

Sekalaiset
tulot.

Yhdeksännessä osastossa, Sekalaiset tulot, pysyivät eri erät ennallaan, lukuun ottamatta majoituksen korvausta, joka laskettiin 111,500 markaksi aikaisemman määrän 188,000 markan sijasta.

Lainat.

Kymmenes osasto, Lainat, päättyi Smk:aan 36,971,244: 44 1917 vuoden budjetin Smk:n 2,283,011: 99 sijasta. Tässä osoitettiin 1916 vuoden velkakirjalainasta seuraavat määrät: Domarbyn kartanon ostoon 2,793,400 markkaa, Bruson talon ostoon 350,000 markkaa, Strömin talon ostoon 503,000 markkaa, Pehrin ratsutilan ostoon 300,000 markkaa, Hagan talon ostoon 300,000 markkaa ja Baggbölen palstatilain ostoon 69,000 markkaa sekä näiden tilain lainhuudatuskuluihin Smk 38,970: 25, lisäystä Vallilan työväenasuntojen rakennusmäärärahaan 50,000 markkaa, ruokakellarien laittamiseksi mainittuihin asuntoihin 18,000 markkaa, Outamon taloon kuuluvan maa-alueen ostoon Smk 256,211: 28, Boxbacka aktiebolag yhtiön osakkeiden ostoon 2,160,000 markkaa, mainitun yhtiön velkain suoritukseen Smk 454,553: 46 sekä Vanhankaupungin vesilaitoksen laajennukseen 2,545,451 markkaa eli yhteensä Smk 9,838,585: 99. 1917 vuoden obligatiolainasta osoitettiin seuraavat erät: Vanhankaupungin vesilaitoksen laajennukseen 154,549 markkaa, vesijohdon laajentamiseen 682,500 markkaa, Mankalan koskiosakeyhtiön osakkeiden ostoon Smk 2,444,109: 45, Vikin kapteeninvirkatalon vuokraoikeuden lunastukseen 220,000 markkaa, XX kaupunginosan tasoitus- ja laituritöihin 2,950,000 markkaa sekä Mechelin- ja Caloniuskadun vesijohtotöihin 64,450 markkaa ja vesijohtojen teettämiseksi eräisiin Meilansin katuihin 617,050 markkaa eli kaikkiaan Smk 7,132,658: 45. 1917 vuoden lainaa koskevat päätökset oli pidettävä ehdollisina ja alistettava 1918 vuoden alusta toimimaan ryhtyvien kaupunginvaltuutettujen lopullisesti ratkaistavaksi. Lopuksi merkittiin 20,000,000 markan suuruinen erä kahta vuotta lyhyemmälle takaisinmaksuajalle otettavaa lainaa. Tämä erä merkittiin tasoituseränä, jottei veroäyrimäärä kohoaisi ylen kiivaasti kaupungille elintarve- ja työttömyyspulista koituneiden suurten kustannusten johdosta.

Verotus.

Yhdennentoista osaston, Verotus, kohdalle merkittiin kunnan verovelvollisilta jäseniltä verotettavana määränä Smk 20,385,553: 94 vastaavan määrän 1917 vuoden menosäännössä ollessa Smk 12,678,705: 46.

C. Muut asiat.

Maaliskuun
vallankumous.

Maaliskuun 20 päivänä pidetyssä kaupunginvaltuuston kokouksessa puheenjohtaja pitämässään puheessa viittasi niihin tapahtumiin, jotka olivat aikaansaaneet tsaarivallan kukistumisen. Valtuusto, jonka

jäsenet seisoalta kuuntelivat puhetta, päätti ¹⁾ valtakunnanduuman presidentille lähettää seuraavan tervehdyssähkösanoman:

Suomen pääkaupunki, joka ihaillen on seurannut valtakunnanduuman ja Venäjän kansan suuremista taistelua yksinvaltan kukistamiseksi ja vuosisataisen sorron poistamiseksi, tervehtii vapauden loistavaa voittoa ja uuden Venäjän syntymistä.

Uuden kenraalikuvernöörin M. Stahowitschin saapuessa Helsinkiin olivat häntä kaupunginvaltuuston päätöksen ²⁾ mukaisesti rautatien- asemalla vastaanottamassa puheenjohtajan ynnä kuusi muuta valtuusmiestä käsittävä lähetystö.

Ilmauksena kunnan osanotosta siihen juhlallisuuteen, jolla vallankumousta maaliskuun 20 päivänä vietettiin, lähetti ³⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin puolesta rouva Olga Kerenskille 20,000 markkaa avustukseksi Venäjällä vapautetuille valtiollisille vangeille. Sittemmin ⁴⁾ saapui rouva Kerenskiltä vapautettujen valtiollisten vankien avustusyhdistyksen puolesta tunnustus varain vastaanottamisesta ja kiitos lahjasta.

N. s. marraskuun suurlakon päätyttyä kaupunginvaltuusto päätti ⁵⁾ julkilausua jyrkän vastalauseen niiden väkivaltaisuuksien johdosta, joita täällä oli harjoittanut punakaarti, joka tšekäläiseltä venäläiseltä sotaväeltä saamallaan aseilla ei ainoastaan ollut estänyt poliisilaitosta toimimasta, vaan myös anastanut itselleen jonkinlaisen korkeimman vallan yhteiskunnassa.

Levottomuuksien aikana oli kaksi kaupungin virkamiestä, rahoitokammarissa palveleva varatuomari Paul Aspelin ja kansakoulunopettaja Alfred Bjön, saanut surmansa. Sitä paitsi oli punakaarti pidättänyt lukuisia kunnalliseen suojeluskuntaan kuuluvia henkilöitä ja piti heitä edelleen vangittuina. Tähän nähden ja kun säännöllisen työn edellytyksiä puuttui eikä sentähden ollut mahdotonta, että kunnan virkamiehet keskeyttäisivät toimintansa, oli rahatoimikamari kirjelmässä marraskuun 20 päivältä katsonut kaupunginvaltuuston olevan kehoitettava viranomaisia tarjona olevin keinoin palauttamaan oikeusjärjestyksen maahan. Tämän ilmoituksen johdosta oli valmisteluvaliokunta kaupunginvaltuuston puheenjohtajan välityksellä eduskunnalle lähettänyt kirjelmän, jossa valtuuston puolesta huomauttaen, että kaupungin asukkailta ja kunnan toimihenkilöiltä oli poliisilaitoksen toiminnan keskeytyksen johdosta riistetty se turva, mikä järjestetyn yhteiskunnan tulee suoda jäsenilleen, minkä johdosta kunnallishallinnon työn jatkumisen edellytyksiä puuttui, anottiin, että eduskunta, joka oli ottanut haltuunsa korkeimman vallan tässä maassa, toimisi

Marraskuun
väkivaltahallinto.

¹⁾ Valt. pöytäk. 20. 3. 1 §. — ²⁾ S:n 27. 3. 26 §. — ³⁾ S:n 17. 4. 32 §. — ⁴⁾ S:n 8. 5. 32 §. — ⁵⁾ S:n 21. 11. 1—3 §.

niin, että oikeusjärjestys tässä yhteiskunnassa tulisi joutuisasti palaute-
tuksi.

Kaupunginvaltuusto lausui toivomuksen että, vaikka se varoi kaupungin virkamiesten nykyoloissa joutuvan tukalaan asemaan, he kuitenkin mikäli mahdollista toistaiseksi pysyisivät toimissaan.

Sen ohessa antoi valtuusto valmisteluvaliokunnalle, lisättynä herroilla L. Krogiuksella, Paasikivellä ja O. Rosenqvistillä, toimeksi tarkoin seurata tapahtumia tässä yhteiskunnassa sekä eri puolueitten ja yhteiskuntaryhmäin kanssa neuvoteltuaan menetellä asianhaarain mukaan ja, jos tarpeelliseksi ja mahdolliseksi katsoi, kutsua valtuuston koolle.

Laajat valtuudet valmisteluvaliokunnalle.

Levottomiin aikoihin katsoen valtuutti ¹⁾ kaupunginvaltuusto valmisteluvaliokunnan valtuuston puolesta päättämään kuntaa koskevissa asioissa, velvoittaen valiokunnan, jonka tuli päätöstensä täytäntöönpanoon nähden neuvotella maistraatin kanssa, aikansa tekemään ilmoituksen toimenpiteistään.

Ratkaisemattomat asiat.

Esiteltäessä kaupunginvaltuuston diariin merkittyjen, joulukuun 31 päivänä 1916 ratkaisematta olevain asian luetteloa²⁾ päätti ³⁾ valtuusto kehoittaa rahatoimikamaria jouduttamaan sen selvityksen antamista, jota kaupunginvaltuusto oli vuonna 1913 pyytänyt kamarin laatiman XV kaupunginosan kaupunginasemakaavaehdotuksen johdosta, sekä hankkeissa olevaa tililaitosuudistusta. Edelleen päätti kaupunginvaltuusto jättää kysymyksen kaupungin tarvitsemista laajemmista tai uusista sairaanhoitolaitoksista kaupungin sairaalaylihallitukselle ja siten peruuttaa tätä asiaa varten asetetun komitean tehtävän sekä kehoittaa valmisteluvaliokuntaa ehdottamaan määräyksiä sen menettelyn ehkäisemiseksi, että kaupungin lautakuntiin ja hallituksiin lausunnon saamiseksi lähetetyt asiat jätettiin epämääräiseen aikaan olematta siihen valtuuston lupaa kussakin eri tapauksessa hankittu.

Sittemmin antamassaan lausunnossa valmisteluvaliokunta esitti käsityksensä, että erikoisia määräyksiä asiain viipymisen estämiseksi tuskin oli tarpeen. Tarkoitus saavutettaisiin siten, että kaupunginvaltuuston puheenjohtaja sihteerien kera tuon tuostakin tai ainakin kunkin vuosipuoliskon päätyttyä tarkasti ratkaisemattomain asiain luettelon sekä, kun aihetta oli, kirjallisesti huomautti asianomaisia hallituksia ja lautakuntia annettujen määräysten täyttämisestä ja, jos täyttämistä ilmoitettiin kohdanneen esteen, ryhtyi tahi valtuustolle ehdotti ryhdyttäväksi asianhaarain vaatimiin toimenpiteisiin.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ⁴⁾ valiokunnan ehdotuksen.

Sittenkuin kaupunginvaltuusto oli lähettänyt ⁵⁾ senaatin marras-

Väliaikaiset rakennusmääräykset.

¹⁾ Valt. pöytäk. 13. 11. 54 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 1. — ³⁾ Valt. pöytäk. 27. 2. 22 §. — ⁴⁾ S:n 27. 3. 23 §. — ⁵⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 134.

kuun 18 päivänä 1916 vahvistamia väliaikaisia rakennusmääräyksiä koskevan kysymyksen valiokuntaan, antoi tämä huhtikuun 5:ntenä päivätyn mietinnön¹⁾. Valiokunta oli tarkastanut puheenalaiset määräykset ja esittänyt ne muistutukset, joita lakiteknilliseltä kannalta voitiin niitä vastaan tehdä, mutta kun uusi kotimainen hallitus kohdakkoin käsittelisi rakennusjärjestysehdotuksen, esitti valiokunta, että muu toimenpide kaupunginvaltuuston puolelta edellä mainittujen, senaatin antamain väliaikaisten rakennusmääräysten johdosta saisi raueta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾ tämän ehdotuksen.

Kirjelmässä helmikuun 19 päivältä rahatoimikamari huomautti, että marraskuun 18 päivänä 1916 vahvistettujen väliaikaisten rakennusmääräysten 7 §:ssä säädettiin, että tontin sisäosassa olevan rakennuksen korkeus on mitattava siitä tasosta, jonka mittauskirjassa mainittu tontinrajain korkeusasema määrää, julkisivupinnan yläreunaan tahi, jos rakennus on muusta kuin tulenkestävästä aineesta, katonrajaan. Tämä määräys oli otettu kaupunginvaltuuston hyväksymän, mutta vielä vahvistusta vailla olevan uuden rakennusjärjestysehdotuksen 52 §:stä, jossa se perustui samassa pykälässä oleviin säännöksiin, että kaupunginvaltuuston tuli tonttijaoituksen hyväksyessään erikseen määrätä tontin rajaviivain korkeusasema sekä että tämä korkeusasema oli merkittävä tonttikarttaan. Kun vastaavia säännöksiä puuttui väliaikaisista määräyksistä eikä niitä myöskään ollut voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä, oli syntynyt aukko, josta käytännössä oli rakennustoiminnalle koitunut vaikeuksia, maistraatti kun ei ollut katsunut voivansa tarkastettavaksi ottaa tontin sisäosaan teetetävään rakennusten piirustuksia, kun näiden korkeuden määräämiseksi tarpeellisia edellytyksiä puuttui. Maistraatin anottua rakennuskonttorilta, että mittauskirjoja annettaessa niihin merkittäisiin tontinrajain korkeusasema, oli kaupungin yleisten töiden hallitus, joka jo kesällä 1916 oli aloittanut tarpeelliset valmistelutyöt³⁾, rahatoimikamariin lähettänyt ehdotukset lukuisain X—XIV kaupunginosan korttelien sekä muutamain keskikaupungilla sijaitsevain tonttien korkeusmääräyksiksi. Rahatoimikamari, joka puolestaan oli havainnut ehdotetut korkeusmääräykset tarkoituksenmukaisiksi, jätti kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi, miten asiassa olisi meneteltävä, sekä huomautti, että tontteja myydessä oli jo jonkin aikaa kauppaehtoihin pantu määräys että ostajan tulee tontin vastaiseen korkeusasemaan nähden noudattaa mittauskirjaan pantavia määräyksiä, sekä että jo myytyjen tonttien ehdotetut korkeusmääräykset mahdollisimman likeisesti liittyivät olemassa olevain pihamaiden korkeusasemiin. Kirjelmissä maaliskuun 1 ja 29

Tontinrajain korkeusaseman määrääminen ja muutoksia rakennusjärjestykseen.

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 20. — ²⁾ Valt. pöytäk. 17. 1. 16 §. — ³⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 143.

päivältä rahatoimikamari edelleen lähetti ehdotukset moniaiden korttelien korkeusmääräyksiksi.

Kaupunginvaltuuston lähetettyä ¹⁾ asian käsiteltäväksi samaan valiokuntaan, jonka oli annettava lausunto väliaikaisista rakennusmääräyksistä, huomautti valiokunta mietinnössään ²⁾, että väliaikaisissa määräyksissä ilmeisesti oli olemassa aukko, jota ei voitu täyttää millään vuodelta 1895 voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksellä. Kun kuitenkin oli olemassa toiveita, että rakennusjärjestysehdukselle kohdakkoin saataisiin vahvistus, ei valiokunnan mielestä ollut tarpeen väliaikaisia määräyksiä puheenalaisen puutteen poistamiseksi. Sitä vastoin oli valiokunnan mielestä tähän kuuluvia rakennusjärjestysehduksen määräyksiä eräiltä kohdin muutettava ja täydennettävä.

Siinä mielessä valiokunta ehdotti, että korkeusaseman määräämistä ei kytkettäisi siihen mutkalliseen menettelyyn, joka oli säädetty noudatettavaksi kaupunginasemakaavan vahvistamisessa, vaan annettaisiin maistraatin tehtäväksi kaupungin hallituksena ja tuomioistuintena rakennusasioissa. Näin menetellen ei rikottaisi tavaksi tullutta järjestystä, koska korkeusmääräyksiä ei ole aikaisemminkaan korkeamassa paikassa vahvistettu, mutta sitä vastoin saavutettaisiin se etu, että menettely olisi paljon yksinkertaisempi ja nopeampi. Takeita tarpeellisen asiantuntemuksen käyttämisestä näiden asiain ratkaisussa ei puuttuisi, koska maistraatilla tässä oli käytettävänä apuna sekä rakennustarkastus että rakennuskonttori. Suotavalta näytti, että näiden kumpaisenkin ammattiviranomaisen asiantuntemusta käytettiin hyväksi eri valmistelutöitä tehdessä, joten tietyt yhdenmukaiset ohjeet saataisiin noudatettaviksi näiden asiain käsittelyssä. Tontin rajaviivain korkeusaseman määrääminen olisi toimitettava ei ainoastaan ennen tontin luovuttamista, vaan myös ennen uutis-, lisä-, muutos- tai korotusrakennuksen toimeenpanemista aikaisemmin luovutetuilla tonteilla, ollen maistraatilla kuitenkin valta, sikäli kuin valmistelutöitä ehdittiin suorittaa, määrätä kaupunginalueen aikaisemmin rakennettujen osain korkeusmitat korttelittain tai kaupunginosittain.

Valiokunnan mielestä olisi noudatettava sitä järjestystä, että ammattiviranomaisten laatimat ehdotukset rahatoimikamarin ja kaupunginvaltuuston toimesta lähetettäisiin maistraatin vahvistettaviksi, ja saavutettaisiin tämä tarkoitus sitä sisällystä olevalla säännöksellä, että maistraatin tulisi ratkaista nämä asiat kaupunginvaltuustoa kuultuaan.

Valiokunta katsoi edelleen olevan ehdottaminen eräitä oikaisuja rakennusjärjestysehduksessa pääpihamaasta, rakennuskorkeuden mittauksesta, kerrosluvusta ja kellarikerrosten sisustamisesta Helsingin niemen alueella oleviin määräyksiin sekä ehdotti, että kaupunginval-

¹⁾ Valt. pöytäk. 13. 3. 5 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 20.

tuusto senaattiin tehtävässä alistuksessa, lausuen toivomuksen, että uuden rakennusjärjestyksen ehdotus mahdollisimman pian vahvistetaisiin, anoisi seuraavain muutosten ja oikaisujen sekä lisäysten tekemistä puheenalaiseen ehdotukseen:

5 §:n viidennestä kappaleesta olisi poistettava sanat: »määrättävä tontin rajalinjain korkeusasema» ja pykälään liitettävä viimeiseksi momentiksi seuraava säännös:

Ennen tontin antamista käytettäväksi tahi uutis-, lisä-, muutos- tahi korotusrakennuksen toimeenpanemista aikaisemmin luovutetulla tontilla on maistraatin määrättävä tontin rajalinjain korkeusasema kaupunginvaltuustoa kuultuaan.

45, 52 ja 53 § muutettaisiin seuraaviksi:

45 §.

Tontille rakennettaessa on, paitsi 44 §:ssä mainitussa tapauksessa sekä katsomatta 43 §:n määräyksiin, rakentamatta jätettävä avonainen yhtäjaksoinen pinta-ala pääpihamaaksi. Jos tontilla on rakennuksia yksinomaan tulenkestävästä aineesta, tulee pääpihamaan olla:

a) erittäin vahvistetussa kartassa sinisen viivan ympäröimällä alueella vähintään sataviisikymmentä neliometriä (150 m²);

b) muissa osissa kaupunkia vähintään satakahdeksankymmentä neliometriä (180 m²).

Ellei tontilla ole rakennuksia yksinomaan tulenkestävästä aineesta, tulee pääpihamaan olla kaksisataa neliometriä (200 m²).

Jos naapurit haluavat yhteisesti laittaa pääpihamaan, älköön sitä heiltä kiellettäkö; kuitenkin on sopimus siitä tehtävä kirjallisesti ja maistraatin pöytäkirjaan pantava. Sellainen yhteinen pääpihamaa saakoon, jos pihamaat ovat vierekkäin vähintään kymmenen metrin (10 m) pituudelta sekä tonteilla on rakennuksia yksinomaan tulenkestävästä aineesta, olla, kunkin tontin osalta laskien, viisikolmatta neliometriä (25 m²) pienempi kuin edellä erityisestä pihamaasta on säädetty.

Pääpihamaa on sijoitettava katurakennuksen vierelle ja oleva vähintään kymmenen metriä (10 m) leveä tahi, jos katurakennuksen korkeus on yhdeksäntoista metriä (19 m) tai enemmän, vähintään kaksitoista metriä (12 m) leveä.

52 §.

Rakennuksen korkeus mitataan, ellei muuta ole sanottu, kadun varrella olevan rakennuksen jalkakäytävän pinnasta ja tontin sisäosassa olevan rakennuksen siitä tasosta, jonka mittauskirjassa mainittu tontinrajain korkeusasema määrää, julkisivupinnan yläreunaan tahi, jos rakennus on muusta kuin tulenkestävästä aineesta, katonrajaan. Jos pihamaa sijoitetaan mainittua korkeusasemaa alemmaksi, mitataan piharakennuksen korkeus pihamaan pinnasta. Kaltevalla maalla otetaan keskikorkeus ja, jos rakennus antaa useampia katuja päin, sellainen keskikorkeus kullakin kadulla.

Rakennuksen keskikorkeuden saa laskea joko koko rakennukselle tai sen eri osille.

53 §.

Tulenkestävästä aineesta olevaan rakennukseen saa tehdä enintään niin monta kerrosta, kuin vastaa sitä kokonaista lukua, mikä saadaan, kun korkeus,

metrein ilmaistuna, jaetaan luvulla 3.8. Erityisissä tapauksissa saakoon maistraatti tontin sisäosaan tehtävään rakennukseen nähden, rakennuskatselmusmiehiä kuultuaan, sallia alentaa tätä suhdelukua, ei kuitenkaan 3.4 vähemmäksi.

Sen lisäksi saa ullakon sisustaa asuinkerrokseksi, jos tarpeellisiin varokeinoihin tulenvaaran varalta ryhdytään, johon nähden maistraatin on annettava määräyksiä kussakin eri tapauksessa. Tuollaisen ullakkokerroksen yläpuolella olevaa tilaa ei saa käyttää ullakoksi eikä muuhun tarkoitukseen.

Erityisesti vahvistetussa kartassa sinisellä tai harmaalla värillä osoitetulla alueella olevissa rakennuksissa ei ullakkoa saa laittaa asuinkerrokseksi.

Asuinrakennuksessa, joka tätä ennen on rakennettu siihen osaan kuudetta kaupunginosaa, jota rajoittavat Laivurinkatu, Tehtaankatu, Perämiehenkatu, Hernesaarenkatu ja Speranskitie, saa, ensimmäisessä kappaleessa määrätyn kerrosluvun lisäksi, kellarikerroksen sisustaa asuinhuoneiksi.

Ullakkokerros, jonka lattia on enemmän kuin metrin (1 m) alempana ulkomuurin yläreunaa sekä, kun rakennusta ei tehdä suurimpaan luvalliseen korkeuteen, enemmän kuin kaksi metriä (2 m) alempana viimeksi mainittua korkeutta, luetaan kerrokseksi. Samaten luetaan kerrokseksi kellari, jonka katto on enemmän kuin puolitoista (1,5 m) ylempänä viereisen kadun tai pihamaan tasoa.

Jos tulenkestävästä aineesta tehty rakennus sijaitsee kaltevan kadun varrella, saa, luvallisen kerrosluvun lisäksi, asuinhuoneita laittaa kellariin sen vaakasuoran tason alapuolelle, joka ajatellaan sijoitetuksi kuusisataa millimetriä (600 mm) ylempiä rakennuksen viereisen katuosan ylintä kohtaa, siinä määrin kuin tilaa tähän 112 ja 113 §:n määräyksiä noudattaen tarjoutuu.

Kun eräät niissä kaupungin kortteleissa olevain tonttien omistajat, joita varten korkeusmääräysten ehdotukset jo oli laadittu, aikoivat rakentaa tonttejaan, mutta heidän oli täytynyt tämä jättää toistaiseksi, syystä että korkeusmääräyksiä ei ollut voitu saada vahvistetuiksi, näytti olevan kaupunginviranomaisten velvollisuus, sikäli kuin heidän asianaan oli, mahdollisimmassa määrässä helpottaa ja jouduttaa tämän asian käsittelyä. Sitä varten tulisi kaupunginvaltuuston odotellessaan rakennusjärjestyksen 5 §:n vahvistamista edellä ehdotetulla tavalla muutettuna puolestaan hyväksyä rahatoimikamarin valtuustolle lähettämät korkeusmääräysten ehdotukset, jotka valiokuntakin puolestaan oli tarkastanut havaitsematta syytä muistutukseen. Laaditut korkeuskartat olisi sittemmin, ehdollisesti kaupunginvaltuuston puoltosanan kera, lähetettävä maistraattiin, jotta ne heti uuden rakennusjärjestyksen saatua vahvistuksen voitaisiin säädetyssä järjestyksessä vahvistaa.

Tontinrajain korkeusaseman ehdotukset olivat nyttemmin olemassa keskikaupungin kortteille n:oille 4, 24, 38 b, 64, 67, 68, 70, 75, 95, 111, 177 ja 200 sekä X—XIV kaupunginosan kortteille n:oille 251, 284, 297, 321, 326, 331, 333, 335, 336, 338 a, 338 b, 339, 340, 344—349, 358, 359, 361, 362, 364, 371, 373, 375—378, 386—388, 407—409, 424, 425, 435, 436, 442, 447, 462, 485, 486, 522, 523 ja 525. Kun kortteilla n:oissa 251, 321, 338 a, 338 b, 346 ja 349 sijaitsevain tonttien korkeusaseman määrääminen pintamuodostuksen laadun joh-

dosta kohtasi vaikeuksia, oli valiokunnan mielestä näiden korttelien korkeusmääräysten tarkistaminen sallittava.

Valiokunta ehdotti, että kaupunginvaltuusto puolestaan hyväksyisi rahatoimikamarin lähettämät ehdotukset puheenalaisten korttelien tontinrajain korkeusaseman määräämiseksi sekä oman lausuntonsa kera lähettäisi ehdotukset maistraatin käsiteltäviksi kohta odotettavana olevan rakennusjärjestyksen voimaan tultua siinä järjestyksessä, kuin mainittu rakennusjärjestys määräsi.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto hyväksyi¹⁾ kaikki valiokunnan ehdotukset.

Kirjelmässä kesäkuun 9 päivältä maistraatti ilmoitti²⁾, että senaatti oli toukokuun 8 päivänä vahvistanut Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen sekä Helsingin tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestyksen.

Uusi rakennusjärjestys vahvistettu.

Uuden rakennusjärjestyksen mukaisesti lähetti rahatoimikamari kirjelmässä syyskuun 6 päivältä kaupunginvaltuustolle rakennuskonttorin laatimat ja kaupungin yleisten töiden hallituksen hyväksymät ehdotukset korttelien n:ojen 69 a, 73, 129 ja 312 tontinrajain korkeusmääräyksiksi. Kaupunginvaltuusto päätti³⁾ maistraatille ilmoittaa omasta puolestaan hyväksyneensä nämä ehdotukset.

Tontinrajain korkeusmääräyksiä.

Maistraatin kirjelmässä tammikuun 13 päivältä anottua tarkempaa selitystä Bölen esikaupungin kortteille n:oille 560—575 kesäkuun 14 päivänä 1910 vahvistetun rakennusjärjestyksen 1 §:n 1 momenttiin nähden, päätti⁴⁾ kaupunginvaltuusto poistaakseen sanain »viereisistä tontinrajoista» aiheuttaman epäselvyyden hyväksyä puheenalaisen momentin seuraavana:

Bölen esikaupungin rakennusjärjestyksen 1 §:n 1 mom. koskeva selitys.

Asuinrakennus pitää tontille sijoitettaman erilliseksi vähintään neljän metrin (4 m) päähän tontin rajoista sekä vähintään kahdeksan metrin (8 m) päähän toisesta samalla tontilla olevasta rakennuksesta.

Maistraatin katselmusmiesten ehdotettua evättäväksi rehtori J. Jänneksen anomuksen Bölen esikaupunkiin Bölenkadun tontille n:o 4 a teettävän uutisrakennuksen piirustusten vahvistamisesta, sen johdosta ettei niitä ollut laadittu mainitulle alueelle kesäkuun 14 päivänä 1910 vahvistetun rakennusjärjestyksen 1 §:n mukaisesti, semmoisena kuin tämä pykälä on kaupunginvaltuuston tammikuun 30 päivänä 1917 tekemän päätöksen mukaan, sikäli että piirustusten mukaan rakennus oli sijoitettu kadunrajaan, vaikka sitä mainitun pykälän mukaan ei saanut sijoittaa lähemmäksi kuin 4 metrin päähän tontinrajasta, oli

Poikkeus Bölen esikaupungin rakennusjärjestyksestä.

¹⁾ Valt. pöytäk. 17. 4. 16 §. — ²⁾ S:n 19. 6. 4 §; rakennusjärjestyksiä, jotka ovat julkaistuina Helsingin kaupungin kunnallisasetuskoelman n:ossa 2 vuodelta 1917, ei ole laajuutensa vuoksi otettu tähän. — ³⁾ Valt. pöytäk. 9. 10. 16 §. — ⁴⁾ S:n 30. 1. 4 §.

rehtori Jännes anonut, että mainittua määräystä ei sovellettaisi hänen uutisrakennusyritykseensä. Hakemuksensa tueksi oli hän maininnut, että puheena olevan Bölen esikaupungin rakennusjärjestyksen pykälän alkuperäistä sanamuotoa, jonka mukaan asuinrakennusta ei saanut sijoittaa lähemmäksi »viereisiä tontinrajoja» kuin 4 metrin päähän, oli useimpiin jo rakennettuihin taloihin nähden sovellettu siten, että viereisellä tontinrajalla ei ollut tarkoitettu katurajaa, sekä että pykälää uudessa muodossaan ei olisi sovellettava rakennusyrityksiin niillä tonteilla, jotka oli hankittu sillä edellytyksellä että puheena olevaa määräystä sovellettaisiin aikaisemman käytännön mukaisesti. Kaupunginvaltuusto myöntyi¹⁾ anomukseen.

Tonttien yh-
teen rakenta-
minen.

Maistraatin pyytämäksi lausunnoksi Helsingin Sentraalikirjapaino- ja kirjansitomo-osakeyhtiön anomuksen johdosta saada yhteen rakentaa korttelissa n:o 407 XIII kaupunginosaa sijaitsevat Dagmarinkadun tontin n:o 6 ja Töölönkadun tontin n:o 4 päätti²⁾ kaupunginvaltuusto puoltaa myöntymistä anomukseen sillä ehdolla, ettei tonteista rakenneta suurempaa alaa, kuin mitä olisi luvallista siinä tapauksessa että ne rakennettaisiin kumpikin erikseen, ja ettei niihin saa rakentaa semmoista tehdasta, joka on vastoin XIII, XIV ja XV kaupunginosan rakennusjärjestyksen 4 §:n säännöstä.

Siltasaaren-
kadun tonttien
n:o:jen 2 ja 4
uudesti järjes-
täminen.

Aktiebolaget Viken yhtiön anomukseen saada omistamastaan Siltasaarenkadun tontista n:o 2 yhdistää 55.ss neliömetrin laajuinen alue saman kadun tonttiin n:o 4 ei kaupunginvaltuustolla ollut mitään muistuttamista³⁾.

Pitennetty
tonttien raken-
nuttamisaika.

Rahatoimikamarin esityksestä myönsi kaupunginvaltuusto pitennettyä aikaa seuraavain tonttien rakennuttamiseen:

toukokuun 1 päivään 1918:

kauppiaille K. E. ja E. Fazerille sekä arkkitehti R. Tikkaselle⁴⁾ XIII kaupunginosan korttelissa n:o 424 sijaitsevaan Tunturilaaksonkadun tonttiin n:o 7 nähden;

kesäkuun 1 päivään 1918:

tilanomistaja A. Juseliukselle⁵⁾ X kaupunginosan korttelissa n:o 285 sijaitsevaan Pääskylänkadun tonttiin n:o 5 nähden;

tammikuun 1 päivään 1919:

tehtailija K. A. Wiggille⁶⁾ XII kaupunginosan korttelissa n:o 361 sijaitseviin Fredriksperinkadun tontteihin n:o:ihin 24 ja 26 nähden; kauppias E. M. Bonnille⁷⁾ XII kaupunginosan korttelissa n:o 379 sijaitsevaan Karjalankadun tonttiin n:o 15 nähden;

perustuslailliselle työväenyhdistykselle⁸⁾ XIII kaupunginosan korttelissa n:o 411 sijaitsevaan Hietaniemenkadun tonttiin n:o 6 nähden;

¹⁾ Valt. pöytäk. 13. 3. 20 §. — ²⁾ S:n 8. 5. 2 §. — ³⁾ S:n 17. 4. 4 §. — ⁴⁾ S:n 13. 3. 8 §. — ⁵⁾ S:n 30. 1. 12 §. — ⁶⁾ S:n 16. 1. 14 §. — ⁷⁾ S:n 30. 1. 11 §. — ⁸⁾ S:n 30. 1. 13 §.

insinööri Hj. Londénille ¹⁾ VI kaupunginosan korttelissa n:o 219 sijaitsevaan Ehrensvaldtien tonttiin n:o 8 nähden;

helmikuun 1 päivään 1919:

merikapteeni Chr. Jacobsénille ²⁾ VI kaupunginosan korttelissa n:o 219 sijaitsevaan Tehtaankadun tonttiin n:o 34 b nähden;

toukokuun 1 päivään 1919:

merikapteeni Chr. Jacobsénille ²⁾ VI kaupunginosan korttelissa n:o 219 sijaitsevaan Tehtaankadun tonttiin n:o 34 a nähden;

aktiebolaget Frascati osakeyhtiölle ³⁾ XIII kaupunginosan korttelissa n:o 435 sijaitsevaan Töölönkadun tonttiin n:o 10 nähden;

rakennusmestari V. Sippolalle ⁴⁾ XII kaupunginosan korttelissa n:o 379 sijaitsevaan Karjalankadun tonttiin n:o 11 nähden;

tammikuun 1 päivään 1920:

kauppias F. F. Johanssonille ⁵⁾ XII kaupunginosan korttelissa n:o 373 sijaitsevaan Viipurinkadun tonttiin n:o 18 nähden;

viiden vuoden ajaksi paraikaa jatkuvan sodan päättymisestä lukien:

aktiebolaget Centrallaboratorium-Keskuslaboratorio osakeyhtiölle ⁶⁾ sen yleishyödylliseen tarkoitukseen katsoen XIII kaupunginosan korttelissa n:o 447 sijaitsevaan Töölönkadun tonttiin n:o 16 nähden.

Kun sotatilaa luultavasti jatkuisi kesällä ja olot eräissä hallinnon-
haaroissa olivat erittäin kärjistyneet, päätti ⁷⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin virka- ja palvelusmiesten, kesälomasta antaa samat määräykset kuin edellisenäkin vuonna ⁸⁾ sekä lausua toivomuksen, että kaupungin johto- ja lautakuntain jäsenet järjestäisivät kesälomansa niin, että päätösvaltainen jäsenluku voitiin viivyttelämättä kutsua koolle.

Valmisteluvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti päätti ⁹⁾ kaupunginvaltuusto tehdä seuraavat vähäiset muutokset kansliansa johtosääntöön.

1 § muutettiin seuraavaksi:

1 §.

Kaupunginvaltuuston kanslian palveluksessa on ensimmäinen ja toinen sihteeri, notaari, kanslisti, apulaiskanslisti, vahtimestari ja apulaisvahtimestari, joilla itsekullakin on tässä alempana mainitut tehtävät.

2, 3, 4, 5, 7, 10, 11, 13 ja 14 §:ssä pantiin sanain sihteeri ja apulaissihteeri sijaan sanat ensimmäinen sihteeri ja toinen sihteeri tai sihteerit.

5 §:än lisättiin seuraava uusi momentti:

Apulaiskanslistin velvollisuus on:

a) avustaa kansliassa esiintyvissä puhtaaksikirjoitustöissä;

b) kanslistin estettynä ollessa hoitaa hänen virkatehtävänsä; sekä

Kaupungin virka- ja palvelusmiesten kesäloma.

Muutoksia kaupunginvaltuuston kanslian johtosääntöön.

¹⁾ Valt. pöytäk. 12. 6. 16 §. — ²⁾ S:n 27. 2. 10 §. — ³⁾ S:n 27. 3. 4 §. — ⁴⁾ S:n 27. 3. 5 §. — ⁵⁾ S:n 8. 5. 34 §. — ⁶⁾ S:n 13. 11. 41 §. — ⁷⁾ S:n 22. 5. 30 §. — ⁸⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 161. — ⁹⁾ Valt. pöytäk. 30. 1. 29 §.

c) muutoin antaa kansliavirkamiehille ja kanslistille tarpeellista apua virassa.

Niinikään lisättiin 6 §:ään seuraava momentti:

Vahtimestarinapulaisen velvollisuus on sihteerien lähemmän määräyksen mukaan avustaa vahtimestarille kuuluvain palvelustehtävain täyttämässä.

Muutoksia
tilastokonttorin
johtosääntöön.

Sittenkuin tilastokonttoriin oli perustettu uusi amanuenssinvirka¹⁾ ja konttorille vahvistettu uusi palkkasääntö²⁾ sekä konttori velvoitettu toimittamaan uusia julkaisusarjoja³⁾, oli konttori kirjelmässä joulukuun 6 päivältä 1916 antanut ehdotuksen tästä johtuviksi muutoksiksi ja lisäyksiksi huhtikuun 25 päivänä 1911 vahvistettuun sekä kesäkuun 9 päivänä 1914 ja joulukuun 14 päivänä 1915 muutettuun johtosääntönsä³⁾, johon ehdotukseen niinikään oli pantu määräyksiä virkaloman myöntämisessä ja viransijaisen määräämisessä y. m. noudatettavasta menettelystä. Kaupunginvaltuusto hyväksyi⁴⁾ ehdotuksen eräin vähäisin selvennyksin seuraavana:

Muutoksia ja lisäyksiä Helsingin kaupungin tilastokonttorin johtosääntöön.

2 §.

Konttorin tehtävänä on:

1) vuosittain laatia ja julkaista Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja kumpaisellakin kotimaisella kielellä laadittuine teksteineen;

2) vuosittain laatia ja eri laitoksena kumpaisellakin kotimaisella kielellä julkaista Helsingin kaupungin terveyden- ja sairaanhoitotilasto, kauppatilasto ja merenkulutilasto sekä kunnan opetus- ja sivistyslaitosten tilasto ynnä ne muut kaupungin tilastosarjat, mitkä konttorin tulee kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan julkaista;

3) vuosittain laatia ja eri laitoksena kumpaisellakin kotimaisella kielellä julkaista kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta;

4) vähintäänkin joka kolmas vuosi laatia ja eri laitoksena kumpaisellakin kotimaisella kielellä julkaista Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri;

5) kaupunginvaltuuston, maistraatin tai rahatoimikamarin määräyksestä toimittaa Helsingin kaupunkia koskevia tilastollisia erikoistutkimuksia;

6) antaa kaupungin viranomaisille ilmoituksia käytettävissä olevien tilastotietojen pohjalla;

7) vaihtamalla konttorin julkaisuja muiden koti- ja ulkomaisten laitosten julkaisuihin sekä ostamalla hankkia konttorille tarpeellinen kirjallisuus; sekä

8) huolehtia kunnallistilaston jatkuvasta kehittämisestä yhä suurempaan täydellisyyteen, selväpiirteisyyteen ja tarkkuuteen sekä sitä varten rahatoimikamarille tehdä ne esitykset ja ehdotukset, jotka tarpeellisiksi katsotaan.

¹⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 79. — ²⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 78 ja 156. — ³⁾ Ks. 1911 vuod. kert. siv. 226, 1914 vuod. kert. siv. 156 ja 1915 vuod. kert. siv. 146. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 30. 1. 24 §.

3 §.

Konttorin vakinaisena henkilökuntana on johtaja, ensimmäinen aktuaari, toinen aktuaari, amanuenssi, kaksi assistenttia ja tarpeellinen määrä laskuapulaisia.

Tarvittaessa voidaan konttoriin ottaa ylimääräistäkin palveluskuntaa. Konttorin palveluksessa on vahtimestari.

4 §.

Johtajan, joka ei ole oikeutettu pitämään muuta virkaa, joka on esteeksi hänen virkatoiminnalleen, valitsee kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin julistettua viran avonaisena haettavaksi kolmenkymmenen päivän kuluessa ja sitenkuin rahatoimikamari on oman lausuntonsa kera hakukirjat lähettänyt valtuustolle.

Aktuaarit ja amanuenssin nimittää virkaan rahatoimikamari, sittenkuin virka sen toimesta on ollut julistettu kolmenkymmenen päivän kuluessa avonaisena haettavaksi ja johtaja on hakijoista antanut lausunnon.

Johtaja, aktuaarit ja amanuenssi otetaan määräämättömäksi ajaksi ja kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla.

Assistentit, laskuapulaiset sekä mahdollisesti tarpeellisen ylimääräisen palveluskunnan ynnä vahtimestarin ottaa ja erottaa johtaja.

6 §.

Aktuaarien velvollisuutena on:

- 1) lähinnä johtaa johtajan heille antamia töitä; sekä
- 2) ylipäätään olla johtajan apuna konttorissa suoritettavissa töissä.

Ensimmäisen aktuaarin tulee sen lisäksi johtajan ollessa laillisesti estettynä hoitaa hänenkin tehtävänsä.

7 §.

Amanuenssin velvollisuutena on:

- 1) johtajan tai aktuaarien ohjeen mukaan olla näiden apuna konttorissa suoritettavissa töissä; sekä
- 2) hoitaa konttorin kirjastoa ja arkistoa.

8 §.

Assistenttien velvollisuutena on:

- 1) johtajan, aktuaarien tai amanuenssin ohjeen mukaan avustaa näitä konttorissa suoritettavissa töissä;
- 2) hoitaa konttorin reistraattorintehtävät; sekä
- 3) pitää huolta konttorin julkaisujen vaihdosta muiden koti- ja ulkomaisten laitosten kanssa.

9 §.

Konttorin vakinainen henkilökunta nauttii vuosittain palkkaetujensa vähenemättä, ei kuitenkaan johtaja ja ensimmäinen aktuaari yhtäkaa, kuukauden kesälomaa, edellyttäen että kaupunginkassaa ei tämän johdosta rasiteta erikoisella menolla.

10 §.

Virkavapautta johtajalle myöntää ja hänen viransijaisensa määrää rahatoimikamari, joka johtajaa kuultuaan myös on oikeutettu käsiteltäväksi ottamaan ja ratkaisemaan kysymyksen kahta viikkoa pitemmän virkavapauden

myöntämisestä aktuaareille ja amanuenssille sekä heidän viransijaistensa määräämisestä.

Virkavapautta enintään kahdeksi viikoksi aktuaareille ja amanuenssille sekä virkavapautta assistenteille, laskuapulaisille ja vahtimestarille voi johtaja myöntää, kun harkitsee sen voivan käydä päinsä työn tasaista kulkua haittaamatta.

Voimassa olevan johtosäännön 9, 10 ja 11 § siirtyivät sinänsä 11, 12 ja 13 §:ksi.

Selkkaus kaupungin palolaitoksessa.

Kaupungin palolaitoksen miehistö oli vaatinut alipalomestarin luutnantti C. Lindhin sekä ruiskumestarit T. Johanssonin ja A. Forssin erotettaviksi. Asiaa tutkittuaan ei palotoimikunta havainnut laillisia syitä olevan esitettävissä alipalomestari Lindhin erottamiseksi, mutta kun ei tämä asia ollut toimikunnan ratkaistavia, lähetettiin asiakirjat maistraattiin, joka oli sitä mieltä, ettei ollut esiintullut minkäänlaisia seikkoja, jotka voisivat perustella ryhtymistä mainittuun toimenpiteeseen alipalomestari Lindhiä vastaan. Mitä ruiskumestareihin Forssiin ja Johanssoniin tuli, oli palotoimikunta havainnut, että nämä, varsinkin Johansson, olivat erinäisissä tapauksissa kohdelleet miehistöä sopimattomasti, mutta samalla että he muutoin olivat moitteettomasti hoitaneet tehtävänsä, minkätähden toimikunta, katsoen Forssin ja Johanssonin monivuotiseen toimintaan palolaitoksessa sekä siihen seikkaan, ettei tätä ennen ollut moitittu heidän kohdelleen huonosti miehistöä, ei ollut voinut myöntyä miehistön vaatimuksiin Forssin ja Johanssonin erottamisesta, mutta sitä vastoin katsonut oikeudenmukaiseksi antaa Johanssonille varoituksen miehistön epätydyttävän kohtelun johdosta sekä mitä vakavimmin kehoittaa Forssia ja muitakin alipäällystöön kuuluvia henkilöjä vastedes noudattamaan miehistöä kohtaan arvokasta esiintymistä sekä kohtelemaan sitä säädyllyisesti. Sen ohessa oli palotoimikunta päättänyt irtisanoa kersantti Reinin toimestaan.

Tämän ilmoittaen palotoimikunta mainitsi, että Helsingin työväenjärjestöjen eduskunta oli vaatinut alipalomestari Lindhiä paikalla erotettavaksi sekä että Suomen tehdas- ja sekatyöläisliiton Helsingin-osastolta oli saapunut pöytäkirjanote, jossa vaadittiin asetettavaksi uusi viisijäseninen tutkijakunta, jonka jäsenistä yhden valitsisi palotoimikunta, kaksi palomiehistö ja kaksi mainittu ammattiosasto. Kun palotoimikunta ei ollut myöntynyt tähän, oli lakon uhka esitetty.

Kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ äänestettyään, välttääkseen puolueellisuuden varjoakin, asettaa erikoisen viisijäsenisen toimikunnan, johon valtuusto valitsisi kaksi ja Helsingin järjestyneen työväen edustajisto niinkään kaksi jäsentä sekä maistraatti yhden jäsenen, joka samalla toimisi toimikunnan puheenjohtajana, ja tuli tämän toimikun-

¹⁾ Valt. pöytäk. 8. 5. 38 § ja 15. 5. 1 §.

nan tehtävänsä suoritettuaan valtuustolle antaa täydellinen tutkintopöytäkirja sekä tutkinnon aiheuttama lausunto. Samalla valtuusto päätti palojärjestyksen laadittavaksi uudestaan ajan vaatimusten mukaiseksi.

Asia kääntyi uuteen vaiheeseen senaatin varapuheenjohtajan O. Tokoin ilmoitettua että hän, kun pääkaupungin turvallisuus vaati, että kaupungin vakinaisessa palokunnassa puhjennut lakko mahdollisimman pian lopetettiin, oli katsonut tarpeelliseksi sovinnon aikaansaamiseksi ehdottaa, että palolaitoksessa puhjennut riita jätettäisiin sovinto-oikeuden ratkaistavaksi. Tähän sovinto-oikeuteen valitsisi valtuusto kaksi ja Helsingin työväenneuvosto niinikään kaksi jäsentä sekä senaatti yhden jäsenen, joka samalla toimisi oikeuden puheenjohtajana. Asianomaisten tulisi sitoutua alistumaan siten kokoonpannun sovinto-oikeuden tuomioon ja lakko lakkaisi kohta, kuin kaupunginvaltuusto oli päättänyt jättää asian mainitulla tavalla kokoonpannun sovinto-oikeuden käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Samaan aikaan alipalomestari Lindh ilmoitti että, vaikka hänen esiintymisensä virassa ei suonut minkäänlaista tukea vaatimukselle hänen erottamisestaan virasta, hän kuitenkin, koska hänen eroamisensa näytti olevan omansa palauttamaan säännölliset olot palolaitokseen ja ehkäisemään selkkauksia, pyysi eroa toimestaan.

Alipalomestari Lindhin eronpyyntöön kaupunginvaltuusto myöntyi¹⁾. Mitä tuli ehdotukseen asian ratkaisun jättämisestä sovintolautakunnalle, oli valtuusto sitä mieltä että, koska kaupunginvaltuusto ottaa ja erottaa palomestarin ja alipalomestarin sekä palotoimikunta alipäällystön, pakottaisi myöntyminen ehdotukseen että erityinen sovintolautakunta ei ainoastaan saisi toimittaa tutkintoa esitettyjen kantelujen johdosta, vaan myös lopullisesti ratkaista asian sekä ehkä erottaa alipalomestari Lindhin ja ne alipäällystöön kuuluvat henkilöt, joita vastaan syytöksiä oli tehty, valtuuston toimenpiteeseen, joka loukkasi mainittujen henkilöiden oikeutta saada asiansa tutkituksi ja ratkaistuksi palojärjestyksen mukaan. Kaupunginvaltuusto sentähden epäsi puheenalaisen esityksen.

Ruiskumestareihin Forssiin ja Johanssoniin nähden kaupunginvaltuusto, peruuttamalla aikaisemman päätöksensä erikoisen tutkijakunnan asettamisesta, päätti että, koska palomiestien taholta oli väitetty, että palotoimikunnan toimittama tutkinto oli eräiltä kohdin yksipuolinen eikä sitä paitsi tyhjentävä, kehoittaa palotoimikuntaa toimittamaan uuden tutkinnon ja sitten ottamaan asian uudestaan harkittavaksi, ollen mainitut toimihenkilöt sinä aikana pidätettävä virantoimituksesta.

¹⁾ Valt. pöytäk. 19. 5. 1 §.

Uusien jäsen-
ten vaali palo-
toimikuntaan.

Myöskin ruiskumestarien Forssin ja Johanssonin sittemmin erot-
tua palolaitoksen palveluksesta anoivat palotoimikunnan jäsenet insi-
nöörit B. Blom ja G. Sourander, arkkitehti G. Estlander ja konsuli
F. Stockmann sekä varajäsen arkkitehti A. Petrelius esittämillään
syillä vapautusta mainituista tehtävistä. Tähän myöntyen kaupungin-
valtuusto valitsi ¹⁾ toimikunnan uusiksi jäseniksi 1917 vuoden loppu-
osaksi rakennusmestari W. Ekmanin ja johtaja V. Leanderin, 1918
vuoden loppuun rakennusmestari J. Ahteen ja pankinjohtaja A. Lund-
qvistin sekä varajäseneksi 1917 vuoden loppuosaksi johtaja G. Berg-
löfin.

Lausunto palo-
mestari G. Wa-
seniuksen toi-
menpiteistä.

Edelleen päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto, sen johdosta että palomes-
tari G. Wasenius oli lakon jatkumisen välttämiseksi tehnyt palomiehis-
tön kanssa sopimuksen, lausua, että palomestari Wasenius ei tosin ollut
toimenpiteissään kaikilta kohdin noudattanut palojärjestystä, mutta
kun hän kiistämättä oli tarkoittanut nykyisten levottomain olojen
vallitessa turvata kaupunkia tulenvaaralta saattamalla palolaitoksen
toimimaan, ei hän ollut menettänyt valtuuston luottamusta.

Palojärjestyk-
sen uudistus.

Palojärjestystä uudistamaan asetti ³⁾ kaupunginvaltuusto komi-
tean, jonka jäseninä olisivat herra Öhman ja pankinjohtaja A. Lundqvist.
Lisäksi kehoitettaisiin maistraattia valitsemaan yksi, kaupunkien yleis-
sen paloapuyhtiön johtokuntaa niinkään yksi sekä palolaitoksen mie-
histöä yksi jäsen komiteaan.

Järjestysvallan
hoito.

Kun vallankumouksen johdosta vakinainen poliisivoima oli maalisi-
kuun 16 päivänä saatettu toimeettomaksi ja sotilasjärjestöt olivat ilmoit-
taneet, etteivät ne enää ottaneet järjestystä voimassa pitääkseen,
päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto väliaikaisesti asettaa valtuuskunnan työ-
väenneuvoston ja sotaväen toimeenpanevan komitean edustajain ja
järjestyneen työväen kunnallisjärjestön kanssa sekä yksissä neuvoin
maistraatin kanssa keskustelemaan ja päättämään toimenpiteistä, joita
voi olla tarpeen järjestyksen voimassa pitämiseksi kaupungissa siksi,
kunnes vakinainen poliisiviranomainen voi ryhtyä toimimaan. Valtuus-
kunta oikeutettiin kaupunginkassasta tilaamaan ja tilityksen ehdolla
etuantina käyttämään edellä mainittuja tarkoituksia varten tarpeel-
listen toimenpiteiden aikaansaamiseen tarvittavat varat. Valtuus-
kunnan jäseniksi valittiin ent. senaattori K. Castrén sekä herrat Palo-
heimo ja O. Rosenqvist.

Sittemmin vapautettiin ⁵⁾ herra Rosenqvist mainitusta tehtävästä
ja hänen sijaansa valittiin herra Salingre; niinkään pyysi herra Castrén
vapautusta, mutta lausuen, että herra Castrén oli valtuuston täydeksi
tyytyväisyydeksi suorittanut tehtävänsä, valtuusto ei katsonut ⁶⁾ voi-

¹⁾ Valt. pöytäk. 22. 5. 36 § ja 5. 6. 26 §. — ²⁾ S:n 5. 6. 27 §. — ³⁾ S:n
12. 6. 41 §. — ⁴⁾ S:n 20. 3. 2 §. — ⁵⁾ S:n 27. 3. 25 §. — ⁶⁾ S:n 8. 5. 30 §.

vansa pyyntöön myöntyä. Herra Salingre niinkään pyysi sittemmin vapautusta ja hänen sijaansa valittiin ¹⁾ herra Udd. Sittemmin kaupunginvaltuusto kuitenkin myöntyi ²⁾ herrain Castrénin ja Paloheimon eronpyyntöihin ja valitsi heidän sijaansa valtuutetuiksi järjestyslautakuntaan toimittaja P. J. Hynnisen ja varatuomari V. Takasen. Herrain Uddin ja Takasen vuorostaan pyydettyä vapautusta ei valtuusto pitänyt ³⁾ uusien valtuutettujen valitsemista heidän sijaansa tarpeellisenä, koska poliisipäällystö jo oli asianmukaisessa järjestyksessä nimitetty ja sen asia oli saattaa poliisivoima uudelleen toimimaan.

Kun se väliaikainen tila, jossa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonta vallankumouksesta lähtien oli ja joka oli aiheuttanut oikeutettua tyytymättömyyttä viranomaisten ja yleisön puolelta, ei voinut, varsinkaan nykyisten levottomain olojen vallitessa, tarjota yhteiskunnalle asianmukaista suojelusta eikä tarpeellista turvallisuutta, eikä myöskään kaupungin varoja, joilla väliaikaisen järjestyksivoiman ylläpito kustannettiin, voitu tähän tarkoitukseen rajattomasti käyttää, päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto sittemmin tehdä senaattiin alistuksen kiireellisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä luokkajärjestöistä riippumattoman järjestyksivoiman aikaansaamiseksi maamme kaupunkeihin.

Kun oli osoittautunut, ettei järjestysmiliisi kyennyt asianmukaisesti voimassa pitämään järjestystä ja kun kaupunginvaltuuston senaattille aikaisemmin tekemästä esityksestä ei ollut odotettua tulosta, päätti valtuusto, vaikka asia etusijassa kuului valtiolle, ryhtyä toimenpiteisiin saadakseen tämän asian järjestetyksi. Valmisteluvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti asetettiin komitea, filosofiantohtori E. Nevanlinna puheenjohtajana sekä ent. senaattori K. Castrén ja ent. kuvernööri I. Gordie ynnä herrat von Frenckell ja Söderholm jäseninä, asiaa valmistelemaan. Komitea antoi elokuun 28:ntena päivätyn mietinnön. Siinä tehtyjen ehdotusten mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti ⁵⁾:

siinä tapauksessa että everstiluutnantti B. Jalander, hänen ja edellä mainitun kaupunginvaltuuston komitean kesken pidettyjen keskustelujen mukaisesti, ottaa hankkiakseen 600 miestä, jotka rupeavat poliisin palvelukseen, kohta kuin asianomainen viranomais on tehnyt päätöksen laillisen poliisivoiman muodostamisesta, tilityksen ehdolla kunnan varoista miehistön palkkaukseen osoittaa enintään 300,000 markkaa kuukaudessa, maksettavaksi syyskuun 1 päivästä toistaiseksi ja kunnes muuta päätetään, sekä sen lisäksi tarpeellisiin järjestämiskustannuksiin kerta kaikkiaan enintään 100,000 markkaa, samoin kuin taata everstiluutnantti Jalanderille hänen vaatimansa korvauksen tehtävän täyttämisestä.

¹⁾ Valt. pöytäk. 15. 5. 5 §. — ²⁾ S:n 5. 6. 32 §. — ³⁾ S:n 19. 6. 19 §. —

⁴⁾ S:n 15. 5. 8 §. — ⁵⁾ S:n 7. 12. 41 §.

Puheenalaiset määrärahat oli osoitettu maksettaviksi joulukuun edellisiltä kuukausilta, ja kaupunginvaltuusto vahvisti nyt nämä toimenpiteet.

Muutoksia
poliisijärjes-
tykseen.

Terveydenhoitojärjestyksen ehdotusta laatimaan asetettu ¹⁾ kaupunginvaltuuston komitea oli sen ohessa laatinut ehdotuksen siitä johtuviksi poliisijärjestyksen muutoksiksi, että eräät määräykset oli katsottu olevan siirrettävä poliisijärjestyksestä terveydenhoitojärjestykseen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ²⁾ komitean ehdotukset, ja oli tämä valtuuston päätös alistettava Uudenmaan läänin kuvernöörin vahvistettavaksi.

Seuraavassa tehdään selkoa kaupunginvaltuuston hyväksymistä muutoksista.

36 ja 42 § hyväksyttiin muutettuina seuraaviksi:

36 §.

Tavarain kuljetukseen aiotut ajoneuvot ovat, jos niiden omistaja asuu kaupungissa, varustettavat kilvellä, joka osoittaa omistajan nimen tahi toiminnimen sekä hänen asuntonsa selvillä, vähintään yhdeksän (9) sm korkeilla kirjaimilla.

Jos sama henkilö omistaa useita tuollaisia ajoneuvoja, on jokainen niistä sitä paitsi merkittävä erityisellä numerolla, joka on kilvessä osoitettu vähintään yhdeksän (9) sm korkeilla lukumerkeillä.

Ajoneuvoja ajoon käytettäessä pitää sellaisen kilven olla kiinnitettynä ajoneuvoihin niin, että kirjoitus on täysin näkyvissä.

Ajoneuvoista, joita käytetään lihan tai maidon kuljetukseen, olkoon muutoin voimassa mitä tästä on terveydenhoitojärjestyksessä säädetty.

42 §.

Koira ei saa pitää niin, että sen haukunta tai ulvonta käy vaivaksi. Muidenkaan kotieläinten ei saa sallia äänellään tai muulla melulla häiritä lähellä asuvia.

Kiimainen narttu, niin myös pahanilkiseksi tunnettu koira, on pidettävä suljetussa paikassa.

Koiraa älköön päästettävä myymälään, missä elintarpeita pidetään kaupan.

79 ja 80 § poistettiin: 79 §:n 2 momentin säännös pantiin kuitenkin uuteen 88 §:än.

Uuteen 79 §:än yhdistettiin, poistamalla neljä sanaa, 81 §:n ja 82 §:n 2 momentin säännökset, jota vastoin 82 §:n 1 mom. poistettiin:

79 §.

Talonomistajan on velvollisuus pitää katuosansa ajokunnossa. Kadulla kasvava nurmi on kitkettava ja poistettava.

83—88 § siirtyivät 80—85 §:ksi.

89 § poistettiin.

1) Ks. tätä kert. siv. 199.. — 2) Valt. pöytäk. 5. 6. 5 §.

90 § sai uuden järjestysnumeron sekä, 1—3 momentti poistettua, seuraavan sanamuodon:

86 §.

Tulisijasta otetut kuumat hiilet ja tuhka on tyhjennettävä tulenkestäviin metallisäiliöihin.

91—96 § poistettiin.

97 § siirtyi 87 §:ksi.

98 § poistettiin. Uutena pykälänä panttiin 79 §:n 2 momentin säännös seuraavana:

88 §.

Älköön kukaan tyydyttävä tarvettaan muualla kuin sitä varten olevilla paikoilla.

99 § sai seuraavan uuden järjestysnumeron ja sanamuodon:

89 §.

Muusta puhtaanapidosta säädetään terveydenhoitojärjestyksessä ja satamajärjestyksessä.

100 § siirtyi 90 §:ksi.

101 § sai seuraavan uuden järjestysnumeron ja sanamuodon:

91 §.

Tulenvaarallista laatua olevat tehtävät ovat toimitettavat noudattamalla säädettyä tahi muuten tarpeellista varovaisuutta.

Kadulla tehtävistä tulenvaarallisista töistä säädetään 66 §:ssä sekä kuuman tuhkan ja hiilien tyhjentämisestä 86 §:ssä.

102—104 § siirtyivät 92—94 §:ksi ja 105 §:n sijaan tuli seuraava uusi pykälä:

95 §.

Yksinäistä huonetta samoin kuin huoneita, jotka eivät ole toisistaan ovella erotettuja, taikka huonetta, joka on toisen huoneen ainoana uloskäytävänä, älköön kahden tai useamman eri sukupuolta olevan ja eri perheisiin kuuluvan henkilön yhteisesti asuttavaksi annettako älköönkään sellaisten henkilöiden yhteisenä asuntona käytettävä.

Kaupungin asuntotarkastuksen asia on kuitenkin harkinnan mukaan sallia poikkeus siitä mitä edellä on säädetty.

Jos joku on luovuttanut semmoisen huoneen, kuin ensimmäisessä kappaleessa sanotaan, yhteisesti kahdelle tai useammalle samaan perheeseen kuulumattomalle, tai jos joku on ottanut toisen asukikseen, tulee hänen katsoa, että kullakin asukilla on erikoinen, makuuvaatteilla varustettu makuusijansa.

Huoneiston haltija, joka luonaan pitää asukkeja, on velvollinen tästä ilmoittamaan asuntotarkastukselle sitä varten vahvistetun kaavakkeen mukaan.

106 § siirtyi 96 §:ksi.

107 § sai seuraavan uuden järjestysnumeron ja sanamuodon:

97 §.

Kaupungin toreilla ja satamissa ei saa harjoittaa kauppaa muualla kuin sellaista kauppaa varten osoitetuilla paikoilla.

Tavarain kauppaaminen kaupungin kaduilla on kielletty, ellei siihen ole hankittu lupaa ja lupaan liittyviä määräyksiä noudateta.

Tuollaisessa kaupankäynnissä on sekä myyjien että muun yleisön noudatettava niitä ohjeita, joita poliisimies järjestyksen ylläpitämiseksi antaa; ja saatakoon paikalta poistaa se, joka ei heti noudata sellaista ohjetta.

108 § tuli 98 §:ksi muutettuna seuraavaksi:

98 §.

Joka tahtoo harjoittaa kauppaa kioskista tai muusta kiintonaisestä myyntipaikasta, niin myös vaunusta, tiskiltä tai pöydältä, hankkikoon siihen luvan niinkuin siitä on erittäin säädetty.

Elintarpeiden myyntiä, joka voimassa olevan elinkeinolain 8 §:n ensimmäisen kappaleen mukaan on yhteiselle kansalle ja tilanomistajille maalla sallittu, saa kuitenkin ilman sellaista lupaa toimittaa kuormasta tai aluksesta noudattaen mitä 97 §:ssä sanotaan.

109 § siirtyi 99 §:ksi.

110 § sai seuraavan uuden järjestysnumeron ja muutetun sanamuodon:

100 §.

Elintarvekaupasta kaupungin toreilla on säädetty terveydenhoitojärjestyksessä.

Maistraatin asia on muuten antaa ohjeita siitä, mitä tavaroita saa pitää kaupan toreilla, samoin kuin lähemmin määrätä, miten kauppaa on harjoitettava.

Maistraatti määrätköön myöskin ajan, jolloin kauppaa saa toreilla harjoittaa. Toriajan päättyessä pitää kaikki tavarat sekä vaunut, tiskit, pöydät ja muut, mitä kaupanteossa on käytetty, olla paikalta poistetut.

Ajasta, jolloin kauppaa kioskista ja muista kiintonaisista myyntikojuista saa harjoittaa, on noudatettava mitä maistraatti siitä on määrännyt.

111 ja 112 § siirtyivät 101 ja 102 §:ksi.

113 § sai seuraavan järjestysnumeron ja muutetun sanamuodon:

103 §.

Tuoretta voita, munia, metsänriistaa, vihanneksia, hedelmiä, marjoja sekä kasveja ja kukkia saa kaupitella vapaasti taloissa.

Muuten eivät muut kuin ne, jotka ovat hankkineet siihen maistraatin luvan, ja luvassa asetetuin ehdoin, saa ammattimaisesti kaupitella tavaroita kaupungilla.

114 ja 115 § siirtyivät 104 ja 105 §:ksi.

116 § sai seuraavan uuden järjestysnumeron ja sanamuodon:

106 §.

Sen, joka on saanut 105 §:ssä mainitun luvan, on poliisilta saatava numerolla varustettu laatta, jota on kannettava rinnassa näkyvässä.

Laattaa ei saa luovuttaa toiselle, vaan on se, haltijan lakkautettua ammat-
tinsa, palautettava poliisille.

117 §:ssä, joka siirtyi 107 §:ksi, muutettiin viittaus 115 §:än viit-
taukseksi 105 §:än.

118—129 §:t käsittävä IX luku, Ruokatavarain kaupasta, poistet-
tiin. Tämän johdosta siirtyivät luvut X—XIV luvuiksi IX—XIII.

130 § sai seuraavan uuden järjestysnumeron ja sanamuodon:

108 §.

Nautoja, sikoja, lampaita ja muita isompia eläimiä saa teurastaa ainoastaan
yleisessä teurastuslaitoksessa ja noudattamalla sellaiselle laitokselle vahvistet-
tuja määräyksiä.

Lintuja ja pienempiä eläimiä ei saa teurastaa julkisesti eikä toreilla.

Elävää kalaa ei saa punnita koukussa.

131 § siirtyi 109 §:ksi.

132 § poistettiin.

133 § sai seuraavan muutetun järjestysnumeron ja sanamuodon:

110 §.

Matkustajain asunnoksi aiotun huoneen pitää olla varustettu varmasti
lukittavilla ovilla ja täyttää voimassa olevan rakennus- ja terveydenhoitojärjes-
tyksen tässä kohden asettamat vaatimukset.

134 ja 135 § poistettiin.

136 § sai seuraavan uuden järjestysnumeron ja sanamuodon:

111 §.

Luovutettaessa huoneita merimiesten ja muiden työläisten sekä yhteisen
kansan majapaikoiksi olkoon noudatettavana mitä 95 §:n 1 ja 3 momentissa on
sanottu.

137 § poistettiin.

138 §:ssä, joka siirtyi 112 §:ksi, muutettiin viittaukset 147 ja 145
§:än viittauksiksi 119 ja 117 §:än.

139—141 § siirtyivät 113—115 §:ksi.

142 ja 143 § poistettiin ja 144 §:ssä, joka siirtyi 116 §:ksi, muutet-
tiin viittaukset 131 sekä 138—143 §:än viittauksiksi 109 ja 112—115 §:än.

145 ja 146 § siirtyivät 117 ja 118 §:ksi ja 147 §:ssä, joka siirtyi
119 §:ksi, muutettiin viittaukset 145 ja 146 §:än viittauksiksi 117 ja
118 §:än.

148 § poistettiin.

149—151 § siirtyivät 120—122 §:ksi.

152 § poistettiin.

153 ja 154 § siirtyivät 123 ja 124 §:ksi.

155 § sai seuraavan muutetun järjestysnumeron ja sanamuodon:

125 §.

Joka rikkoo tämän poliisijärjestyksen säännöksiä tahi raitioteistä, pikaajureista, kuorma-ajureista, palkkasoutajista ja kaupunginläheteistä sekä polkupyörälläajosta voimassa olevia määräyksiä ja ohjesääntöjä, rangaistaan, ellei siitä jo ole määrätty edesvastausta laissa tahi yleisessä asetuksessa, enintään neljänsadan markan sakolla; kuitenkin saakoon asiasta päästä varoituksellakin.

Jos rikotaan tämän poliisijärjestyksen mukaan annettu lupa tahi luvassa mainitut ehdot ja määräykset, saatettakoon lupa, vaikka se olisi määräajaksi-kin annettu, peruuttaa.

156 § siirtyi 126 §:ksi.

157 § sai seuraavan muutetun järjestysnumeron ja sanamuodon:

127 §.

Jos joku jättää täyttämättä, mitä tämän poliisijärjestyksen tahi siinä mainitun määräyksen mukaan on hänen velvollisuutenaan eikä muistutettunakaan ota ojentuakseen, toimituttakoon asianomainen viranomainen sen, mitä on laiminlyöty, ja perittäköön tästä aiheutuneet kustannukset muitta mutkitta ulosottomiehen kautta laiminlyöjältä. Missä vaara uhkaa tahi asianhaarat muuten vaativat, ryhtyköön viranomainen heti tarpeellisiin toimiin.

Jos talonomistaja on uskonut puhtaanapitovelvollisuuden toiselle ja tältä puuttuu varoja mainitunlaatuisen kustannuksen suorittamiseen, on talonomistajan itsensä vastattava kustannuksesta.

158 ja 159 § siirtyivät 128 ja 129 §:ksi.

160 § sai seuraavan uuden järjestysnumeron ja muutetun sanamuodon:

130 §.

Kaupunginviskaalien ja kaupungin yleisen poliisin, niin myös satamapäällystön alaisine miehistöineen pitää, kunkin alueellaan, tarkasti valvoa tämän poliisijärjestyksen noudattamista.

Tämä poliisijärjestys on voimassa .....kuun ..... päivästä.....

Evätty ehdotus
lisäyksen teke-
misestä poliisi-
järjestykseen.

Kirjelmässä heinäkuun 6 päivältä maistraatti ilmoitti yksityisten henkilöiden ryhtyneen harjoittamaan kuorma-ajurin ammattia olematta siihen anoneet, vielä vähemmän saaneet lupaa, minkätähden poliisimestari oli kirjelmässä kesäkuun 27 päivältä ehdottanut poliisijärjestyksen 37 §:n muutettavaksi seuraavaksi:

Paitsi niitä, jotka säädetyssä järjestyksessä ovat hankkineet itselleen luvan vuokra-ajureina, kuorma-ajureina, palkkasoutajina, kaupunginläheteinä tai kantajina taikka automobiilillä, höyrypurrella tai moottoriveneellä palvella yleistä keskuusliikettä, älköön kukaan toisen puolesta enempää julkisesti tarjoutumalla kuin erityisestä tilauksestaakaan ammattimaisesti kuljettako ihmisiä älköönkä tavaroita mitä laatua lienevätkin.

Vaaditussa lausunnossa kaupunginvaltuusto ilmoitti¹⁾, ettei se puolestaan voinut tehtyä ehdotusta hyväksyä, koska se ei ollut elinkeinovapauden periaatteiden mukainen.

¹⁾ Valt. pöytäk. 18: 9. 7 §.

Kaupunginvaltuuston asetettua ¹⁾ komitean valmistelemaan terveydenhoitolautakunnan valtuustolle lähettämää kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotusta, antoi komitea marraskuun 8:ntena 1916 päivätyn mietinnön ²⁾ siihen liittyvine, eräiltä kohdin uudesti laadittuine ehdotuksineen terveydenhoitojärjestykseksi sekä eräiden voimassa olevan poliisijärjestyksen pykäläin uudistamiseksi ³⁾.

Terveydenhoitojärjestyksen ehdotus.

Komitea huomautti olevan tärkeää, että vihdoin saatiin aikaan yhtenäinen terveydenhoitojärjestys, sekä viittasi niihin tuntuviin haittoihin, joita ajanmukaisen ja täydellisen terveydenhoitojärjestyksen puute Helsingissä oli tuottanut. Komitean tarkastettavaksi annettu ehdotus mainitun, kunnallislainsäädännössämme esiintyvän aukon täyttämiseksi oli laadittu asianharrastuksella ja asiantuntemuksella, ja komitea oli katsonut sen käyvän pääasiassa paneminen pohjaksi lopullista ehdotusta laadittaessa. Komitea oli kuitenkin katsonut olevan siihen ehdottaminen eräitä osin asiallisia ja osin muodollisia muutoksia ja lisäyksiä. Muutosehdotukset kohdistuivat etusijassa puhtaanapitoon, elintarvekauppaan ja asuntoterveydellisiin oloihin. Terveydenhoitolautakunnan käyttämän asiain järjestyksen ja ryhmityksen oli komitea pääasiassa pysyttänyt; kuitenkin oli eräät II—VIII luvussa mainittuihin liikkeisiin, elinkeinoihin ja laitoksiin kohdistuvat yleismääräykset toistelujen ja viittausten välttämiseksi katsottu olevan yhdistettävä eri luvuksi. Mainituissa luvuissa säädettiin m. m., miten oli meneteltävä hankittaessa terveydenhoitolautakunnan hyväksyminen elintarpeiden myynti- ja valmistushuoneistoille sekä ravintoloiksi, ruokaloiksi, kahviloiksi, myymälöiksi, matkustajakodeiksi, majapaikoiksi, lastenkodeiksi, lastenseimiksi, lasten työkodeiksi, parturiloiksi ja kähertämöiksi sekä kylpylöiksi aiotuille huoneistoille.

Ehdotuksensa laadinnassa oli komitea koettanut mahdollisimmassa määrässä käyttää hyväkseen terveystieteiden alalla saavutettua kokemusta, ja oli teknillisen kehityksen saavutukset sekä lisääntyneet terveydelliset vaatimukset otettu huomioon, sikäli kuin oli voitu, asettamatta ylen rasittavia esteitä kaupalle ja elinkeinolle sekä liiaksi loukkaamatta niitä taloudellisia etuja, joita eri säädökset koskivat. Liian pitkälle menevät, terveydellisessä tarkoituksessa säädetyt rajoitukset voivat nimittäin helposti käydä yli maalin. Ehdotuksensa laadinnassa oli komitea niinkään koettanut terveydenhoitojärjestyksestä mikäli mahdollista poistaa ne säännökset, jotka järjestivät terveydenhoitolautakunnan toimintaa ja joiden oikea paikka sentähden oli lautakunnan johtosäännössä.

Kaupunginvaltuuston tarkastettua ⁴⁾ ehdotukset ensimmäisessä

¹⁾ Ks. 1915 vuod. kert. siv. 150. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. v:ltä 1916 n:o 34. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 194. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 6. 3. 2 § ja 27. 3. 24 §.

käsittelyssä sai komitea toimekseen antaa lausunnon valtuuston periaatteessa hyväksymistä muutosehdotuksista sekä laatia ne lopulliseen muotoon. Komitea antoi sitten tarkistetun terveydenhoitojärjestys-ehdotuksen ¹⁾, jossa valtuuston tekemät muistutukset oli pääasiassa otettu huomioon ja muodollisesti sovitettu tekstiin, minkä ohessa suomenkielinen teksti oli erittäin tarkastettu. Sen jälkeen hyväksyi ²⁾ kaupunginvalluusto komitean uuden ehdotuksen ja päätti sille hankkia Uudenmaan läänin kuvernöörin vahvistuksen.

Hyväksytty terveydenhoitojärjestyksen ehdotus oli seuraava:

Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotus.

I luku.

Puhtaanapito.

1 §.

Tontin omistajan on pidettävä katuosansa jalkakäytävineen liasta ja jätteistä puhtana. Poutasäällä on katu ja jalkakäytävä ennen lakaisemisen aloittamista kunnollisesti kostutettava vedellä. Kuinka usein ja mihin vuorokauden-aikaan lakaiseminen on toimitettava, määrää maistraatti terveydenhoitolautakunnan esityksestä.

Jos katua annetun määräyksen mukaan käytetään pika- tai kuormaajurien tai automobiilien vartouspaikkana, on vartouspaikan puhtaanapito kaupungin asia.

2 §.

Mitä 1 §:ssä säädetään yksityisen katuosan puhtaanapidosta olkoon myös voimassa kaupungin asiana olevasta katujen, yleisten paikkain, viertoteiden ja teiden puhtaanapidosta.

Kauppatorit ja muut yleiset paikat, missä kauppa käydään jonakin aikana päivästä, on kaupungin toimesta kohta kaupan lakattua puhdistettava.

3 §.

Talonomistaja on velvollinen pitämään pihamaansa siihen kuuluvine palokatuineen, solineen, valopihoineen, porttikäytävineen ja valokaivoineen puhtaana liasta ja jätteistä sekä katsomaan, että porraskäytävät, kellarit ja kellari-käytävät ynnä ullakot ja ulkokuoneet pidetään siistissä ja terveydelliseltä kannalta tyydyttävässä kunnossa.

Kun terveydenhoitolautakunta pitää desinfiointia tarpeellisena, on talonomistajan se käskystä toimitettava.

Talonomistajan on myös niin toimittava, että talo mikäli mahdollista pysyy puhtana rotista.

4 §.

Pihamaa, missä hevosia tavallisesti seisotetaan, on oleva laskettu asfaltilla tai muulla vettä läpäisemättömällä aineella ja, kun vuodenaika sallii, päivittäin huuhdeltava vedellä.

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 31. — ²⁾ Valt. pöytäk. 5. 6. 5 §.

5 §.

Talonomistaja on velvollinen katsomaan, että tonttiin kuuluvat laskujohdot ovat asianmukaisessa kunnossa.

6 §.

Mukavuuslaitoksessa (makissa), joka ei ole laitettu vesiklosetiksi, tulee olla tiiviit ja helposti siirreltävät, tarkoituksenmukaisesti asetetut astiat tai säiliöt sekä kiinteiden että nestemäisten ulostusten kokoomiseksi; kuitenkin saatakoon virtsa, missä voi käydä päinsä, makki-istuimen alaisesta kulpostista lähtevistä tiiviistä putkista johtaa välittömästi laskukanavaan.

Huoneita, joihin vastamainittuja makkiasioita tai säiliöitä on asetettu, älköön muuhun tarkoitukseen käytettävä.

7 §.

Käymälässä (pissoirissa) tulee olla laskujohtoon päättyvä johto sekä asfaltista tai muusta vettä läpäisemättömästä aineesta oleva lattia. Niinkään tulee käymälän seinän vähintään yhden ja neljännesmetrin korkeudelta olla sen laatusesta aineesta tai sillä päällystetyt.

8 §.

Mukavuuslaitokset ja käymälät on pidettävä puhtaina. Niinkään on sopivalla tavalla pidettävä huolta ilmanvaihdesta, niin että pahaa hajua ei pääse niistä leviämään.

9 §.

Perkkeiden, rikkojen ja muiden jätteiden kokoomiseksi pitää kussakin talossa olla kaksi eri, maanpinnan yläpuolella sijaitsevaa, erillistä ja kannellista säiliötä, toinen perkeitä eli keittiö- ja muita pian mätäneviä tähteitä ja toinen rikkoja ja roskia, niinkuin paperia, läkkitölkkejä, lasia, posliinia, kelvottomiksi käyneitä talouskaluja ja vaatteita y. m. varten.

Perkesäiliönä käytettävään ainoastaan tiivistä, helposti siirreltävää metallilevyastiaa asetettuna vettä läpäisemättömälle alustalle. Tarpeen vaatiessa tulee perkesäiliöitä olla useampia.

Kiinteää eläimenlantaa, joka on koottu tallista tai pihalta, missä hevosia tai elukoita tavallisesti seisotetaan, älköön kuitenkaan pantako kumpaiseenkaan vastamainituista säiliöistä, vaan ainoastaan lantakammioon tai erikoisesti tätä tarkoitusta varten asetettuun erilliseen laatikkoon, jonka tulee olla vedenpitävä, kannellinen sekä asetettu vedenpitävälle alustalle niin korkealle siitä, että helposti pääsee puhdistamaan laatikon alaista paikkaa. Sekä lantakammion että lantalaatikon tulee olla varustettu niin korkealla, tarkoituksenmukaisesti laitetulla ilmanvaihtoputkella, että se ulottuu vähintään metrin yläpuolelle lähinnä sijaitsevan asuinrakennuksen katonrajaa.

Katurikat on koottava lantakammioon tai lantalaatikkoon, jos semmoinen on, mutta muussa tapauksessa rikkasäiliöön.

Edellä olevain määräysten mukaiset säiliöt ja laatikot on sijoitettava semmoiseen paikkaan tontilla, ettei terveydellisiä haittoja synny.

10 §.

Tallista tuleva nestemäinen lika on, jos sopivasti voi käydä päinsä, johdettava laskukanavaan tai myös koottava turvepehkuu tai muuta yhtä sopivaa ainetta käyttämällä. Jälkimmäisessä tapauksessa se on säilytettävä yhdessä kiinteän lian kanssa.

11 §.

Laskujohdon, likakaivon, mukavuuslaitoksen, vesiklosetin, tallin ja lantakammion samoin kuin, jos laskujohto puuttuu, hylkyvesi- ja virtsasäiliön rakentamisesta ja laittamisesta olkoon voimassa mitä kaupungin rakennusjärjestyksessä tästä säädetään.

12 §.

Rikkoja, roskia, perkkeitä, käytettyä vettä, virtsaa, lantaa tai muuta likaa älköön viskattako, kaadettako älköönkä johdettako muuanne kuin niihin paikkoihin, mitkä tämän luvun määräysten mukaan ovat sitä varten tarkoitettut.

Likaa ja muita jätteitä saa panna varastoon ainoastaan sitä varten osoitetuihin paikkoihin.

Eläimenlantaa saa kuitenkin käyttää puutarhain ja yleisten puistojen lannoitusaineena, jos se heti mullataan tai ainoastaan lyhyeksi ajaksi pannaan varastoon sillä tavoin, ettei siitä lähtevä haju vaivaa lähellä asuvia. Kaupungin omistamalle, viljeltäväksi luovutetulle alueelle saatakoon sen lannoittamiseksi tarvittavia jätteitä ja lantaa panna varastoon ainoastaan sillä tavoin, ettei terveydellisiä haittoja synny eikä varastosta lähtevä haju vaivaa lähellä asuvia.

13 §.

Mukavuuslaitoksesta sekä 9 §:ssä mainituista kokoomispaikoista on lika ja jätteet kuljetettava pois tarpeen mukaan ja vähintään kerran viikossa. Makkiastian tyhjentäminen noutopaikalla olkoon kielletty.

Likakaivo samoin kuin 11 §:ssä mainittu säiliökin on täydellisesti puhdistettava vähintään kahdesti kuukaudessa. Siivilään kerääntyneet kiinteät jätteet on poistettava niin usein kuin siisteys vaatii ja vähintään kerran päivässä.

Perkkeiden ja lian kuljettamiseen saa käyttää ainoastaan tiivistä ajoneuvoa tai tiivistä astiaa, joissa kumpaisessakin on tarkasti sulkeutuva kansi.

Aluksen, jota käytetään lian kuljettamiseen, tulee olla kansitettu tai tarkasti sulkeutuvalla kannella peitetty.

14 §.

Jos joku on välipuheen nojalla ottanut talonomistajan puhtaanapitovelvollisuuden toimekseen, vastatkoon aina ensi kädessä mainitun velvollisuuden täyttämistä.

15 §.

Mitä tässä luvussa erittäin säädetään tontista tai talosta on soveltuvilta kohdin voimassa vuokratontista ja muusta vahvistetun kaupunginaseman alueen ulkopuolella sijaitsevasta rakennetusta paikasta; kuitenkin saakoon terveydenhoitolautakunta suoda semmoisia huojennuksia, kuin olojen harkitaan vaativan.

II luku.

Elintarvekauppa.

Yhteisiä määräyksiä.

1 §.

Elintarpeiden, joita pidetään kaupan, tulee olla puhtaita; ne eivät saa olla vierailta aineilla sekoitettuja, eivät myöskään terveydelle vaarallisia aineita käyttämällä säilytettyjä, pilaantuneita eikä muutoin ihmisravinnoksi kelpottomia tai terveydelle vahingollisia.

2 §.

Elintarpeiden myynnissä, säilytyksessä ja kuljetuksessa on puhtautta tarkoin noudatettava.

Sitä varten on sekä itse myyntihuone ynnä mitä siihen kuuluu, niinkuin eteiset, portaat ja porraskäytävät, että myös varastohuoneet, tavarasuojat ja kellarit, samoin kuin ajoneuvot ja muut kuljetuksessa käytettävät kalut pidettävä puhtaina ja siisteinä. Myytäessä taivasalla olevalta paikalta, kojusta tai aluksesta olkoon sama noudatettavana sellaiseen myyntipaikkaan ja sen välittömään lähistöön nähden. Niinikään on hyllyt, laatikot, myyntipöydät, astiat, mitat sekä punnitus- ja muut myynnissä, säilytyksessä tai kuljetuksessa käytettävät kalut pidettävä puhtaina.

Sellaisessa kaupassa syntyvät jätteet on koottava erityiseen säiliöön, joka on tarpeen mukaan ja vähintään kerran päivässä tyhjennettävä.

3 §.

Myytäväksi aiottuja elintarpeita ei saa säilyttää välittömästi maassa eikä lattialla, vaan astiassa tai laatikossa tai muutoin sillä tavoin, ettei tavara eikä maa tai lattia likaannu. Sen ohessa on elintarpeet sopivalla tavalla suojeltava karpästen likaamiselta.

4 §.

Jos ostajan sallitaan koettaa tavaraa, niinkuin maitoa, voita, kalanmätää ja semmoista, on koetus tehtävä astialla, lusikalla tai muulla välineellä. Sitä varten olevaa välinettä ei saa käyttää tavaraa varastosta otettaessa eikä siihen pantaessa, ja on se käyttämisen jälkeen joka kerta huolellisesti puhdistettava. Mitä koetuksen jälkeen välineeseen on jäänyt, älköön sekoitettako kaupan pidettävään tavarahan.

5 §.

Elintarpeiden kääreksi on käytettävä puhdasta pussia tai puhdasta käärepaperia. Missä määrin hylkypaperia saa tähän tarkoitukseen käyttää, on terveydenhoitolautakunnan asia määrätä.

6 §.

Elintarpeiden myynnissä toimivan henkilön tulee noudattaa puhtautta sekä työtä suorittaessaan olla puettuna puhtaaseen, vaaleaan ja pestävään, hihalliseen esiliinaan.

7 §.

Kielletty olkoon kaupungin toreilla kaupan pitämästä lihaa, makkara- ja muita lihatavaroita, verta, kynittyä siipikarjaa, kynittyä tai nyljettyä riistaa, voita, juustoa, leipää, jauhoja ja suurimoja.

Muita elintarpeita saatakoon kaupungin toreilla myydä ainoastaan tähän tarkoitukseen sopivilta myyntipöydiltä.

Mitä ensimmäisessä kappaleessa säädetään ei tarkoiteta sellaista elintarpeiden myyntiä, joka voimassa olevan elinkeinolain 8 §:n ensimmäisen kappaleen mukaan on yhteiselle kansalle ja tilanhaltijoille maalla sallittu; kuitenkin on sellaista toimitettava osoitetuilla myyntipaikoilla, ja ovat tämän luvun määräykset soveltuvilta kohdin siinä noudatettavina.

Kaupungin kaduilla älköön elintarpeita kaupan pidettävä, paitsi sikäli kuin sellaista kauppaa asianmukaisella luvalla harjoitetaan kojussa tai määrättyllä paikalla.

8 §.

Tuoreen kalan, lukuun ottamatta silakoita, kuoreita ja muuta pikkukalaa, tulee olla teurastettu, ellei sitä elävänä säilytetä puhdasta vettä sisältävässä astiassa.

Jos eläviä kaloja säilytetään sumpuissa, on nämä kiinnitettävä terveydenhoitolautakunnan hyväksymään paikkaan.

Ruokatavaramyymälät.

9 §.

Ruokatavaramyymälän seinäin ja katon tulee olla maalatut vaalealla öljyvärillä tai varustetut vaaleanvärisellä, pestävällä päällystyksellä. Lattian tulee olla laskettu vettä läpäisemättömällä aineella ja sen laatuinen, että se helposti voidaan puhdistaa. Myyntipöydän ja muun sisustuksen tulee niinkään olla väriltään vaalea ja muutoin sitä laatua, että sen helposti voi puhdistaa.

Sen ohessa tulee myymälässä olla tarkoituksenmukainen ilmanvaihtolaite.

Myymälässä tulee olla sekä yleisön että myymäläpalvelijaston varalle tarkoituksenmukaisia ja helposti käytettävissä olevia sylkylaatikkoja, jotka on päivittäin puhdistettava. Sitä paitsi tulee myymäläpalvelijastoa varten olla puhdasta pesuvettä ja saippuaa sekä siistejä, kuivia pyyheliinoja.

Tavarasuojain, kellarien, säilytys- ja varastohuoneiden, joissa ruokatavaroita säilytetään, tulee olla kuivat ja hyvin tuuletetut sekä, kun terveydenhoitolautakunta tavarain laatuun nähden tarpeelliseksi harkitsee, varustetut pestävillä seinillä ja katolla.

10 §.

Ruokatavaramyymälää siihen kuuluvine säilytyshuoneineen ei saa käyttää asuntona, makuuhuoneena eikä keittiönä eikä sellaisten tavarain kauppaamiseen eikä varastoonpanoon, joiden läheisyys voi ruokatavaroita liata tai pilata taikka niihin saattaa vieraan hajun tai maun, eikä se myöskään saa olla toisen huoneen yhteydessä sillä tavoin, että siitä voi syntyä terveydellisiä haittoja.

Ruokatavaramyymälässä ei saa kaupan pitää eikä säilyttää perunoita eikä juurikasveja, ellei tarpeellisiin toimenpiteisiin ole ryhdytty muiden ruokatavarain suojelemiseksi näiden aikaansaamalta likaantumiselta.

11 §.

Tämän luvun 9 ja 10 §:n määräykset koskevat niinkään myymälää, jossa siirtomaantavarain ja hedelmän kauppaa harjoitetaan.

12 §.

Perunain ja juurikasvien kaupasta sekä yksinomaan vihannesten ja juurikasvien kauppaa varten olevasta myymälästä ovat tämän luvun määräykset ainoastaan soveltuvilta kohdin voimassa.

Lihakauppa.

13 §.

Myymälässä, jossa tuoretta lihaa tai tuoretta silavaa myydään, alköön sen lisäksi pidettävä kaupan alköönkö säilytettävä muita tavaroita kuin liha-tavaroita, verta, kynittyä tai nyljettyä riistaa, kynittyä siipikarjaa, munia,

hunajaa, leipää, juustoa, voita, luvallisia voivastikkeita, laserretusta savesta tehdyistä tai lasisissa taikka posliinisissa, ilmatiiviisti suljetuissa astioissa säilytettyjä ravintoaineita sekä virvokkejuomia pulloissa, joita viimeksi mainittuja älköön kuitenkaan itse myymälässä säilytettävä vasuissa eikä laatikoissa. Juusto, jota sellaisessa myymälässä pidetään kaupan, on säilytettävä umpinaisessa juustokaapissa.

Tuoreen lihan, jota myymälässä pidetään kaupan, tulee olla peitetty valkealla, puhtaalla, pestävällä kankaalla tai sentapaisella aineella. Lihan ripustamista varten myymälässä tai varastohuoneessa olevain koukkujen tulee olla galvanoituja tai tinattuja ja mikäli mahdollista niin sijoitettuja, että liha riippuu vapaasti.

14 §.

Makkara- ja muita lihavalmisteita älköön värjättyinä pidettävä kaupan.

15 §.

Myytäväksi aiottua lihaa ja silavaa saa kuljettaa ainoastaan sopivissa ajoneuvoissa ja on kuljetettaessa pidettävä yltäänään katetussa, puhtaassa säiliössä tai hyvin verhottuna valkealla, puhtaalla, pestävällä kankaalla tai sen tapaisella aineella.

16 §.

Lihakaupasta olkoon muutoin voimassa mitä lihantarkastuksesta on säädetty.

Lihamyymälään kuuluvassa säilytyshuoneessa älköön tarkastamatonta lihaa pidettävä varastossa.

Voikauppa.

17 §.

Kaupan pidetyn meijerivoin rasvapitoisuuden tulee olla vähintään 80 % sekä kotona kirnutun eli niin sanotun maatiaisvoin rasvapitoisuuden vähintään 76 %.

Voin vesipitoisuus älköön olko 16 % suurempi, jos voi on suolattua, älköönkä 18 % suurempi, jos voi on suolaamatonta. Voita, jonka vesipitoisuus on suurempi, ei kuitenkaan yli 20 %:n, saatakoon kuitenkin pitää kaupan »vesivoin» nimisenä.

18 §.

Kielletty olkoon myymästä voita, johon on sekoitettu muita säilytysaineita tai kemikallioita kuin keittosuolaa. Yleisesti käytetyllä, vaarattomalla väriaineella värjättyä voita saatakoon kuitenkin pitää kaupan.

19 §.

Myyvälässä, jossa voita myydään, saatakoon sen ohessa pitää kaupan tai säilyttää ainoastaan maitoa ja kermaa, maidosta tai kermasta valmistettuja tuotteita, luvallisia voivastikkeita, leipää, muniä, hunajaa, laserretusta savesta tehdyistä tai lasisissa taikka posliinisissa, ilmatiiviisti suljetuissa astioissa säilytettyjä ravintoaineita sekä virvokkejuomia pulloissa, joita viimeksi mainittuja älköön kuitenkaan itse myymälässä säilytettävä vasuissa eikä laatikoissa. Sellaisessa myymälässä saatakoon kuitenkin myös lihaa, lihatavaroita ja verta sekä kynittyä tai nyljettyä riistaa ja kynittyä siipikarjaa myydä, jos myymälässä ei pidetä kaupan maitoa tai kermaa. Juusto, jota sellaisessa myymälässä pidetään kaupan, on säilytettävä umpinaisessa juustokaapissa.

Maito- ja kermakauppa.

20 §.

Maitokauppaa saa harjoittaa ainoastaan:

1:ksi erityisessä maitomyymälässä;

2:ksi erittäin osoitetuilla myyntipaikoilla; sekä

3:ksi lähettämällä maitoa ostajan kotiin.

Mitä tässä osastossa säädetään maidosta olkoon noudatettavana kermaankin nähden, ellei muuta erittäin sanota.

21 §.

Jokaisen, joka haluaa harjoittaa maitokauppaa, tulee terveydenhoitolautakunnalle ilmoittaa se tahi ne karjat tai meijerit, mistä kaupan pidetty maito saadaan. Jos maidon toimittaa välikauppias, on tavaranhankkijakin ilmoitettava. Samanlainen ilmoitus on tehtävä, kun uusi tavaranhankkija otetaan.

22 §.

Maidon myyntiä tai käsittelyä varten aiotun huoneiston tulee olla terveellinen, valoisa, tilava ja tarkoituksenmukaisesti sisustettu sekä muutoin sen laatuinen, kuin tämän luvun 9 §:ssä on sanottu. Sellaista huoneistoa ei saa käyttää asuntona, makuuhuoneena, keittiönä eikä läpikäytävänä, eikä se myöskään saa olla semmoisen huoneen välittömässä yhteydessä, joka voi haitallisesti vaikuttaa maidon laatuun.

Maitomyymälän tulee olla varustettu nimikilvellä, joka selvästi ilmaisee liikkeen laadun ja omistajan nimen tai toiminimen.

Maidon säilytyshuoneeseen nähden on noudatettavana mitä tämän luvun 9 §:n viimeisessä kappaleessa säädetään.

23 §.

Astiat, joissa myytäväksi aiottua maitoa säilytetään tahi kuljetetaan, sekä muut maidon kanssa kosketuksiin tulevat tarvekalut on pidettävä puhtaina, ja tulee niiden olla valmistetut aineesta, joka ei anna maidolle hajua eikä makua eikä myöskään saata siihen terveydelle haitallisia aineksia.

Säilytys- ja kuljetusastiat tulee olla tiiviisti sulkeutuvat. Myytävässä käytettävissä mitta-astioissa ja kipoissa tulee olla sopivat kädensijat, niin että kokonaan vältetään käsin tahi käsivarsin koskemasta maitoon tahi maitoastian sisäseiniin.

Maitoa ulkosalla myydessään tulee jälleenmyyjän säilyttää sitä sen laatuissa umpinaisessa astiassa, kuin terveydenhoitolautakunta tarkoitukseen hyväksyy.

Pidettäessä kaupan maitoa taikka valmistetta, jossa maito on pääosana, tulee astian, josta tavaraa myydään, olla varustettu ilmoituksella, että tavara on joko kuorimatonta maitoa, kuorittua maitoa, separoitua maitoa, kermaa, kuohukermaa, ternimaitoa, piimää, kirnupiimää, yoghurtia, kefiriä t. m. s. tai on siitä ilmoitettava näkyvässä paikassa olevalla selvällä julkipanolla.

24 §.

Kielletty on myymästä tahi myytäväksi säilyttämästä maitoa:

1:ksi mikä tietävästi on peräisin eläimestä, joka sairastaa sellaista tautia, että se, kuten todettava tuberkulosi, perunarutto, turpa- ja sorkkatauti, utare-

ja emäntulehdus, myrkytys, pahanlainen ripuli tai muu kuumeen yhteydessä oleva tauti, voi haitallisesti vaikuttaa maidon laatuun. Maitoa eläimistä, jotka ovat reageeranneet tuberkulinilla tutkittaessa, mutta muutoin eivät näytä tuberkulosin tuntomerkkejä, saa myydä ainoastaan, jos se on kuumennettu sillä tavoin, kuin voimassa olevassa asetuksessa tarttuvain kotieläintautien ehkäisemisestä säädetään. Astian, jossa sellaista maitoa pidetään kaupan, tulee olla varustettu selvällä ilmoituksella, että maito on pastoroitu;

2:ksi eläimestä, jota sisällisesti tai ulkonaisesti on hoidettu lääkkeillä, jotka voivat mennä maitoon ja siten tuottaa sille vahingollisia ominaisuuksia;

3:ksi johon on sekoitettu vettä, tärkkelystä, säilytys- tai muita vieraita aineita;

4:ksi joka näöltään, hajultaan tai maultaan poikkeaa tavallisesta; tahi

5:ksi jossa on likaa enemmän kuin 8 milligrammaa maitolitraa kohti.

Mitä edellä on säädetty on myös noudatettavana 23 §:ssä mainittuihin valmisteihin nähden.

25 §.

Kaupan pidettävän maidon ja kerman tulee kestävyytteen ja happamuutteen nähden täyttää terveydenhoitolautakunnan vahvistamat vaatimukset sekä sisältää:

- a) kuorimattoman maidon vähintään 3 % rasvaa;
- b) kuoritun maidon vähintään 0.5 % rasvaa;
- c) separoidun maidon vähintään 8 % kiinteitä aineksia;
- d) kerman vähintään 15 % rasvaa; sekä
- e) kuohukerman vähintään 25 % rasvaa.

Maitoa, josta on poistettu jokin osa sen luonnollisista aineksista tai johon on sekoitettu kuorittua maitoa, ei saa kuorimattomana pitää kaupan eikä myydä.

Maitoa eläimistä, jotka ovat poikineet viimeksi kuluneiden viiden vuorokauden kuluessa, ei saa sekoittaa muuhun maitoon.

26 §.

Maitoa ei saa terveydenhoitolautakunnan luvatta myydä lastenmaitona, tarkastettuna maitona eikä muuten niin nimitettynä, että yleisö voi saada sen käsityksen, että se maito on laadultaan erikoisen hyvää.

Myönnettäessä lupaa siten nimitetyn maidon myymiseen noudatettakoon:

1:ksi että hakemuksen oheen on pantu ilmoitus siitä tai niistä karjoista, joista maito saadaan;

2:ksi että laillinen lääkäri valvoo, että navetassa ja maidonkäsittelyssä toimiva henkilökunta ei sairasta tarttuvaa tautia;

3:ksi että karjaa ja maitotalouteen kuuluvia laitoksia valvoo laillinen eläinlääkäri, joka katsoo, että terveydelliset olot ovat täysin tyydyttävät ja kaikki karjaan kuuluvat eläimet terveitä sekä että maitoa käsitellään täysin tyydyttävällä tavalla; samoin kuin

4:ksi että maidossa on vähintään 3.4 % rasvaa ja että eläinten ruokinnassa ja hoidossa sekä maidon käsittelyssä ja myynnissä noudatetaan terveydenhoitolautakunnan ehkä antamia erikoismääräyksiä.

Maitoa, joka on pastoroitu tai steriloitu umpinaisissa säiliöissä, samaten kuin maitoa, joka ilmoitetaan muutoin jollakin erikoisen turvaavalla tavalla käsitellyksi, ei myöskään saa myydä, ennenkuin terveydenhoitolautakunta on siihen antanut luvan sekä vahvistanut ne lähemmät ehdot ja määräykset, joita on noudatettava.

27 §.

Maitomyymälässä älköön paitsi maitoa ja kermaa sekä niistä valmistettuja tuotteita pidettävä kaupan eikä säilytettävä muuta kuin luvallisia voivastikkeita, leipää, muniä, hunajaa, laserretusta savesta tehdyissä tai lasisissa taikka posliinisissa, ilmatiiviisti suljetuissa astioissa säilytetyjä ravintoaineita sekä pulloihin pantuja virvokejuomia, joita viimeksi mainittuja ei kuitenkaan saa itse myymälässä säilyttää vasuissa eikä laatikoissa. Juusto, jota sellaisessa myymälässä pidetään kaupan, on säilytettävä umpinaisessa juustokaapissa.

28 §.

Maidonkäsittelyssä toimivain henkilöiden tulee olla puettuina vaaleisiin, pestäviin, lyhythihaisiin tai ihomyötäisillä irtoshihoilla varustettuihin työ-pukuihin. Maitokaupassa työskentelevä henkilökunta ei saa toimittaa muiden kuin 27 §:ssä mainittujen tavarain myyntiä.

29 §.

Kun aihetta ilmaantuu, voi terveydenhoitolautakunta velvoittaa maitokauppiiaan määräjän kuluessa näyttämään eläinlääkäriin antaman, lautakunnan vahvistaman kaavakkeen mukaan laaditun todistuksen eläinten terveyden-tilasta, hoidosta ja ruokinnasta sekä muista karjaa ja maidonkäsittelyä koskevista seikoista. Jollei määräystä noudateta, kieltäköön lautakunta toistaiseksi Helsingin kaupungissa myymästä maitoa siitä karjasta.

30 §.

Jos lavantautia, tulirokkoa, kurkkumätää tai muuta tarttuvaa tautia on ilmestynyt karjatilalla, meijerissä tai kokoomispaikalla, mistä maitoa kaupunkiin toimitetaan, tai jos on aihetta epäillä sellaisia tauteja ilmaantuneen, olkoon myyjä samoin kuin sekin, joka tavaran toimittaa kaupunkiin myytäväksi, velvollinen siitä viivyttelystä ilmoittamaan terveydenhoitolautakunnalle, jonka asia on harkintansa mukaan toistaiseksi kieltää lähettämästä maitoa sieltä kaupunkiin.

31 §.

Maidonkuljetukseen kaupungissa käytettyjen maitokauppiiaan ajoneuvojen tulee olla varustetut nimikilvellä, jossa on omistajan nimi tai toiminimi sekä osoite. Sellaisilla ajoneuvoilla ei saa kuljettaa aineita, jotka voivat niitä liata.

32 §.

Terveyspoliisi pitääköön tärkeänä, kun syytä siihen on, käydä niissä nave-toissa, meijereissä tai kokoomispaikoissa, mistä maitoa kaupunkiin tuodaan, tutkiakseen näiden paikkain ja niiden lähistön terveydellisiä oloja. Jos omistaja sellaista tutkimusta vastustaa tai vaikeuttaa, ilmoittakoon terveyspoliisi siitä terveydenhoitolautakunnalle, jonka tulee ryhtyä asianhaaran vaatimiin toimenpiteisiin.

33 §.

Mitä edellä 20, 23, 24, 25, 26 ja 30 §:ssä on sanottu olkoon noudatettavana sellaisessakin maidonmyynnissä, jota maaseudun yhteinen kansa ja tilanomistajat voimassa olevan elinkeinolain 8 §:n johdosta ovat oikeutetut erityistä ilmoitusta tekemättä harjoittamaan kaupungin alueella.

Leipäkauppa.

34 §.

Leivän ja konditoritavarain myynti olkoon luvallinen ainoastaan:

- 1) leipämyymälässä, konditoriassa tahi kotileipomossa;
- 2) tämän luvun 13, 19 ja 27 §:ssä mainitussa myymälässä, samoin kuin muussakin ruokatavaramyymälässä, jos terveydenhoitolautakunta sen on sallinut, ja niillä ehdoilla, mitkä lautakunta luvan myöntäessään on nähnyt hyväksi vahvistaa;
- 3) siirtomaantavaramyymälässä ja siihen verrattavassa kauppapuodissa; sekä
- 4) tämän luvun 7 §:n kolmannessa ja neljännessä kappaleessa mainitussa kaupassa.

III luku.

Elintarve- ja juomatavarain valmistus.

1 §.

Huoneen, jossa elintarpeita tai juomatavaroita aiotaan myytäväksi valmistaa, tulee seinäin, katon, lattian ja sisustuksen puolesta täyttää II luvun 9 §:n ensimmäisessä ja toisessa kappaleessa säädetyt vaatimukset.

Jos työn laatuun nähden on tarpeellista, tulee lattiassa olla likaveden laskujohto, jota paitsi huoneessa tulee olla laite vesihöyryn poisjohtamiseksi.

Säilytys- ja varastohuoneesta on, voimassa mitä II luvun 9 §:n viimeisessä kappaleessa säädetään.

2 §.

Työhuone siihen kuuluvine säilytys- ja varastohuoneineen, käytävineen, eteisineen ja portaineen sekä työ- ja varastohuoneissa olevat esineet samoin kuin valmistuksessa käytetyt kalut ja koneet on pidettävä puhtaina.

3 §.

Työhuonetta siihen kuuluvine säilytys- ja varastohuoneineen ei saa käyttää makuuhuoneena, ruokailuhuoneena eikä keittiönä, eivätkä ne myöskään saa olla toisen huoneen yhteydessä sillä tavoin, että siitä voi syntyä terveydellisiä haittoja.

4 §.

Työ-, säilytys- tai varastohuoneessa älköön vaatteita säilytettävä älköönkään sinne kuivumaan ripustettako.

Henkilökunnan käytettävänä tulee olla puhdasta pesuvettä ja saippuaa sekä siistejä, kuivia pyyheliinoja.

5 §.

Kussakin työhuoneessa tulee olla riittävä määrä tarkoituksenmukaisia sylkyastioita, jotka on päivittäin puhdistettava.

6 §.

Valmistuksessa käytetyn raaka-aineen ja muiden aineksien tulee terveydelliseltä kannalta olla täysin hyviä laadultaan sekä suojattuina tomulta, kosteudelta, tuhoeläimiltä y. m.

Tarkastamatonta lihaa älköön pidettävä varastossa lihatavarain valmistus- huoneessa eikä sellaiseen työhuoneeseen kuuluvassa säilytys- tai varastohuoneessa.

7 §.

Elintarpeiden ja juomatavarain valmistuksessa älköön sakarinaa eikä terveydelle haitallisia lisäaineita tai säilytysaineita käytettävä. Kuitenkin olkoon luvallista hiilihappoisten vesien valmistuksessa käyttää sakarinaa, mutta on siinä tapauksessa astia, jossa juoma pidetään kaupan, varustettava selvällä merkillä siitä, että juoman valmistuksessa on käytetty sakarinaa.

Ruokatarvarain värjäys, joka on omansa salaamaan tavaran vaja-arvoista laatua, olkoon niinkään kielletty.

8 §.

Elintarpeiden ja juomatavarain valmistuksessa toimivien henkilöiden tulee noudattaa puhtautta ja työtä suorittaessaan olla puettuina puhtaisiin, vaaleisiin, pestäviin vaatteisiin sekä samanlaatuiseen lakkiin.

9 §.

Tupakoiminen työ- ja varastohuoneessa olkoon kielletty.

10 §.

Valmistuksessa syntyneitä jätteitä älköön säilytettävä työ-, säilytys- eikä varastohuoneessa, ei myöskään näiden huoneiden välittömässä yhteydessä olevissa huoneissa tai käytävissä.

11 §.

Hiilihappoisten vesien valmistuksessa, pulloonpanossa ja tarjoilussa käytettävien koneiden ja putkien tulee olla senlaatuiset, etteivät ne voi saattaa vettä terveydelle vahingolliseksi. Sitä varten pitää hiilihappoisen veden yhteyteen tulevain messinki- ja kuparipintain olla päällystetyt tinalla, hopealla tai muulla yhtä hyvällä aineella.

12 §.

Hiilihappoisten vesien valmistukseen käytettävään ainoastaan tislattua vettä tai vettä, joka kemiallisesti ja bakteriologisesti tutkittaessa on huomattu tyydyttävän puhtaaksi.

13 §.

Mitä tässä luvussa sanotaan, olkoon soveltuvilta kohdin noudatettavana väkiviinajuomain, viinien ja miedompain juovutusjuomain sekä mallasjuomain valmistuksessakin.

14 §.

Jos elintarpeiden tai juomatavarain valmistusta myytäväksi harjoitetaan ainoastaan niin vähäisin määrin, että sen voi asettaa kotiteollisuuden veroiseksi, olkoon terveydenhoitolautakunnalla valta suoda sellainen huojennus tämän luvun määräyksistä, kuin tarpeelliseksi katsoo.

IV luku.

Ravintolat, ruokalajat ja kahvilat.

1 §.

Ruokalaksi tai ravintolaksi, kansankeittiöksi, kahvilaksi, konditoriaksi tai muun sellaisen liikkeen harjoituspaikaksi aiotussa huoneistossa tulee keittiön ja ruokakomerojen seinäin ja katon olla maalatut vaalealla öljyväriellä taikka päällystetyt pestävällä, vaaleanvärisellä aineella sekä lattiain lasketut vettä läpäisemättömällä aineella. Ruokasalissa ja tarjoiluhuoneessa on pestävää päällystystä tai öljymaalauksia käytettävä vähintään 1.8 metrin korkeudelle lattiasta. Kun haitatta voi käydä pänsä, on terveydenhoitolautakunta kuitenkin oikeutettu sallimaan poikkeuksen viimeksi mainitusta määräyksestä.

2 §.

Huoneisto siihen kuuluvine kellareineen ja varastohuoneineen on pidettävä hyvin tuuletettuna ja puhtaana.

3 §.

Huonetta, jossa ruokaa laitetaan, tarjoillaan tai säilytetään, ei saa käyttää makuuhuoneena.

4 §.

Henkilöiden, jotka palvelevat sellaisessa liikkeessä kuin tässä luvussa mainitaan, tulee noudattaa puhtausta. Ruuanlaitossa toimivien tulee olla puettuina puhtaisiin, vaaleisiin ja pestäviin vaatteisiin sekä samanlaatuisen lakkiin.

5 §.

Ruuanlaitossa tai tarjoilussa käytetyt astiat ja kalut, samoin kuin siinä käytetyt hellit, pöydät ja hyllyt, on pidettävä puhtaina. Ruuanlaitossa syntyneitä tähteitä älköön säilytettävä keittiössä.

6 §.

Ruokalahuoneistoissa ja kansankeittiöissä tulee olla yleisön käytettävänä pesuhuone ja ravintoloissa sen lisäksi tarpeellinen määrä mukavuuslaitoksia, jotka viimeksi mainitut eivät saa olla niiden huoneiden välittömässä yhteydessä, joissa ruokaa tai juomaa laitetaan tai tarjoillaan.

1 §:ssä mainitussa huoneistossa tulee olla riittävä määrä tarkoitukseen mukaisia, helposti käytettävissä olevia sylkyastioita, jotka on päivittäin puhdistettava.

V luku.

Hotellit, matkustajakodit ja majapaikat.

1 §.

Hotelliksi, matkustajakodiksi tahi majapaikaksi aiotussa huoneistossa pitää makuuhuoneen olla niin tilava, että kutakin makuusijaa kohti tulee vähintään 15 kuutiometriä ilmaa. Terveydenhoitolautakunnan asia on tämän perusteen mukaan vahvistaa se makuusijain luku, minkä kuhunkin huoneeseen saa sijoittaa.

Erityisestä hakemuksesta saakoon lautakunta kuitenkin, kun painavia syitä tutkitaan olevan, sallia sinne sijoittaa useampia makuusijojia, kuin edellä on sanottu; kuitenkin on majapaikassa makuusijat pidettävä vähintään 40 sm:n päässä toisistaan.

2 §.

Vieras- ja makuusuojat vuoteineen ja makuuvaatteineen, samoin kuin kylpyhuoneet, vaatesäiliöt, käytävät ja koridoorit y. m., on aina pidettävä puhtaina.

Vuodeliinaset ja pyyheliinat on pantava puhtaat kullekin uudelle vieraille; kuitenkin voidaan, terveydenhoitolautakunnan harkinnan mukaan, poikkeus tehdä majapaikkoihin nähden.

3 §.

Huoneistossa pitää olla tarpeellinen määrä mukavuuslaitoksia. Yleinen mukavuuslaitos älköön olko makuuhuoneen välittömässä yhteydessä.

4 §.

Majapaikassa tulee seinäin olla joko öljyvärillä maalatut tai helposti pestävällä aineella päällystetyt sekä lattian olla helposti puhdistettavasta aineesta tai sellaisella aineella laskettu.

Sellainenkin huoneisto, missä kaupungissa oleskelevalle yhteiselle kansalle korvauksetta annetaan tilapäinen yömaja, on pidettävä siistissä kunnossa.

VI luku.

Lastenkodit, lastenseimet ja lasten työkodit.

1 §.

Lastenkodiksi, lastenseimeksi, lasten työkodiksi tai muuhun sellaiseen tarkoitukseen aiotussa huoneistossa pitää huoneitten, joissa lapset oleskelevat, olla niin tilavat, että kutakin henkilöä kohti, joka yöllä tai enimmänsä osan päivästä huoneessa oleskelee, tulee vähintään 15 kuutiometrin ilmamäärä.

Huoneet on pidettävä hyvin tuuletettuina sekä puhtaina.

2 §.

Lastenkodissa ja lastenseimessä tulee kullakin lapsella olla erikoinen, tarkoituksenmukaisesti laitettu makuusijansa. Kutakin lasta varten tulee olla eri pyyheliina.

VII luku.

Parturilat ja kähertämöt.

1 §.

Parturilaksi tahi kähertämöksi aiotussa huoneistossa tulee olla öljymaalatut tahi pestävällä aineella päällystetyt seinät, minkä ohessa sen tulee olla hyvin tuuletettu ja puhdas.

2 §.

Henkilön, jolla on avonaisia haavoja tai paiseita, tarttuva hius-, parta- tai ihotauti tahi muu tarttuva tauti, älköön sallittako työskennellä parturilassa eikä kähertämössä, ellei terveydenhoitolautakunta katso selvitetynsi, että siitä ei ole tartunnan vaaraa eikä muuta haittaa.

3 §.

Sen, joka parturilassa tahi kähertämössä yleisöä palvelee, tulee olla puetuna vaaleaan, pestävään työnuttuun tahi kaapuun sekä ennen kähertämisen, tukanleikkuun tai parranajon toimittamista joka kerta puhdistaa kätensä. Henkilökunnan saatavilla tulee olla puhdasta pesuvettä ja saippuaa sekä siistejä, kuivia pyyheliinoja.

4 §.

Pyyheliinat, käherryskaavut, suojukset ja muut käherryksessä, tukanleikkuussa tahi parranajossa käytäntöön tulevat tarvikkeet on pidettävä puhtaina ja kuivina. Työssä käytetty paperi tahi vanu on käytettyä hävitettävä. Tuolin selkänojaan sijoitettu asiakkaan pään tuki on verhoitava suojelevalla päällyksellä, puhtaalla kutakin asiakasta varten.

Parturiloissa ja kähertämöissä tulee asiakkaiden varalle olla sen laatuista desinfiomisainetta kuin terveydenhoitolautakunta määrää.

Työssä syntyvät jätteet on, ellei niitä heti hävitetä, kerättävä tarkoituksenmukaisesti laitettuun säiliöön.

5 §.

Sakset, partaveitset, tukanleikkuukoneet, kammat, harjat, alunakivet saippuaharjat ja muut käherrys-, tukanleikkuu- ja parranajokalut on joka kerta käyttämisen jälkeen heti tarkoituksenmukaisella tavalla puhdistettava.

6 §.

Henkilöt, joilla on tai joilla epäillään olevan tarttuva hius- tahi ihotauti päässä tahi joissa on syöpäläisiä, saakoon henkilökunta käännättää pois parturiloista tai kähertämöistä.

Jos semmoisia henkilöjä kuitenkin palvellaan, on kaikki siinä käytetyt esineet tarkoituksenmukaisella tavalla puhdistettava ja desinfioitava, ennenkuin niitä uudestaan käytetään.

VIII luku.

Kylpylät ja uimahuoneet.

1 §.

Sauna tai muu kylpylä on pidettävä kaikista kohdin puhtaana. Omistajan tai haltijan tulee katsoa, että tarpeellinen ilmanvaihto on olemassa sekä että laitoksessa yleisön käytettäväksi annetut huopapeitteet, pyyheliinat, lakanat, vihdat, kylpyharjat, kylpyniini ja muut kylpytarvikkeet ovat puhtaat, samoin kuin ettei käytettyjä tarvikkeita uudelleen käytetä, ennenkuin ne on kunnollisesti puhdistettu. Kylpyamme on jokaisen kylvyn jälkeen tyhjennettävä ja puhdistettava.

2 §.

Henkilö, jolla on vetistävä tai märkivä haavoittuma tai tarttuva tauti, älköön palvelko yleisöä kylpylässä.

3 §.

Edellä olevat kylpylää koskevat määräykset ovat soveltuvilta kohdin voimassa yleisön käytettäväksi aiottuihin uimahuoneisiinkin nähden.

Ennen sellaisen uimahuoneen rakentamista on terveydenhoitolautakunnalta hankittava laitoksen vastaisen paikan hyväksyminen.

IX luku.

Yleisiä määräyksiä liikkeestä, josta II—VIII luvussa puhutaan.

1 §.

Huonetta tai huoneistoa, jota on aikomus käyttää elintarvemyymälänä tai myytäväksi aiottujen elintarpeiden säilytys- tai varastohuoneena;

elintarpeiden tahi juomatavarain valmistukseen tahi säilytys- tai varastohuoneena sellaisessa elinkeinossa;

ruokalana tai ravintolana, kansankeittiönä, kahvilana tai konditoriana taikka muun sellaisen liikkeen harjoituspaikkana;

hotellina, matkustajakotina tai majapaikkana;

lastenkotina, lastenseimenä tai lasten työkotina;

parturilana tai kähertämönä; taikka

saunana tai muuna kylpylänä,

älköön tarkoitukseensa käytettävä, ennenkuin terveydenhoitolautakunta haltijan kirjallisen ilmoituksen johdosta on huoneen tai huoneiston hyväksynyt.

Huoneisto hyväksytään, jos se havaitaan niin laitetuksi, kuin tässä terveydenhoitojärjestyksessä sanotaan, sekä täyttää voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä terveydenhoidon kannalta säädetyt ehdot.

2 §.

Jos maitomyymälä siirtyy uudelle omistajalle, on ilmoitus siitä heti tehtävä terveydenhoitolautakunnalle. Samoin on meneteltävä huoneeseen nähden, jossa myytäväksi aiottua maitoa käsitellään tai säilytetään, vaikka huone ei kuulukaan maitomyymälään.

3 §.

Terveydenhoitolautakunta voi suoda jollekin liha-, voi- tai maitomyymälän omistajalle luvan myymälässä pitää kaupan jotakin tai joitakin tavaroita niiden lisäksi, joita II luvun 13, 19 ja 27 §:n mukaan siellä saa myydä, jos lautakunta asianhaaroja tutkittuaan katsoo sen voivan käydä päinsä terveydellistä haittaa tuottamatta.

4 §.

Näyte yleisön saatavaksi aiotun elintarpeen tutkimiseksi on, jos voi käydä päinsä, otettava tavaran haltijan tai hänen edustajansa sekä jäävittömän todistajan läsnäollessa. Otettu näyte on heti varustettava numerolla tai muulla sel-

vällä merkinnällä sekä, jos näyte on maitonäyte, sinetillä lukittava. Näytettä otettaessa tehdään terveydenhoitolausakunnan vahvistaman kaavakkeen mukainen pöytäkirja, jossa on näytteen numero tai merkintä tarkoin mainittava.

Jos tavaran haltija haluaa saada omalle varalleen näytteen, on näytteenottajan se hänelle annettava sinetillä lukittuna ja asianmukaisella todistuksella varustettuna.

5 §.

Näytteenotto on toimitettava sellaisella huolellisuudella, että täysi varmuus saadaan siitä, että näyte kuuluu siihen tavarahan, jonka laatu on arvioitava, ja ovat asianomaiset asialliset velvolliset näytteenottajalle antamaan hänen haluamansa tiedot.

Jos maidosta on näyte otettava, tulee näytteenottajan koettaa saada keskimääränäyte, jota varten maito on ennen näytteen ottamista perinpohjin hämmennettävä. Jos tavara on jäänyt, on se ennen näytteen ottamista saatettava sulaan tilaan.

Näytteenotossa noudatetaan muutoin terveydenhoitolausakunnan siitä antamia lähempiä määräyksiä.

Näyte korvataan tavaran käypähinnan mukaan, ellei tavara tutkittaessa osoittaudu sen laatuiseksi, että sen myynti on kiellettävä.

Jos aihetta on, voidaan tavaran myynti kieltää, kunnes tavara on tutkittu.

6 §.

Henkilö, jolla on vetistävä tai märkivä haavoittuma päässä, kädessä tai käsivarressa tai myös tarttuva tauti, älköön toimiko elintarpeiden käsittelyssä, myynnissä, valmistuksessa eikä tarjoilussa, ellei terveydenhoitolausakunta katso selvitetyn, että se ei voi vaikuttaa haitallisesti tavaran laatuun. Sama laki olkoon siitä, joka ulkonaisesti käyttää ainetta, josta tavarahan tulee hajua tai makua.

7 §.

Jos II—VIII luvussa mainitussa liikkeessä palveleva henkilö tai jokin sellaisen henkilön asuintoveri tai henkilö, joka asuu tuollaisen liikehuoneiston yhteydessä olevassa huoneessa, sairastuu ja aihetta on olettaa taudin olevan jokin XI luvun 1 §:ssä mainituista, tulee liikkeen johtajan tai omistajan heti ilmoittaa asiasta terveydenhoitolausakunnalle.

8 §.

Maidonmyyntihuoneistossa sekä parturilassa ja kähertämössä tulee näkyvässä paikassa olla julkipantuna tämä terveydenhoitojärjestys niiltä kohdin, kuin terveydenhoitolausakunta tarpeelliseksi harkitsee.

X luku.

Asuinhuoneistot.

1 §.

Asuinhuoneiston tulee olla sen laatuinen, että sen käyttäminen asuntona ei tuota vaaraa siinä asuvain terveydelle. Siihen nähden on noudatettava:

a) että huoneisto seinäin, lattian ja katon, ovien, ikkunain sekä tulisijain tai lämpöjohdon ja muun sisustuksen puolesta on sen laatuinen, että siellä kyl-

mänä vuodenaikana voi saada ja pysyttää tyydyttävän lämpö määrän sekä että tarpeellinen ilmanvaihto venttiileistä ja ainakin yhdestä ikkunasta tai ikkunan osasta kussakin huoneessa on aikaansaavissa;

b) että uuni tai kaasulla lämmitettävä rautauuni on polttoaasujen poistoputken välittömässä yhteydessä;

c) että huoneiston tulee olla asianmukaisesti kuivatettu sekä lämmitys- ja ilmanvaihtolaitteiden sen laatuiset, että huoneita säännöllisellä hoidolla voi suojella kosteudelta;

d) että kivistä, sementistä, asfaltista tai muusta sentapaisesta aineesta olevan lattian asuinhuoneissa tulee olla päällystetty sopivalla aineella;

e) että ullakko- tai kellarikerroksessa sijaitsevan asuinhuoneiston eteisen tulee olla niin laitettu ja siinä kunnossa, että kosteutta, tomua tai terveydelle haitallisia kaasuja ei voi sitä tietä tunkeutua huoneistoon; sekä

f) että huoneisto ei ole pesutuvan, työpajan eikä muun semmoisen huoneen välittömässä yhteydessä, mistä kosteutta, tomua tai terveydelle haitallisia kaasuja voi siihen tunkeutua.

Rakennuksissa, joihin on laitettu huoneen ja keittiön, yksinäisiä keittiöitä tai yksinäisiä huoneita käsittäviä huoneistoja, tulee kussakin kerroksessa kaikkia sikkäläisiä huoneita varten olla ainakin yksi vesijohto likakulppoineen.

2 §.

Vuokrahuoneiston tulee, ennenkuin uusi vuokralainen siihen muuttaa, olla perinpohjin puhdistettu.

3 §.

Asuinhuonetta älköön korvausta vastaan luovutettako kahdelle tai useammalle samaan perheeseen kuulumattomalle yhteisesti, ellei huoneen koko suhtaudu siellä asuvain lukuun niin, että kunkin henkilön osalle tulee vähintään 15 kuutiometrin ilmamäärä.

Älköön asuinhuoneen haltija luokseen ottako asukkejakaan, jos huoneessa asuvain henkilöjen luku sen johdosta tulee suuremmaksi, kuin edellisen kappaleen mukaan on luvallista.

4 §.

Kun isäntä tai työnantaja luovuttaa makuuhuoneen palvelijoilleen tai palveluksessaan oleville työntekijöille, tulee kullakin henkilöllä olla eri makuusijansa sekä käytettävänäan pesuvettä, saippuaa ja pyyheliina. Makuuvaatteiden tulee olla eheät ja puhtaat sekä varustetut vuodeliinasilla, jotka muutetaan kyllin usein.

5 §.

Asuinhuoneiston haltijan on huoneistoa käytettävä ja hoidettava niin, ettei se hänen tuottamuksestaan tai laiminlyönnistään käy terveydelle vaaralliseksi.

6 §.

Useampaan kuin yhteen huoneistoon johtavassa porraskäytävässä älköön mattoja ja vaatteita piiskattako älköönkä tomuutettako, älköön myöskään vaatteita sinne ripustettako tuuleentumaan eikä kuivumaan.

Sellaisessa porraskäytävässä tulee olla riittävä määrä tarkoituksenmukaisia sylkyastioita, jotka on päivittäin puhdistettava.

XI luku.

Kulkutaudit.

1 §.

Jokainen taudintapaus, joka on tai jonka saattaa epäillä olevan ruttoa, aasialaista koleraa, isoarokkoa, lavantautia, pilkkukuumetta, toisintokuumetta, punatautia, kurkkumätää ja kuristustautia, tulirokkoa, kulkutauditapaista aivo-
kalvotulehdusta tai lapsihalvausta, on viivyttelämättä ilmoitettava terveydenhoitolautakunnan toimistoon. Samaten on jokainen kuolemantapaus, joka on aiheutunut tai jonka saattaa epäillä aiheutuneen mainituista taudeista, terveydenhoitolautakunnalle ilmoitettava.

Velvollinen sellaisen ilmoituksen tekemään on hoitava lääkäri sekä, ellei lääkäriä ole käytetty, asianomainen huonekunnanhoitaja tai hänen edustajansa taikka myös, ellei kumpaakaan näistä ole, se, joka on sairaan hoitoonsa ottanut. Kun edellä mainitun laatuinen taudintapaus sattuu sairaalassa tai lapsenpäästölaitoksessa, turvalaitoksessa, vaivaistalossa, vankilassa tai sentapaisessa laitoksessa, on johtajan velvollisuus siitä ilmoittaa. Aluksessa on ilmoittaminen pääl-
likön velvollisuutena.

Edellisessä kappaleessa mainittu ilmoitus on tehtävä terveydenhoitolautakunnan määräämällä tavalla.

Mitä tässä edellä on säädetty koskee niinkään tuhkarokkoa ja hinkuyskää.

2 §.

1 §:ssä mainitussa taudintapauksessa on asianomainen huonekunnanhoitaja tai hänen edustajansa velvollinen antamaan terveydenhoitolautakunnalle kaikki tiedot, jotka voivat edistää tartuntalähteen selville saamista tai vaikuttaa taudin levenemistä ehkäiseviin toimenpiteisiin.

3 §.

Toimitettaessa jonkin 1 §:ssä mainitun taudintapauksen tutkimusta älköön lääkäriä, joka terveydenhoitolautakunnan puolesta paikalle saapuu, estettävä pääsemästä sairaan tai vainajan luo; sellaista tutkimusta älköön kuitenkaan sairaan luona toimitettako, jos hoitava lääkäri katsoo sairaan tilan siitä voivan huonontua.

4 §.

Ruttoon, aasialaiseen koleraan, isoonroktoon tai pilkkukuumeseen sairastunut henkilö on heti muutettava sairaanhoitolaitokseen. Jos joku on sairastunut johonkin muuhun 1 §:n ensimmäisessä kappaleessa lueteltuun tautiin eikä häntä hoideta sairaalassa, tulee sairaan saada hoitoa eristetyssä huoneessa, mikäli mahdollista on, sekä muutoin sillä tavoin, että tartunnan leviämisen vaara ehkäistään.

Jos terveydenhoitolautakunta kuitenkin katsoo tartunnan leviämisen vaaraa syntyvän sairaan jäämisestä asuntoon, on lautakunnalla valta määrätä hänet muutettavaksi sairaanhoitolaitokseen.

Nämä määräykset koskevat myös henkilöä, jonka epäillään sairastavan jotakin puheena olevista taudeista taikka peljätään saaneen sellaisen taudin tartunnan oltuaan kosketuksissa sairaan kanssa.

5 §.

Huoneistossa, jossa johonkin 1 §:n ensimmäisessä kappaleessa mainittuun tautiin sairastunutta henkilöä hoidetaan, älköön vieras henkilö tarpeettomasti käykö. Ne, jotka joutuvat sairaan kanssa kosketuksiin, eivät saa seurustella muiden huonekuntain jäsenten kanssa eivätkä käydä julkisissa huoneistoissa eikä väenkokouksissa, ellei ole ryhdytty lääkärin määräämiin varokeinoihin tartunnan leviämisen estämiseksi. Älköön henkilö, joka asuu tuollaisessa huoneistossa tai huoneistossa, jossa tuhkarokkoa tai hinkuyskää on ilmaantunut, myöskään käykö koulussa eikä muussa sellaisessa laitoksessa, ellei terveydenhoitolautakunta tai hoitava lääkäri ole antanut siihen lupaa.

Semmoisen asuinhuoneiston ovelle, jossa jokin 1 §:n ensimmäisessä kappaleessa mainittu tauti on ilmaantunut, voi terveydenhoitolautakunta julkipanna ilmoituksen: »Tarttuvaa tautia».

6 §.

Ruttoa, aasialaista koleraa, isoarokkoa, pilkkukuumetta, kurkkumätää ja kuristustautia, tulirokkoa, kulkutaudintapaista aivokalvotulehdusta tai lapsihalvausta sairastaneen oppilaan tai opettajan on, ennenkuin jälleen tulee kouluun, koulunjohtajalle näytettävä joko terveydenhoitolautakunnan tai hoitavan lääkärin antama todistus että koulussa käynti voidaan jälleen sallia. Niissä tapauksissa, joissa terveydenhoitolautakunta katsoo asianhaarain vaativan, on tuhkarokon ja hinkuyskän tapauksissakin sellainen todistus johtajalle näytettävä.

7 §.

Jos 6 §:ssä mainittu tauti on ilmaantunut koulun tai muun sentapaisen laitoksen oppilaisiin tai myös koulutalossa asuvaan henkilöön ja perusteltua aihetta on peljätä taudin edelleen leviävän koulussa, voi terveydenhoitolautakunta määrätä koulun tai jonkin sen luokan suljettavaksi joksikin ajaksi.

8 §.

Jos asunto, jossa jokin 1 §:n ensimmäisessä kappaleessa mainituista tarttuvista taudeista on ilmaantunut, ei ole tyydyttävästi eristettävissä huoneistosta, jota käytetään kaupan tai sen laatuksen elinkeinon harjoittamiseen, että sen kautta voi levitä tartunta-aineita, taikka jos elinkeinonharjoittaja, hänen apulaisensa tai heidän perheittensä jäsen tai heidän asuintoverinaan oleva henkilö on saanut vastamainitun laatuksen taudin, on tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi ryhdyttävä semmoisiin toimiin, kuin terveydenhoitolautakunta määrää tai hyväksyy. Ellei tämä voi käydä päinsä, kieltäköön terveydenhoitolautakunta toistaiseksi kaupan tai elinkeinon harjoittamisen.

9 §.

Kulkutaudin liikkeellä ollessa tai uhatessa on terveydenhoitolautakunta oikeutettu toistaiseksi kieltämään sellaisten elintarpeiden ja juomain myynnin, joitten saattaa epäillä olevan tartunta-aineen kuljettajia. Terveydenhoitolautakunta on niinkään oikeutettu, kun pätevää aihetta siihen on, kieltämään tartutusta paikasta tuotujen elintarpeitten ja juomain myynnin.

10 §.

Asunnossa, jossa jonkin 1 §:ssä luetellun tarttuvan taudin tapaus esiintyy, on taudin kestäessä ryhdyttävä kaikkiin desinfiointimenpiteisiin, joita ter-

veydenhoitolautakunta tai hoitava lääkäri määrää tartunnan leviämisen estämiseksi. Taudin tauottua tai sairaan muutettua sairaalaan tai tultua muulla tavoin eristetyksi on mahdollisimman pian terveydenhoitolautakunnan antamain määräysten mukaisesti desinfioitava tai puhdistettava niin sairaan asunto kuin ne esineetkin, jotka ovat olleet sairaan kanssa kosketuksissa tai hänen asunnossaan, minkä ohessa muutkin siinä asuvat henkilöt on saatettava tarpeellisen puhdistuksen tai desinfioimisen alaisiksi.

Kun huoneisto desinfioimisen johdosta on tyhjennettävä eikä tartunnan leviämisen vaaran johdosta asukkaitten voida sallia desinfioimisen aikana asua muiden luona, on heidät otettava kaupungin desinfioimismajalaan tai muu asunto terveydenhoitolautakunnan toimesta heille hankittava kunnan kustannuksella.

Terveydenhoitolautakunta on oikeutettu toimihenkilöillensä johtamaan tai toimittamaan desinfioimisen sekä määräämään, että esine, jonka desinfioiminen tuottaa vaikeuksia tai käy esineen arvoon verraten liian kalliiksi, on poltettava tai muulla tavoin hävitettävä.

11 §.

Ennenkuin terveydenhoitolautakunnan hyväksymä puhdistus tai desinfioiminen on toimitettu huoneistossa, jossa jonkin 1 §:ssä mainitun taudin tapaus on sattunut, älköön huoneistoa annettako vuokralle eikä asunnoksi vieraille henkilöille, älköönkä siellä ihmisiä kokoontuko.

Makuu- ja pitovaatteita, huopapeitteitä ja muita sairaan kanssa kosketuksissa olleita esineitä ei saa myydä, pantata eikä muutoin toiselle luovuttaa, ennenkuin ne on terveydenhoitolautakunnan hyväksymällä tavalla puhdistettu tai desinfioitu.

12 §.

Henkilö, joka sairastaa jotakin 1 §:ssä luetelluista taudeista, ei saa matkustaa eikä häntä saa kuljettaa raitiovaunussa eikä muussa sentapaisessa yleisön käytettäväksi luovutetussa kulkuneuvossa, jos sitä samaan aikaan käyttävät muut kuin sairasta saattavat henkilöt. Kun henkilö, joka sairastaa jotakin mainituista taudeista, käyttää sellaista kulkuneuvoa taikka myös pika-ajurin ajoneuvoja, on nämä kohta sen jälkeen puhdistettava ja tarpeen vaatiessa desinfioitava.

Sellainen sairas saakoon matkustaa aluksessa tai muulla paikallisliikenteessä matkustajain kuljetukseen käytetyllä vesikulkuneuvolla ainoastaan, jos tyydyttävä eristys on aikaansaataavissa, ja on tarpeellinen puhdistus tai desinfioiminen kuljetuksen päätyttyä toimitettava.

13 §.

Kaikki tässä luvussa mainitut desinfioimistoimenpiteet, jotka terveydenhoitolautakunta määrää edellä mainittujen tarttuvain tautien vastustamiseksi, kustantaa kaupunki. Jos joku laiminlyö terveydenhoitolautakunnan määräämän puhdistuksen tai estää määrätyn desinfioimisen toimittamista, toimitettakoon se kuitenkin poliisin virka-apua käyttämällä.

Kun esine on 10 §:n kolmannen kappaleen säännöksen johdosta hävitetty, samoin kuin myös kun esine terveydenhoitolautakunnan toimituttaman desinfioimisen johdosta on niin vahingoittunut, ettei sitä enää voi tarkoitukseensa käyttää, on esineen arvo tai arvovähennys kunnan korvattava, jos omistaja esittää kirjallisen korvausvaatimuksen terveydenhoitolautakunnalle viimeistään

8 päivän kuluessa siitä, kun oli saanut tiedon esineen hävittämisestä tai vahingoittumisesta.

Vahingon määrän vahvistaminen on terveydenhoitolautakunnan asia, ja voi lautakunta, jos tarpeelliseksi katsoo, toimituttaa arvioimisen uskottuilla miehillä.

14 §.

Asianhaarain vaatiessa on terveydenhoitolautakunta oikeutettu määräämään ilmoituksen tehtäväksi muistakin kuin tässä luvussa luetelluista taudeista sekä niihin nähden ryhtymään kaikkiin niiden torjumiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

XII luku.

Keuhkotauti.

1 §.

Kun keuhkotautia sairastava henkilö on kuollut, on ilmoitus siitä tehtävä terveydenhoitolautakunnan toimistoon.

Velvollinen sellaisen ilmoituksen tekemään on etusijassa hoitava lääkäri sekä, ellei lääkäriä ole käytetty, asianomainen huonekunnanhoitaja tai hänen edustajansa tai myös, ellei näitä ole, se, joka on sairaan ottanut hoitoonsa.

Ilmoitus, josta tässä pykälässä on puhuttu, on tehtävä terveydenhoitolautakunnan määräämällä tavalla.

Mitä tässä luvussa säädetään keuhkotaudista koskeeseen kurkkutuberkuulosiakin.

2 §.

Kun keuhkotautia sairastava henkilö on kuollut, on vainajan asunto ynnä hänen pito- ja makuuvaatteensa sekä muut käyttämänsä esineet viivyttämättä terveydenhoitolautakunnan toimesta ja kunnan kustannuksella puhdistettava tai desinfioitava.

3 §.

Pito- ja makuuvaatteita, joita keuhkotautinen henkilö on käyttänyt sairautensa aikana, älköön myytäkö, pantattako älköönkän muutoin toiselle luovutettako, ennenkuin ne on tarpeenmukaisesti puhdistettu tai desinfioitu.

4 §.

Jos lääkäri havaitsee hoidossaan olevan keuhkotautisen henkilön elävän oloissa, jotka tuottavat ilmeistä tartunnan vaaraa sairaan ympäristölle, tulee lääkärin viivyttämättä tehdä siitä kirjallinen ilmoitus terveydenhoitolautakunnalle ja silloin samalla ehdottaa ohjeita tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi.

Kun sellainen ilmoitus on tehty tai terveydenhoitolautakunta muutoin on saanut vastamainitun laatusesta asianlaidasta tiedon, on terveydenhoitolautakunta oikeutettu ryhtymään tarpeellisiin toimiin tartunnan leviämisen estämiseksi.

5 §.

Jos kouluoppilaassa tahi lapsessa, joka käy kasvatus-, hoito- tai opetuslaitoksessa taikka on otettu lastenkotiin tai muuhun samantapaiseen laitokseen, havaitaan olevan keuhkotauti, tulee sen, joka koulua tai laitosta johtaa, yksissä neuvoin terveydenhoitolautakunnan kanssa ryhtyä kaikkiin sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat omansa ehkäisemään tartunnan leviämistä.

6 §.

Desinfiomisessa hävitetyn tai vahingoittuneen esineen korvaamisesta olkoon voimassa mitä siitä XI luvun 13 §:ssä on sanottu.

XIII luku.

Erinäisiä määräyksiä.

1 §.

Jos tonttia tai taloa varten on asetettu isännöitsijä, vastatkoon hän ensi kädessä niiden velvollisuuksien täyttämistä, jotka tämän terveydenhoitojärjestyksen säännösten mukaan ovat omistajalla, sikäli kuin säännöksen sisällys ei osoita velvollisuuden täyttämisen kuuluvan talonomistajalle itselleen.

2 §.

Sen, joka haluaa saada oikeuden pitää kaupungin asukasten saatavana vettä muihin kuin teollisuus- tai kastelutarkoituksiin, on sitä haettava terveydenhoitolautakunnalta, joka harkittuaan antaa päätöksen asiasta. Myyjä on velvollinen noudattamaan terveydenhoitolautakunnan antamia määräyksiä tarjona pidetyn veden laadun jatkuvasta tarkastuksesta.

3 §.

Teollisuuslaitoksessa tulee olla sellaiset laitteet, ettei se lähellä asuville eikä yhteiskunnalle tuota terveydellisiä haittoja, tomua, savua, tai höyryä mainittavammin määrin tai pahaa hajua levittämällä tai myrkyllisiä kaasuja ja pahahajuista poistovettä laskemalla taikka myös aikaansaamalla kolinaa tai sen tapaista.

4 §.

Aineita, jotka levittämällä löyhkää ovat vaivaksi tai tuottavat terveydellisiä haittoja ympäristölle, älköön lastattako, purettako älköönkä varastoon tai tavarasuojaan pantako muualla kuin terveydenhoitolautakunnan sitä varten hyväksymällä paikalla.

5 §.

Mukavuuslaitosta, joka aiotaan maksusta antaa käytettäväksi, älköön laitettako, ennenkuin terveydenhoitolautakunta on siihen luvan myöntänyt. Sellaisessa laitoksessa on pidettävä saatavana pesuvettä ja siistejä, kuivia pyyheliinoja, ja on sen hoidossa muutoin noudatettava niitä määräyksiä, joita terveydenhoitolautakunta katsoo tarpeelliseksi antaa.

6 §.

Kielletty olkoon vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella pitämästä sikoja tai nautaeläimiä.

Älköön sikoja pidettäkö vuokratontillakaan niissä kaupunginmaan osissa, jotka asianmukaisesti jaoitettuina on luovutettu rakennettavaksi.

Kanoja tai muuta siipikarjaa saatakoon kaupungissa olevalla tontilla pitää ainoastaan terveydenhoitolautakunnan luvalla.

7 §.

Jos hevosia pidetään kaupungissa sijaitsevalla tontilla tai jos hevosia, nautaeläimiä, sikoja, kanoja tai muuta siipikarjaa pidetään semmoisella vahvis-

tetun kaupunginasemakaavan ulkopuolella sijaitsevalla maalla, missä sellaisia eläimiä on lupa pitää, on omistajan tai haltijan siitä tehtävä ilmoitus terveydenhoitolautakunnalle ja on hän velvollinen noudattamaan lautakunnan antamia määräyksiä.

8 §.

Ellei erittäin ole muuta sanottu, ovat tämän terveydenhoitojärjestyksen säännökset voimassa sekä vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella että sen ulkopuolella sijaitsevalla kaupunkiin yhdistetyllä maalla.

Jos terveydenhoitolautakunta katsoo huojuksen terveydenhoitojärjestyksen käyttämisessä viimeksi mainitulla alueella kohdassa tai toisessa tarpeelliseksi, olkoon terveydenhoitolautakunnalla valta semmoinen huojuksen suoda siksi ajaksi ja niillä ehdoilla, kuin tarpeelliseksi katsoo.

XIV luku.

Rangaistusmääräyksiä.

1 §.

Jos joku rikkoo tätä sääntöä tai on noudattamatta sen mukaan annettua määräystä, rangaistakoon, ellei hairahduksesta ole yleisessä laissa tai voimassa olevassa asetuksessa erityistä rangaistusta määrätty, enintään neljänsadan markan sakolla, ellei asiassa katsota varoituksen riittävän.

2 §.

Jos joku jättää täyttämättä, mitä tämän terveydenhoitojärjestyksen mukaan on hänen velvollisuutenaan, eikä ota huomautuksesta ojentuakseen, toimituttakoon asianomainen viranomainen mitä on laiminlyöty ja otettakoon kustannus laiminlyöjältä. Kun vaara uhkaa taikka asianhaarat muutoin vaativat, saakoon viranomainen heti ryhtyä tarpeelliseen toimenpiteeseen.

Tämä terveydenhoitojärjestys, jonka kautta kumotaan: marraskuun 27 päivänä 1899 vahvistetut säännöt lihan ja ruokatavarain kaupasta myymälässä Helsingissä; tammikuun 23 päivänä 1895 vahvistetut säännöt ruokatavarakaupasta Helsingin kaupungin toreilla sekä satamiin kytketyistä aluksista; elokuun 26 päivänä 1889 vahvistetut säännöt leipurin-, konditorin- ja makkarantekijän-ammattin harjoittamisesta; sekä helmikuun 23 päivänä 1916 vahvistettu Helsingin kaupungin maito- ja kermakauppasääntö, astuu voimaan vuoden kuluttua siitä, kun se on asianmukaisesti vahvistettu, paitsi mikäli koskee XI luvun säännöksiä kulkutaudeista sekä XII luvun säännöksiä keuhkotaudista, jotka ovat voimassa kohta kuin ne on vahvistettu.

Uudenmaan läänin kuvernöörin saatua lääkintöhallitukselta ja poliisilaitokselta pyytämänsä lausunnot kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksesta katsoi kuvernööri tarpeelliseksi varata kaupunginvaltuustolle tilaisuuden esitettyjen muistutusten johdosta tehdä tarpeelliset muutokset ehdotukseen. Kaupunginvaltuuston valmisteluvaliokunta antoi asian käsiteltäväksi samalle komitealle, joka oli ehdotuksen laatinut. Mietinnössään komitea esitti, että kaupunginvaltuusto

epäisi lääkintöhallituksen vaatimukset että ehdotukseen olisi lisättävä erityinen terveydenhoitolautakunnan johtosääntö sekä että ehdotukseen pantaisiin teurastusta ja teurastamoita, ajoneuvojen odotuspaikkoja, terveydelle haitallisia elinkeinoja sekä häiritsevää melua koskevia määräyksiä. Niinikään oli komitea sitä mieltä, ettei lääkintöhallituksen muistutuksen että sakariinin vapaampi ja monipuolisempi käyttö olisi suositeltava, tulisi aiheuttaa toimenpidettä, koska tätä asiaa oli ehdotusta laadittaessa perinpohjin harkittu. Sitä vastoin ehdotettiin V luvun 2 § hyväksyttäväksi seuraavana:

Vieras- ja makuusuojat vuoteineen ja makuuvaatteineen, samoin kuin kylpyhuoneet, vaatesäiliöt, käytävät ja koridoorit y. m., on aina pidettävä puhtaina.

Vuodeliinat ja pyyheliinat on pantava puhtaat kullekin uudelle vieraalle.

Poliisiviranomaisten käsitykseen ettei II luvun 7 §:ssä säädetty kielto myydä lihaa y. m. toreilla ollut terveydenhoidolliselta kannalta tarpeellinen, ei komitea katsonut voivansa yhtyä. Sitä vastoin oli komitean mielestä muistutus ettei samassa pykälässä mitään mainittu suolatun ja savustetun kalan kaupasta oikeutettu, mutta katsoen tämän kaupan käytännöllistä järjestämistä kohtaaviin vaikeuksiin komitea kuitenkin ehdotti pykälän pysytettäväksi ennallaan.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ¹⁾ komitean ehdotukset ja päätti laatia lausuntonsa niiden mukaisesti.

Kirjelmässä marraskuun 6 päivältä 1916 oli terveydenhoitolautakunta ehdottanut ²⁾ kaupungin maitokauppaa valvomaan asetettavaksi eläinlääkärin ja näytteenottajan. Helmikuun 19 päivänä antamassaan lausunnossa rahatoimikamari puolsi ehdotusta ja esitti, että kaupunginvaltuusto päättäisi:

Kaupungin-
eläinlääkärin-
ja näytteen-
ottajanviran
perustaminen.

kaupungin maitokaupan valvontaa varten terveydenhoitolautakuntaan perustettavaksi kaupungineläinlääkärin- ja näytteenottajanviran toukokuun 1 päivästä lukien;

vähäisin muutoksin vahvistaa terveydenhoitolautakunnan laatiman ehdotuksen kaupungineläinlääkärin johtosäännöksi;

käyttövaroistaan täksi vuodeksi osoittaa mainittuun tarkoitukseen Smk 6,766: 66; sekä

kehoittaa terveydenhoitolautakuntaa 1918 vuoden menosääntöehdotukseen merkitsemään tarpeellisen rahamäärän vastaisia matkakuluja varten.

Valtuusto myöntyi ³⁾ rahatoimikamarin esitykseen ja hyväksyi seuraavan:

¹⁾ Valt. pöytäk. 13. 11. 42 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 11. — ³⁾ Valt. pöytäk. 13. 3. 3 §.

Kaupungineläinlääkärin johtosäännön.**1 §.**

Kaupungineläinlääkärin, jonka tulee olla oikeutettu sekä elintarvetarkastukseen ja eläinlääkintäterveydenhoitoon perehtynyt suomalainen eläinlääkäri, asettaa kaupunginvaltuusto terveydenhoitolautakunnan esityksestä kuusikukautaisen molemminpuolisen irtisanomisajan ehdolla.

2 §.

Kaupungineläinlääkärin velvollisuutena on etusijassa valvoa kaupungin maitokauppaa, ja tulee hänen sitä varten:

1) pitää kaikkien kaupungissa olevain maitomyymäläin sekä niiden karjatilojen ja meijerien luetteloa, jotka kaupunkiin toimittavat kaupan pidettyä maitoa tai kermaa;

2) valvoa, että maidon myynti-, käsittely- tai säilytysluoneistossa noudetaan asianmukaista puhtautta ja järjestystä;

3) tarkastaa terveydenhoitolautakunnalle annetut todistukset eläinten terveydentilasta, hoidosta ja ruokinnasta sekä muista karjatilaa ja maidonkäsittelyä koskevista seikoista;

4) valvoa, että tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhdytään tarttuvain tautien leviämisen ehkäisemiseksi kaupan pidetyn maidon tai kerman kautta;

5) valvoa, että kaupan pidetty maito ja kerma laatunsa puolesta täyttävät säädetyt ehdot, sekä sitä varten toimittaa maidon ja kerman kemiallisia ja bakteriologisia tutkimuksia;

6) valvoa voimassa olevan maitosäännön 7 §:ssä mainittujen maitolajien käsittelystä ja myynnistä annettujen määräysten noudattamista;

7) yhteistoimin asianomaisten eläinlääkärien kanssa tai muulla sopivalla tavalla koettaa saada selvää nautaeläinten terveydentilasta sekä terveydellisistä oloista niillä karjatililla ja niissä meijereissä, mistä maitoa tai kermaa kaupunkiin tuodaan ja, kun tarpeelliseksi havaitaan, käydä niiden terveydellisiä oloja tutkimassa;

8) kun kaupan pidetyn maidon tai kerman havaitaan olevan terveydellisessä suhteessa epätydyttävää, kiinnittää asianomaisten maitokauppiaiden tai karjanomistajain huomiota tähän sekä samalla antaa tarpeellisia tietoja ja neuvoja havaitun epäkohdan syiden poistamiseksi;

9) kun havaitaan, että kaupan pidetty maito tai kerma ei täytä säädettyjä vaatimuksia, siitä ilmoittaa terveydenhoitolautakunnalle;

10) maidontarkastuksessa palvelevan henkilökunnan esimiehenä asianmukaisesti opastaa sitä sekä katsoa, että se tarkoin täyttää velvollisuutensa; samoin kuin

11) muutoin avustaa terveydenhoitolautakuntaa kaikessa, mitä on tarpeen kaupan pidetyn maidon ja kerman tehokkaan tarkastuksen toimeen saamiseksi.

3 §.

Kaupungineläinlääkärin tulee sitä paitsi:

1) asiantuntijana avustaa terveydenhoitolautakuntaa ja sen toimistoa kaikissa eläinlääkintäalaan kuuluvissa asioissa;

2) tarkastaa liha ja lihatavarat, joiden terveystarkastus epäilee olevan sopimattomia ihmisravinnoksi;

3) itse tai alaisillaan toimittaa säännöllisiä makkaratehtaiden tarkastuksia;

4) toimittaa kaupan pidetyn kalan ja riistan tarpeellista tarkastusta;

5) kunakin arkipäivänä terveydenhoitolautakunnan määräämänä aikana olla virantoimituksessa terveydenhoitolautakunnan toimistossa;

6) kunkin kuukauden alussa terveydenhoitolautakunnalle lähettää lyhyt selonteko omasta ja alaisensa henkilökunnan toiminnasta edellisen kuukauden kuluessa; sekä

7) muutoin suorittaa kaikki toimialaansa kuuluvat, terveydenhoitolautakunnan tai ensimmäisen kaupunginlääkärin hänen toimekseen antamat tehtävät.

4 §.

Kaupungineläinlääkäri on oikeutettu terveydenhoitolautakunnan hyväksymänä aikana vuosittain saamaan kuukauden kesälomaa olematta velvollinen palkkaamaan viransijaista.

5 §.

Kaupungineläinlääkäri älköön harjoittako eläinlääkärinammattia älköönkä myöskään terveydenhoitolautakunnan luvatta pitkö eikä hoitako muuta virkaa.

Eräiden pappien, opettajain ja opettajatarten tehtyä kaupunginvaltuustolle esityksen kiellon säätämisestä alaikäisille harjoittaa kauppa ja muuta ansiotoimintaa kadulla ja kasvatustalokunnan sittemmin annettua lausunnon, jossa lisäksi ehdotettiin ryhdyttäväksi toimenpiteisiin eläväinkuvain teatterien estämiseksi vaikuttamasta vahingollisesti lapsiin ja nuorisoon, päätti ¹⁾ valtuusto asiaa valmistelemaan asettaa komitean, jonka jäseniksi valittiin herrat Ruuth ja Noponen sekä ent. kuvernööri I. Gordie, vaivaishoitohallituksen toimitusjohtaja B. Breitholtz, lääketietentohtori Laimi Leidenius ja oikeusneuvosmies A. Candolin.

Alaikäisten kadulla ja avonaisilla paikoilla harjoittamaa ansiotyötä koskevia suojelumääräyksiä.

Komitea antoi lokakuun 24:ntenä päivätyn mietinnön²⁾. Kun lainsäädäntöä asiassa oli odotettavana, oli komitean mielestä alaikäisten ansiotyötä koskeva kysymys toistaiseksi järjestettävä paikallisilla järjestysohjeilla. Komitea ei kuitenkaan ehdotustaan laatiessaan ollut puuttunut kysymyksiin alaikäisten työvoiman käyttämisestä perheitten, ravintolain y. m. s. palveluksessa hoitamassa asiotehtäviä, kantomassa tavaroita liikkeistä ja työpajoista tai painotuotteita sanomalehti-toimistoista eikä kotiteollisuudessa, koska näiden ammattien säännöstely jäi paikallisten poliisissäntöjen alan ulkopuolelle.

Luvan myöntäminen 12—15 vuotiaille lapsille ansiotyön harjoittamiseen kadulla olisi edelleenkin oleva poliisiviranomaisen asia, mutta tässä kohden olisi hankittava erityisiä takeita, jotka olisivat omansa estämään väärinkäyttämästä nuorten työvoimaa ja turvaisivat heidän elinkeinotoimintansa valvonnan. Tähän nähden komitea ehdotti, että tuollaisen luvan myöntäminen olisi pantava edusmiehen suostumuksen varaan. Toinen oikaisukeino olisi se, että 15 vuotta nuoremmat lapset eivät saisi omin päin eivätkä omalla vastuullaan harjoit-

¹⁾ Valt. pöytäk. 8. 5. 31 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 47.

taa katukauppaa eikä muuta elinkeinotoimintaa kadulla, vaan olisi luvan ehdoksi pantava, että joku hyvin tunnettu työnantaja tai joku armeliaisuusyritys ottaisi järjestääkseen työn sekä ohjatakseen ja valvoakseen sitä. Lopuksi olisi ennen luvan myöntämistä alaikäiselle ammattimaisen toiminnan harjoittamiseen kadulla joka kerta tarkoin tutkittava lapsen terveydentilaa sekä koti- ja kouluoloja. Sen ohessa komitea huomautti, että kieltojen ohessa olisi toimeenpantava laajakantoisia uudistuksia koulu- ja ammattiopetuksen alalla.

Kysymyksen toimenpiteisiin ryhtymisestä eläväinkuvain teatterien estämiseksi vaikuttamasta vahingollisesti lapsiin ja nuorisoon ei komitean mielestä tullut aiheuttaa toimenpidettä, koska hallitus oli määrännyt laadittavaksi lakiehdotuksen asiasta.

Komitean ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti:¹⁾ hyväksyä mietinnön oheisen ehdotuksen kaupungin voimassa olevan poliisijärjestyksen 114—117 §:n muuttamiseksi;

kunnallishallituksesta kaupungissa voimassa olevan asetuksen 76 §:n säännöksen johdosta alistaa päätöksen Uudenmaan läänin kuvernöörin vahvistettavaksi;

kysymyksen kunnan toimenpiteistä eläväinkuvain teattereihin nähden asiasta annettavaa uutta lainsäädäntöä odotellessa jätettäväksi sillensä; sekä

antaa kasvatuslautakunnan toimeksi yksissä neuvoin sosialilautakunnan kanssa ottaa harkittavaksi kysymyksen palkatun ammattityön järjestämisestä kunnan toimesta alaikäisille heille sopivana työaikana ja heille sopivissa työoloissa sekä aikansa kaupunginvaltuustolle tehdä sen suuntaisen esityksen, kuin asianhaarat vaativat.

Kaupunginvaltuuston hyväksymä poliisijärjestyksen muutosehdotus oli seuraava:

Ehdotus poliisijärjestyksen 114—117 §:n muuttamiseksi.

114 §.

Kahtatoista vuotta nuoremmat lapset eivät saa omasta eikä toisen puolesta kaduilla, yleisillä paikoilla, ravintoloissa, ruokaloissa eikä muissa julkisissa huoneistoissa pitää kaupan kukkia, rikkamaa tai semmoista, eivätkä ammattimaisesti toimia kengänkiilloittajina, kantajina, painotuotteiden kaupittelijoina tai jakelijoina y. m. Älkööt vastamainittua toimintaa myöskään harjoitako kello 7 illalla ja 8 aamulla välisenä aikana kahtatoista vuotta vanhemmat, mutta viittätoista vuotta nuoremmat lapset.

Ensimmäisessä kappaleessa mainittua toimintaa saavat kello 8 aamulla ja kello 7 illalla välisenä vuorokaudenaikana harjoittaa kaksitoista, mutta ei viittätoista vuotta täyttäneet lapset hankittuaan siihen erityisen luvan siinä järjestyksessä, kuin alempana sanotaan.

¹⁾ Valt. pöytäk. 13. 11. 11 §.

Sellaista lupaa haetaan kirjallisesti poliisilta, jolla on oikeus se myöntää tai evätä. Lupaa älköön myönnettävä, ellei lapsen edusmies ole antanut suostumustaan sekä joku hyväksi tunnettu työnantaja tai yleishyödyllisessä tarkoituksessa toimiva yritys ole ottanut johtaakseen ja valvoakseen lapsen työtä.

Ennenkuin poliisi ratkaisee vastamainitun laatuksen asian, on ammatti-holhoojan lausunto hankittava, älköönkään lupaa myönnettävä, jos ammatti-holhooja lapsen terveydentilaa sekä koti- ja kouluoloja tutkittuaan ehdottaa hakemuksen hyljättäväksi. Luvan voimassaoloaikana älköön koulunkäyntiä laiminlyötävä.

Myönnetyn luvan voi poliisi peruuttaa, kun aihetta siihen on.

115 §.

Jos viidentoista vuoden ikäinen henkilö haluaa kantajana, kengänkiilloittajana tai sanomalehtimyyjänä julkisesti palvella yleisöä, on hänen siihen hankittava poliisin lupa.

Semmoinen lupa myönnettävään ainoastaan hyvämaineiselle henkilölle, joka ei muutenkaan ole huonossa huolessa.

Valtionrautateillä palvelevista kantajista on voimassa mitä heistä on erittäin säädetty.

116 §.

Sen, jolle on myönnetty 114 ja 115 §:ssä mainittu lupa, tulee poliisilta saada numeroitu laatta, jota on kannettava rinnassa näkyvässä.

Laattaa ei saa toiselle luovuttaa, vaan on se hakijan lakatessa ammattiaan harjoittamasta poliisille palautettava.

117 §.

Niiden, jotka ovat saaneet luvan 114 ja 115 §:ssä mainitulla tavalla palvella yleisöä, on sekä itsekohtaisesti että pukuunsa samoin kuin mukanaan kuljettamiinsa käsirattaihin, vasuihin ja muihin välineisiin nähden noudatettava siisteyttä.

Heidän tulee osoittaa yleisölle kohteliaisuutta eikä vaatia kohtuutonta maksua.

Tavarat, joita kantaja ei ole voinut toimittaa asianomaiselle henkilölle, on palautettava lähettäjälle tahi, jos tämä on tuntematon, jätettävä poliisille.

Kaupunginvaltuustolle osoitetussa esityksessä ¹⁾ maaliskuun 26 päivältä kasvatuslautakunta huomautti, että avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset olivat tähänastista suuremman huolenpidon tarpeessa. Lautakunta osoitti, että suhteellinen pienten lasten kuolleisuus oli puolenkolmatta kertaa, vaivaishoidon tarve kolme kertaa ja pahatapaisuus kaksi kertaa suurempi aviottomain kuin aviollisten lasten keskuudessa. Lautakunnan silmälläpidon alaisiksi pitäisi vuosittain tulla 6—700 vastasyntynyttä aviottomia lasta, ja vasta 15—16 vuotiaina he kykenivät omin avuin tulemaan toimeen. Lautakunta oli koettanut saada avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isät avustamaan lasten kasvatusta ja näille turvaamaan kaikin puolin tarkoituksenmukai-

Avioliiton
ulkopuolella
syntyneiden
lasten tarkas-
taja.

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 27.

sen hoidon ja kasvatuksen. Lasten lukumäärän johdosta oli tarpeen lisätä lautakunnan työvoimia, minkätähden lautakunta ehdotti asetettavaksi tarkastajan pitämään silmällä lautakunnan valvonnan alaisia, avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia.

Rahatoimikamarin kirjelmässä ¹⁾ huhtikuun 16 päivältä puollettua esitystä, päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto:

kasvatyslautakuntaan syyskuun 1 päivästä 1917 asetettavaksi tarkastajan pitämään silmällä avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia; vahvistaa tarkastajan vuosipalkaksi 5,000 markkaa 10 prosentin korotuksin pohjapalkasta 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä

mainitun virkamiehen palkkaamiseksi 1917 vuoden loppuun käyttövaroistaan osoittaa 1,666 markkaa 66 penniä.

Sen ohessa päätti kaupunginvaltuusto kasvatyslautakunnan marraskuun 4 päivänä 1914³⁾ vahvistetun johtosäännön 11 §:än sanan sihteerinä jälkeen pantavaksi sanat »lautakunnan silmälläpidon alaisen, avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten tarkastaja», 12 §:n 1 momenttiin sanan ammattiholhooja jälkeen pantavaksi sanan »tarkastaja» sekä 13 §:n 1 momentin jälkeen lisätä toiseksi momentiksi seuraavan säännöksen:

Tarkastajan tulee pitää huolta siitä, että lautakunnan silmälläpidon alaisille, avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille hankitaan tarpeellinen hoito ja kasvat.

Esitysehdotus
työväenope-
tuksen keskus-
lautakunnan
asettamisesta.

Sittenkuin herra V. von Wright oli edellisenä vuonna tehnyt esitysehdotuksen kunnallisten työväenopetuslaitosten keskuslautakunnan asettamisesta ja se oli lähetetty⁴⁾ komitean valmisteltavaksi, antoi tämä tammikuun 30:nä päivätyn mietinnön⁵⁾. Työnsä pohjaksi oli komitea hankkinut lausunnot kaikilta lauta- ja johtokunnilta, joita ehdotus koski. Kaikki ammattiviranomaiset olivat puoltaneet kunnan työväenopetuksen yhtenäisen ja valvovan tarkastuksen aikaansaamista, mutta eroavia mielipiteitä oli sitä vastoin lausuttu ehdotetusta yhteisen keskuselimen perustamisesta työväenopetusta koskevia kysymyksiä käsittelemään. Komitea puolestaan piti vaatimusta työväenopetuksen suuremmasta keskittämisestä oikeutettuna. Ehdotetun keskuslautakunnan sovittaminen kunnalliseen hallintoelimistöön kuitenkin tuottaisi käytännössä eräitä vaikeuksia ja hankaluuksia, varsinkin työväenopistolle. Jos keskittäminen toimeenpantaisiin eräiden laitosten vastustelusta huolimatta, oli syytä peljätä, ettei yhteistyö muodostunut niin menestykselliseksi kuin oli tarkoitettu. Komitean käsityksen mukaan ei esitysehdotuksen ydinkohta ollut työväenopetuksen keskus-hallinnon aikaansaaminen, vaan sen tehokkaan tarkastuksen järjestäminen. Komitea sentähden esitti, että kaupunginvaltuusto päättäisi

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 27. — ²⁾ Valt. pöytäk. 22. 5. 18 §. — ³⁾ Ks. 1914 vuod. kert. siv. 160. — ⁴⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 157. — ⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 3.

asettaa mies- ja naistarkastajan pitämään silmällä mainittuja laitoksia.

Asiaa käsitellessään kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ palauttaa mietinnön komiteaan osin uudesti laadittavaksi siihen suuntaan, että työväenopetuslaitokset asetettaisiin jonkin ennestään olevan kaupungin lautakunnan tai uuden erikoislautakunnan alaisiksi, osin jotta komitea tarkastaisi tehtyä ehdotusta että työväenopisto pysytettäisiin saman johtokunnan alaisena kuin ennenkin, mutta muut työväenopetuslaitokset asetettaisiin yhteisen johtokunnan alaisiksi, jonka jäseniä valittaessa otettaisiin huomioon eri koulujen tarpeet.

Työväenopetuslaitosten tarkastus.

Uudessa, helmikuun 27:ntenä päivätyssä mietinnössä²⁾ komitea, pääasiassa toistaen aikaisemman ehdotuksensa, esitti, että kaupunginvaltuusto päättäisi:

evätä esitysehdotuksessa tehdyn ehdotuksen kaupungin työväenopetuslaitosten keskuslautakunnan aikaansaamisesta; mutta

kunnan omain tai kunnan varoilla kannatettujen työväenopetuslaitosten toiminnan valvonnan uskottavaksi tarkastajalle, apunaan naistarkastaja kaupungin ammatti- ja käsityöläiskoulujen naispuolisten oppilaiden opetuksen silmälläpitoa varten;

tarkastajan virkatoiminnassaan olevaksi sosialilautakunnan alaisen;

hyväksyä mietinnön oheiset, eräiltä kohdin muutetut ehdotukset mainittujen toimihenkilöjen johtosäännöksi sekä tarkastuksen vuosirahasäännöksi;

mainitun järjestön toiminnan alkavaksi syyskuun 1 päivästä kuluvaan vuotta;

käskeä sosialilautakunnan julistaa tarkastajanviran avonaisena haettavaksi ja tehdä ehdotuksen sen täyttämiseksi; sekä

käyttövaroistaan osoittaa arviolta 2,300 markkaa tarkastuksen palkkoihin ja kustannuksiin kuluvan vuoden syys—joulukuulla.

Kaupunginvaltuusto myöntyi³⁾ näihin ehdotuksiin ja hyväksyi seuraavan:

Helsingin kaupungin työväenopetuslaitosten mies- ja naistarkastajan johtosäännön.

1 §.

Kunnan omain tai kunnan varoilla avustettujen työväenopetuslaitosten toimintaa valvomaan asetetaan tarkastaja, jonka, sittenkuin sosialilautakunta on viran julistanut avonaisena haettavaksi 30 päivän kuluessa ja oman lausuntonsa kera lähettänyt asiakirjat kaupunginvaltuustolle, kaupunginvaltuusto valitsee varaamalla molemmin puolin kuusikuukautisen irtisanomisajan.

¹⁾ Valt. pöytäk. 13. 2. 12 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 15. — ³⁾ Valt. pöytäk. 27. 3. 14 §.

Tarkastaja on välittömästi sosialilautakunnan alainen. Hän ei saa pitää eikä hoitaa muuta tointa, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Kaupungin ammatti- ja käsityöläiskoulujen naisoppilaiden opetuksen valvonnassa avustaa miestarkastajaa naistarkastaja, jonka sosialilautakunta ottaa ja erottaa miestarkastajan esityksestä.

2 §.

Tarkastaja on velvollinen valvomaan 1 §:ssä mainittujen työväenopetuslaitosten toimintaa sekä katsomaan, että opetusta annetaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja vahvistettujen perusteiden mukaan. Sitä varten on tarkastajan velvollisuutena erittäin:

taajaan käymällä työväenopetuslaitoksissa hankkia tarkka selvä niiden tilasta sekä tarkkaavaisesti seurata tämän alan kehitystä muillakin paikkakunnilla, toimia tarkoituksenmukaisten opetustapain käytäntöön saattamiseksi ja kaikin tavoin edistää ammattikasvatuksen kehitystä;

budjetinjärjestelyä koskevia kysymyksiä käsiteltäessä ja muulloinkin, kun tarpeelliseksi katsoo, olla saapuvilla asianomaisten johtokuntain kokouksissa sekä ottaa osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin;

vähintään kahtena päivänä viikossa siihen aikaan vuodesta, jolloin työväenopetuslaitokset ovat toiminnassa, olla määrättyinä ilmoitettuina aikoina ja ilmoitetulla paikalla kaupungissa tavattavana;

tarkastuksessa tekemänsä huomioiden johdolla antaa neuvoja ja ohjeita opettajille ja opettajattarille sekä hankkia tietoja oppilaiden koulunkäynnistä;

tarpeen mukaan pitää kokouksia kaupungin työväenopetuslaitosten asianomaisten johtokuntain edustajain kanssa neuvotellakseen työväenopetusta koskevista asioista;

asianomaisille valtion ja kunnan viranomaisille antaa näiden vaatimat lausunnot ja tiedot;

sosiaalilautakunnalle tehdä ehdotuksia toimialaansa kuuluvista asioista;

ennen syyskuun 1 päivää sosialilautakunnalle antaa kertomus omasta ja naistarkastajan toiminnasta lähinnä edellisenä lukuvuonna; sekä

muutoin noudattaa niitä määräyksiä ja ohjeita, joita sosialilautakunta hänen virkatoimintaansa nähden antanee.

3 §.

Tämä johtosääntö on voimassa syyskuun 1 päivästä 1917.

Taideteollisuuskeskuskoulun uudesti järjestäminen.

Kaupunginvaltuuston vuonna 1914 asetettua ¹⁾ komitean käsittelemään kysymystä, eikö taideteollisuuskeskuskoulu olisi uudesti järjestettävä siihen suuntaan, että korkeampi taideteollisuusopetus kokonaan erotettaisiin käsityöläiskouluopetuksesta sekä viimeksi mainittu opetus uudistettaisiin mahdollisimman likeisesti valtion ammattikasvatuskomitean siinä kohden tekemäin ehdotusten mukaisesti, antoi komitea maaliskuun 9:ntenä päivätyn mietinnön ²⁾.

Komitean enemmistö oli sitä mieltä, että keskuskoulu olisi asetettava ammattikasvatuksen palvelukseen ja sen opetus järjestettävä nuo-

¹⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 100. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 5.

rille työntekijöille välitöntä hyötyä tuottavaksi. Sitä varten olisi oppilaat ryhmitettävä järjestettyihin ammattiosastoihin tärkeimpäin ammattien mukaan. Taideteollisuuskeskuskoulu ei täyttänyt näitä vaatimuksia, ei myöskään voitu pitää sopivana, että pääkaupungin ylemmän käsityöläiskoulua hoiti muita tarkoituksia varten perustettu yhdistys. Olisi sentähden ammattiopetukselle ja sen kehitykselle edullisinta, että kaupunki perustaisi aivan uuden laitoksen, joka voisi korvata keskuskoulun käsityöläiskouluosaston ja alemman käsityöläiskoulun. Tämän mukaisesti olisi kaupungin lakattava antamasta kannatusapua nykyiselle ylemmälle käsityöläiskoululle. Taideteollisuuskoulu toimisi edelleen eri laitoksena. Uuden käsityöläiskoulun avulla saisivat kaupunginviranomaiset tilaisuuden järjestää ammattiopetuksen yhtenäisesti ja suunnitelmanmukaisesti sekä ajan vaatimuksia noudattaen.

Valtion ammattikasvatuskomitean tekemäin käsityöläiskouluopetuksen uudestijärjestämisehdotusten mukaisesti komitea ehdotti suunnitellun käsityöläiskoulun järjestettäväksi seuraavasti:

a) valmistava luokka työntekijöille, jotka eivät ole suorittaneet kansakoulukurssia eivätkä omaa sitä vastaavia tietoja, yksivuotisin oppijaksoin ja oppiaineina äidinkieli, kirjoitus, laskento, kuvaanto ja piirustus;

b) kaksivuotinen käsityöläiskoulu ammatin mukaan sovitetuin opetuksin ja huomioon ottamalla oppilaiden kansalaiskasvatus; mahdollisimman hyvän tuloksen saavuttamiseksi olisi oppilaat ammattiensa mukaan jaettava ammattiluokkiin tai, jos oppilasluku olisi siihen liian pieni, ammattiryhmiin, joissa opetus olisi järjestettävä mahdollisimmassa määrässä yksilölliseksi, minkä ohessa yleisiä luokkia kaksivuotisin oppijaksoin perustettaisiin niitä käsityöläisiä varten, jotka eivät ole erikoisen ammattikasvatuksen tarpeessa; sekä

c) jatkoluokkia yksivuotisin oppijaksoin työntekijöille, jotka ovat käyneet käsityöläiskoulun ja haluavat laajentaa tietojaan.

Komitea esitti, että kaupunginvaltuusto, hyväksyen esillä olevan esitysehdotuksen tarkoituksen, käsityksenään lausuisi, että taideteollisuuskeskuskoulu olisi uudesti järjestettävä siihen suuntaan, että korkeampi taideteollisuusopetus tulisi erotetuksi käsityöläiskouluopetuksesta ja viimeksi mainittu opetus uudistetuksi valtion ammattikasvatuskomitean ehdotusten ja pääasiallisesti mietinnössä esitetyn ohjelman mukaisesti sekä että kaupunginvaltuusto senaattiin tehtävässä alistuksessa hankkisi kunnalle valtuuden käydä uudesti järjestämään Helsingin kaupungin käsityöläiskouluopetusta vastamainittuun suuntaan sekä taideteollisuusyhdistyksen kanssa keskusteltuaan laatia lopullisen ehdotuksen ja ohjelman mainittua opetusta varten ynnä ehdotuksen tästä uudistuksesta johtuviksi muutoksiksi syyskuun 12 päivänä 1900 annettuun julistukseen.

Tähän lausuntoon oli kolme komitean jäsentä yhtynyt, jota vastoin kolme jäsentä vastalauseissa vaati, että komitean enemmistön tekemä ehdotus ylemmän käsityöläiskoulun erottamisesta taideteollisuuskeskuskoulusta ja uuden laitoksen perustamisesta käsityöläiskouluopetusta varten hyljättäisiin.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto Helsingin ammatin- ja teollisuudenharjoittajaliiton esityksestä panna sen pöydälle.

Ammattikoulu-
komitean täy-
dentäminen.

Tehdyn anomuksen johdosta täydensi ²⁾ kaupunginvaltuusto ammattikoulukysymystä valmistelemaan asetettua komiteaa, jonka valmisteltavaksi niinikään oli annettu kysymys yhdenmukaisen suunnitelman aikaansaamisesta kansakoulujen jatkoluokkain ammattiopetukselle, valitsemalla siihen opettaja O. Lappalaisen sekä opettajattaret M. Blomqvistin ja A. Lindströmin.

Käsityöläis-
koulun päivä-
opetusta kos-
keva esitys-
ehdotus.

Herra V. von Wrightin tekemän esitysehdotuksen päiväopetuksen käytäntöön ottamisesta käsityöläiskouluissa kaupunginvaltuusto antoi ³⁾ valmisteltavaksi komitealle, johon, paitsi esitysehdotuksen tekijää, valittiin herra Hjelmman, arkkitehti W. von Essen, koneenkäyttäjät T. Condu, insinööri G. Lindberg, lehtorit J. Reuter ja E. A. Törnwall sekä kirjapainonjohtaja K. Soidinsalo.

Poikain
ammattikou-
lun kesäloma.

Valmistavan poikain ammattikoulun johtokunnan esityksestä kaupunginvaltuusto määräsi ⁴⁾, että koulutyöpajain kesätyön sai lakkauttaa kesä- ja heinäkuun ajaksi.

Kahden tyttö-
jen ammatti-
koulun luokan
lakkautus.

Kirjelmässä lokakuun 3 päivältä tyttöjen ammattikoulun johtokunta ilmoitti, että sen oli elintarpeiden puutteen johdosta täytynyt toistaiseksi lakkauttaa talousosaston molemmat toiset luokat. Ilmoitus ei aiheuttanut ⁵⁾ toimenpidettä kaupunginvaltuuston puolelta.

Helsingin kau-
pungin histo-
rian toimitus-
komitea.

Kirjelmässä tammikuun 20 päivältä Helsingin kaupungin historian aikaansaamista varten asetettu väliaikainen valtuuskunta ⁶⁾ ilmoitti ryhtyneensä alustaviin toimenpiteisiin työn käyntiin saattamiseksi ja järjestämiseksi sekä sitä varten puhutelleensa eri kirjoittajia, jakaneensa aineen laatunsa mukaan eri lukuihin ja alaosastoihin samoin kuin määränneensä, että käsikirjoitukset oli annettava ennen 1917 vuoden loppua. Niteissä II—IV oleva esitys käsittäisi ajan kunnallisuudistuksen toimeenpanemisesta 1916 vuoden loppuun, ollen tekijällä kuitenkin oikeus, sikäli kuin painatustyö salli, tehdä viime aikain tapahtumistakin johtuvia lisäyksiä ja muutoksia.

Kun teoksen julkaisemisaika läheni ja asianomaiset kirjoittajat kirjoitustensa laadinnassa tarvitsivat neuvoja ja ohjeita teoksen yhdenmukaisen suunnittelun aikaansaamiseksi, oli valtuuskunnasta näyttänyt tarpeelliselta, että toimituskomitea asetettiin mahdollisimman pian.

¹⁾ Valt. pöytäk. 8. 5. 14 §. — ²⁾ S:n 13. 11. 37 §. — ³⁾ S:n 24. 4. 10 §. — ⁴⁾ S:n 5. 6. 21 §. — ⁵⁾ S:n 23. 10. 32 §. — ⁶⁾ Ks. 1913 vuod. kert. siv. 159.

Valtuuskunta oli tehnyt alustavan sopimuksen ylim. professorin K. Grotenfeltin ja kaupunginvaltuuston ensimmäisen sihteerin A. V. Lindbergin kanssa, jotka olivat professori C. von Bonsdorffin kera ilmoittaneet suostuvansa rupeamaan komitean jäseniksi oikeutettuina jakamaan työn keskenään, minkä ohessa ent. valtioarkistonhoitaja R. Hausen oli suostunut avustamaan komiteaa kuvain valinnassa ja painatuksessa. Lisäksi olisi valittava varajäsen, ja oli valtuuskunta täksi ehdottanut filosofianmaisteri Torsten Hartmania.

Kaupunginvaltuusto myöntyi ¹⁾ valtuuskunnan ehdotukseen mikäli koski jäsenten valitsemista toimituskomiteaan, jonka tehtävä oli aikaisemmin määrätty.

Helsingin työväenjärjestöjen eduskunnan väitettyä kaupungin-Syytöksiä kaup- puutarhuri S. Olssonin saattaneen itsensä syypääksi erinäisiin väärin-
käyttöihin virassa päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto kehoittaa kaupungin-sonia vastaan. yleisten töiden hallitusta toimeenpanemaan tutkinnon asiassa.

Kaupunginvaltuustolle osoitetussa kirjelmässä vaativat kaupungin Vaatimus puh- puhtaanapitolaitoksen työntekijät lakon uhalla laitoksen johtajan insi-
nööri J. A. Sjöholm erotettavaksi toimestaan. Antamassaan selityk-
sessä insinööri Sjöholm torjui kantelun huomauttaen, että hän aina oli
koettanut noudattaa esiintymisessään kohteliaisuutta, mutta myöskin
päätäväisyyttä. Kaupungin yleisten töiden hallitus lausui kirjelmässä
huhtikuun 28 päivältä, että insinööri Sjöholm kantelunalaiset toimen-
piteet eivät tosin aina näyttäneet olleen riittävästi harkittuja,
mutta ettei aihetta hänen erottamiseensa virasta ollut. Kun kuitenkin
työntekijät julistamalla työpaikat lakkotilaan olivat pysyneet vaati-
muksissaan, oli insinööri Sjöholm, joka täysin käsitti sen vaikean
aseman, jossa kaupunki nykyään oli, eikä halunnut kaupungin hänen
tähtensä joutuvan mitenkään kärsimään, pyytänyt paikalla eroa toi-
mestaan. Hallitus puolsi myöntymistä tähän pyyntöön.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto katsoi ³⁾, ettei ollut käynyt selville mitään, mikä tukisi kantelijain vaatimusta insinööri Sjöholm viraltapanosta, minkätähden kanteluja ei otettu huomioon. Kun kuitenkin insinööri Sjöholm itse oli pyytänyt eroa, myöntyi valtuusto hänen pyyntöönsä.

Kaupunginvaltuuston vuonna 1914 päätettyä ⁴⁾ lähettää rahatoimi- kamarin valmisteltavaksi kysymyksen määräysten panemisesta kauppa-
kirjoihin epäterveen keinottelun estämiseksi rakennettaviksi myydyillä
tonteilla antoi kamari toukokuun 3:nä päivätyn mietinnön ⁵⁾. Viitattuaan vuodelta 1914 olemassa olevaan selvitykseen kamari huo-
mautti, että kaupunginvaltuusto lähettämällä kysymyksen määräysten
antamisesta kaupunkitonteilla keinottelemisen estämiseksi rahatoimi-

Epäterveen
tonttikeinotte-
lun hillitse-
minen.

¹⁾ Valt. pöytäk. 13. 2. 17 §. — ²⁾ S:n 22. 5. 33 §. — ³⁾ S:n 24. 4. 15 § ja 8. 5. 35 §. — ⁴⁾ Ks. 1914 vuod. kert. siv. 154. — ⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 37.

kamarin lähemmin valmisteltavaksi oli periaatteessa yhtynyt siihen käsitykseen, että nykyään voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä olevat julkisoikeudelliset määräykset oli vastedes poistettava sekä että mainittua keinottelua oli vastustettava yksityisoikeudellista tietä pane-malla kauppakirjaan määräys vahingonkorvauksesta tai sopimuksen rikkojaisista, jotka vaadittaisiin maksettaviksi, siinä tapauksessa että tontinomistaja laiminlöi rakennusvelvollisuutensa. Sitä m. m. Tans-kassa noudatettua menettelyä, että kaupunki pitää yleisön saatavana tontteja eri tarkoituksiin riittävin määrin ja panee tonteille semmoisen hinnan, että se tontteihin sidotun pääoman korkotappio, mikä kohtaa ostajaa, siinä tapauksessa että tontti jätetään rakentamatta, vastaa maa-arvon noususta edellytettyä voittoa, pidettiin tarkoitustaan vastaamattomana, koska keinottelu rakentamattomilla tonteilla ei vielä ollut käynyt niin laajaksi, että olisi syytä ryhtyä tällaiseen toimenpiteeseen. Edelleen huomautettiin että, kun tehdas-, makasiini- ja varastotonttien uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksen mukaan tehdastonttia voi rajoittamattoman ajan käyttää varastopaikkana, ei mainitun suuntaisia määräyksiä käynyt antaminen puheena olevan laatusista tonteista. Täytyi pitää kaupungin edun mukaisena, että helpotettiin uusien teollisuus- ja kauppayritysten syntymistä m. m. pitämällä huolta siitä, että varovasti perustetun liikkeen saatavana oli tontteja, joista alussa sai rakennuttaa pienemmän alan, niin että vastedes oli tilaisuutta laajennuksen toimeenpanemiseen samalla tontilla. Epäilemättä vaikuttaisi jokainen mainitun suuntainen määräys haitallisesti paikkakunnan teollisuuden kehitykseen.

Kun rakennusaikaa määrättäessä olisi otettava huomioon sekä kaupungin että tontinomistajankin etu, oli kamari pitänyt kolmen vuoden rakennusaikaa hyvin perusteltuna. Jottei syntyisi väärinkäsitystä ja epävarmuutta siitä, mitä sanoilla »määrätyn ajan kuluessa rakennettava» tarkoitettiin, oli kamarissa lausuttu, että semmoisen määräyksen että jonkin määrätyn tonttialan täytyi säädetyn rakennusajan kuluessa olla valmiiksi rakennettu tulisi olla olemassa, mutta kuitenkin erilaisen kulloinkin sen tarkoituksen mukaan, mihin tontti oli luovutettu, ollen esim. yksikerroksinen asuinrakennus teetettävä vähintään kahteen kolmannekseen, useampikerroksinen taas vähintään kolmannekseen luvallisesta rakennusalasta.

Mitä tuli rakennusvelvollisuuden laiminlyönnistä johtuviin seuraamuksiin mainitsi kamari, että Ruotsissa oli koetettu saavuttaa tarkoitus määräämällä kaupungille suoritettavaksi eri tavoin laskettu vahingonkorvaus. Kamari oli yhtynyt siihen käsitykseen, että vahingonkorvaus olisi määrättävä yhdenmukaisesti kaikkiin myytävänä oleviin tontteihin nähden joksikin prosentiksi kauppahinnasta ja maksettavaksi kahdessa erässä; poikkeuksellisten olojen, niinkuin sota-ajan, varalle

olisi kaupunginvaltuustolla edelleen pysytettävä oikeus harkinnan mukaan myöntää pitennettyä rakennusaikaa.

Rahatoimikamari ehdotti kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että niiden asunto- ja makasiinitonttien kauppakirjoihin, mitkä kaupunki, uuden rakennusjärjestyksen tultua asianmukaisesti vahvistetuksi, myy, on pantava seuraava määräys:

Ostaja sitoutuu omasta ja myydyin tontin vastaisen omistajan puolesta kolmen vuoden kuluessa, kauppakirjan allekirjoituspäivästä lukien, tahi sen ajan kuluessa, minkä kaupunginvaltuusto poikkeustapauksissa määrää, rakennuttamaan tontille yksikerroksisen asuinrakennuksen (makasiinirakennuksen) vähintään kahteen kolmannekseen tontin luvallista rakennus-alaa tahi useampikerroksisen asuinrakennuksen (makasiinirakennuksen) kolmannekseen mainittua alaa, sen uhalla että tontinomistaja muuten on velvollinen kohta mainitun ajan umpeen mentyä kaupungille maksamaan sovitun kauppahinnan lisäksi kaksikymmentä prosenttia siitä sekä, jos lisäksi kolme vuotta kuluu ilman että tonttia on mainitulla tavalla rakennettu, kaupungille suorittamaan vieläkin saman suuruisen määrän; ja on molemmille summille, sikäli kuin ne erääntyvät, luettava sama korko, mikä kauppahinnalle on määrätty, kunnes täysi suoritus tapahtuu, ja oikeutetaan kaupunki mainitun summan, yhteensä Smarkan — —, ynnä korkojen vakuudeksi saamaan kiinnityksen tonttiin ja siihen tehtäviin rakennuksiin; sekä

että edellä mainitut määräykset eivät estä kaupunginviranomaisia määräämästä toisin joihinkin kaupungin osiin tai johonkin tonttiin nähden.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin lausunnon mukaisesti tehdä seuraavat muutokset kaupungin tontinluovutuksissa tähän asti käytettyihin kauppakirjan kaavakkeihin.

Kauppakirjain johtolauseeseen oli merkittävä huutokauppatilaisuudessa tehdyn tarjouksen määrä ja kaavakkeen sisällykseen muutoin tehtävä seuraavat muutokset:

1:ksi Tontin kauppahinta on siis ostajan 4 kohdassa mainittuun sitoumukseen nähden ..... markkaa ..... penniä (huutokauppahinta korotettuna 40 %:lla) ja on suoritettava siten, että ostaja:

a) tätä kauppakirjaa allekirjoitettaessa maksaa vähintään 15 % huutokauppahinnan määrästä eli tässä tapauksessa ..... markkaa ..... penniä;

b) antaa huutokauppahinnan jäljellä olevasta osasta ..... markasta ..... pennistä velkakirjan ————— markalle korkoineen; sekä

c) antaa huutokauppahinnan ylittävästä kauppahinnan osasta ..... markasta ..... pennistä (40 % huutokauppahinnasta) velkakirjan, joka on maksettava sillä tavoin kuin 4 kohdassa määrätään.

2:ksi Edellä mainitun huutokauppahinnan korko luetaan ————— kuussa .....

3:ksi Jos ostaja laiminlyö 1 kohdan b) momentissa määrätyn maksuvelvollisuutensa, on silloin maksamatta oleva osa siinä mainitusta määrästä heti erääntynyt, jos rahatoimikamari sitä vaatii.

¹⁾ Valt. pöytäk. 12. 6. 9 § ja 19. 6. 9 §.

4:ksi Ostaja sitoutuu kolmen vuoden kuluessa tästä päivästä lukien teettämään tontille yksikerroksisen asuinrakennuksen (makasiinirakennuksen) vähintään kahteen kolmannekseen tontin luvallisesta rakennusalasta tahi useampi-kerroksisen asuinrakennuksen (makasiinirakennuksen) kolmannekseen mainitusta alasta, sen uhalla että tontinomistaja muutoin on velvollinen kohta mainitun ajan päätyttyä kaupungille maksamaan puolet 1 kohdan c) momentissa mainitun velkakirjan sisällyksestä ynnä sille 6 %:n koron eräpäivästä.

Jos vieläkin kolme vuotta kuluu ilman että tontti on mainitulla tavalla rakennettu, katsotaan viimeksi mainitun velkakirjan sisällyksen jäljellä oleva määrä erääntyneeksi ja on sillekin luettava korkoa eräpäivästä.

5:ksi Rahatoimikamarilla on oikeus ostajaa kuulematta ja hänen kustannuksellaan hankkia kiinnitys myytyyn tonttiin kaupungin vakuudeksi niiden sitoumusten täyttämistä, joihin ostaja on ruvennut edellä mainituissa maksamattomasta kauppahinnasta annetuissa velkakirjoissa. Kohta kuin 4 kohdassa säädetty rakennusvelvollisuus on täytetty, on tontti vapautettava huutokauppasummaa ylittävälle kauppahinnan osalle vahvistetusta kiinnityksestä.

Kaavakkeen 6, 7 ja 8 kohta pysyvät samoina kuin aikaisempain kauppakirjain 4, 5 ja 7 kohta, jota vastoin aikaisemmin käytettyjen kaavakkeiden 6 kohta poistettiin.

Yksityisissä poikkeustapauksissa sekä erinäisiin tonttiryhmiiin nähden myöntäisi kaupunginvaltuusto edelleen rakennusvelvollisuuden helpotusta panematta tästä määräystä kauppakirjoihin.

Kaupunginvaltuuston jo edellisenä vuonna ¹⁾ käsiteltyä kysymystä kunnallisen sovittelun aikaansaamisesta huoneenvuokrariidoissa oli sosialilautakunta antanut asiasta lokakuun 31:ntenä 1916 päivätyn mietinnön. Esityksessään teki lautakunta selkoa Skandinavian maiden valtioiden ja kuntain tämän suuntaisista toimenpiteistä ja Suomen oloista. Valiokunnan mielestä oli kunnan syytä lähinnä Ruotsin malliin koettaa auttaa vuokralaisia heidän luonnollisten etujensa valvomisessa varaamalla heille tilaisuus sekä saada tarpeellisia neuvoja ja tietoja vuokraoloihin kuuluvista kysymyksistä että myös käyttää sovittelumenettelyä vuokrariidoissa, ennenkuin heidän on pakko viimeisenä keinona pyytää kuvernöörinviraston apua n. s. »pakollisten määräysten» nojalla. Oikeusaputoimiston toiminnan rajoitusta ei tästä järjestelystä ollut odotettavana, koska uuden elimen työala suurimmaksi osaksi jäisi oikeusaputoimiston toimintapiiriin ulkopuolelle. Mainitun toimiston käsiteltävinä oli oikeuskysymyksiä, jota vastoin uuden elimen oli vuokraoloihin liittyvien oikeuskysymysten ohessa myös tutkittava puhtaasti taloudellista laatua olevia etukysymyksiä, ja tässä juuri oli uuden elimen toiminnan painopiste. Oli siis kysymys kunnallisen asuntopolitiikan uudesta haarasta, jossa oli käytettävä hyväksi erikoista asiantuntemusta vuokraolojen arvostelemisessa. Lopuksi lautakunta perusteli laatimaansa ehdotusta vuokrariitain sovittelua koskeviksi määräyksiksi.

¹⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 296.

Joulukuun 7 päivänä 1916 antamassaan lausunnossa rahatoimikamari ehdotti¹⁾, että asia, vaikka olikin huomiota ansaitseva, olevien olojen johdosta saisi raueta.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto katsoi²⁾ olevien olojen tavalista suuremmassa määrässä vaativan koetteeksi käyttämään ehdotettua välitysmenettelyä. Vähäisin muutoksin hyväksyttiin sosialilautakunnan ehdotus, joten valtuusto päätti:

maaliskuun 1 päivästä vuoden loppuun koetteeksi järjestettäväksi vuokrariitain kunnallisen sovittelun sosialilautakunnan sitä varten laatimain ja sen asiasta tekemään esitykseen liittyvään väliaikaisten määräysten mukaisesti;

kehoittaa sosialilautakuntaa kaupunginvaltuustolle antamaan muut edellä kerrotusta valtuuston päätöksestä johtuvat ehdotukset sekä ryhtymään muihin sen aiheuttamiin toimenpiteisiin.

Kaupunginvaltuuston vähäisin muutoksin hyväksymät väliaikaiset määräykset olivat seuraavat:

Väliaikaisia määräyksiä kunnallisesta vuokrariitain sovittelusta Helsingin kaupungissa.

1 §.

Välityksen ja sovittelun aikaansaamiseksi sellaisissa vuokrariidoissa, jotka koskevat enintään kolme huonetta, keittiö lukuun otettuna, käsittäviä huoneistoja, järjestetään alempana säädetty menettely asettamalla väliaikainen vuokrasovittelulautakunta.

Lautakunta on esteetön hakemuksesta käsiteltäväksi ottamaan suuremman tai muuta kuin edellä sanottua huoneistoa koskevan riidan, jos katsoo sen asianhaarain vaatimaksi.

2 §.

Vuokrasovittelulautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja hänen varamiehensä sekä kaksi varsinaista ja neljä varajäsentä.

Puheenjohtajan ja hänen varamiehensä, joiden tulee olla lakimiehiä, valitsee kaupunginvaltuusto sosialilautakunnan esityksestä.

Jäsenistä ja varajäsenistä asetetaan toinen jäsen ja kaksi varajäsentä kaupungissa toimivien talonomistajayhdistysten johtokuntain esityksestä, jota vastoin toisen jäsenen varamiehinne tulee olla vuokralaisia ja hyvin perehtyneitä paikkakunnan vähävaraisten asumusoloihin. Jäsenet varamiehinne valitsee sosialilautakunta.

3 §.

Vuokrasovittelulautakunnan sihteeriksi ottaa lautakunta siihen soveliaan henkilön.

Sihteerin tehtävänä on:

1) laatia lautakunnan pöytäkirjat ja lähtevät toimituskirjat sekä diariin merkitä lautakunnassa esiintyvät asiat; samoin kuin

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 53 v:ltä 1916. — ²⁾ Valt. pöytäkirj. 13. 2. 15 §.

2) pyynnöstä koettaa neuvoilla ja välityksellä ehkäistä kohtuuttomia vuokralaisten irtisanomisia ynnä sellaista jonkin huoneiston vuokran korotusta, joka ei ole oikeassa suhteessa huoneiston kunnossapito- ja hoitokustannuksiin.

Yllämainittua neuvontatoimintaa sekä lautakunnalle osoitettujen kirjoitusten vastaanottoa varten pidetään lautakunnan kanslia avoimna lautakunnan määrääminä aikoina.

4 §.

Ellei sovittelulautakunnan sihteeri ole voinut aikaansaada sovintoa vuokrariidassa, otetaan asia vuokraisännän tai vuokralaisen hakemuksesta lautakunnan käsiteltäväksi.

5 §.

Vuokrariidan sovittelua toimittaessaan tulee vuokrasovittelulautakunnan asianosaisten antamain tietojen ja muutoin tunnettujen seikkojen nojalla koettaa saada selville, missä määrin kiinteistön kohtuulliset menot (korot, kunnossapito- ja muut kustannukset) oikeuttavat vuokraa korottamaan tai onko syytä vuokran alentamiseen taikka myös onko kohtuullista syytä irtisanomiseen tai häätämiseen, samoin kuin koettaa yhteen sovittella eriäviä mielipiteitä ja, jos tarve vaatii, esittää sitä tarkoittava ehdotus asianosaisten harkittavaksi.

Sovittelu on, sikäli kuin kummallekaan asianosaiselle mainittavaa haittaa tuottamatta käy päinsä, toimitettava suullisesti keskustelemalla lautakunnan edessä sekä noudattamalla tarpeellista joutuisuutta.

Jos lautakunnassa on vireillä useampia vuokrariitoja, joissa sama vuokraisäntä on asianosaisena, on ne mikäli mahdollista käsiteltävä samana päivänä a peräkkäin.

Sovittelua koskevan kysymyksen saakoon lautakunta ottaa käsiteltäväksi ainoastaan täysilukuisena ollessaan.

6 §.

Vuokrasovittelulautakunnan pöytäkirjassa on lyhyesti mainittava asianosaisten lausunnot ja lautakunnan välitysehdotus sekä, jos sovinto aikaansaadaan, asianosaisten tekemä sopimus.

Tiedoista, jotka vuokrariitaa käsiteltäessä lautakunnalle antaa vuokraisäntä tai vuokralainen, älköön vastoin hänen toivomustaan lautakunnan pöytäkirjaan pantako enempää kuin mitä asianosaisten vaatimusten ja välitysehdotuksen laatimiseksi on välttämättömän tarpeellista, älköötäkään niitä myöskään lautakunnan jäsenet eikä virkailijat sen enempää ilmaisko.

Jos kutsuttu riitapuoli jää saapumatta lautakunnan kokoukseen, on pöytäkirjaan merkittävä saapuvilla olevan asianosaisen vaatimus sekä ne asiaan vaikuttavat tiedot, mitkä on voitu hankkia.

Lautakunnan pöytäkirja on tarkistettava viimeistään seuraavassa kokouksessa. Tarkistuksen tapahduttua on jokaisella oikeus pyynnöstä saada pöytäkirja tiedokseen. Asianosaiset ovat oikeutetut maksutta saamaan otteen pöytäkirjasta.

7 §.

Vuokrasovittelulautakunnan puheenjohtaja, jäsenet ja sihteeri saavat kaupunginvaltuuston määräämän palkkion.

Esitykset lautakunnan toimintaan tarpeellisista määrärahoista antaa lautakunta sosiaalilautakunnalle, joka oman lausuntonsa kera lähettää ne kaupunginvaltuustolle.

8 §.

Lyhykäinen kertomus vuokrasovittelulautakunnan toiminnasta edellisen kalenterivuoden aikana on ennen seuraavan helmikuun loppua annettava sosialilautakunnalle liitettäväksi sen kertomukseen toimintavuodelta.

Sittemmin ilmoittivat sekä kuntainvälinen elintarvetoimikunta että sosialilautakunta, että senaatti oli kesäkuun 5 päivänä tehnyt päätöksen huoneenvuokraolojen säännöstelemisestä maamme kaupungeissa ja muissa asutuskeskuksissa sodan aikaansaamissa poikkeuksellisissa oloissa, jonka päätöksen mukaan eräisiin kuntiin asetettaisiin yksi tai useampia kunnallisia huoneenvuokralautakuntia, valtuutettuina m. m. enintään kolme huonetta ja keittiön käsittäviin huoneistoihin nähden määräämään vuokran sekä ratkaisemaan irtisanomista tai vuokrasopimuksen pitennyksen epäystä koskevat asiat.

Kunnallinen
huoneen-
vuokralau-
kunta.

Socialilautakunnan mielestä riittäisi toistaiseksi yksi ainoa, tarpeellisen henkilökunnan käsittävä huoneenvuokralautakunta Helsingin kaupungin tarpeisiin, mutta huoneenvuokralautakunta voisi sittemmin tarpeen mukaan tehdä kaupunginvaltuustolle esityksen useamman huoneenvuokralautakunnan asettamisesta. Kun senaatin päätöksen mukaan oli huoneenvuokralautakunnan asiana ratkaista väliaikaisen vuokrasovittelulautakunnan aikaisemmin soviteltavat kysymykset eikä viimeksi mainitun lautakunnan kokoonpano ollut senaatin päätöksessä annettujen määräysten mukainen, joten se ei voinut väliaikaisesti ottaa hoitaakseen vastaisen huoneenvuokralautakunnan tehtäviä, ehdotti sosialilautakunta väliaikaisen vuokrasovittelulautakunnan lakkauttavaksi. Kun senaatin päätöksessä oli huoneenvuokralautakunnan toiminnalle selviä ohjeita, ei sille ollut tarpeellista laatia eri johtosääntöä. Sitä vastoin oli nähtävästi tarpeen työjärjestys lautakunnalle ja sen kanslialle, ja ehdotti sosialilautakunta, että huoneenvuokralautakunta saisi toimekseen kaupunginvaltuustolle tehdä ehdotuksen siinä kohden.

Socialilautakunnan esityksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti: ¹⁾

lakkauttaa väliaikaisen vuokrasovittelulautakunnan ja perustaa senaatin kesäkuun 5 päivänä 1917 antaman päätöksen mukaisen kunnallisen huoneenvuokralautakunnan;

sekä kehoittaa huoneenvuokralautakuntaa:

1) kaupunginvaltuustolle antamaan ehdotuksen lautakunnan ja sen kanslian työjärjestykseksi;

2) ennen syyskuun loppua rahatoimikamariin antamaan ehdotuksen huoneenvuokralautakunnan 1918 vuoden menosäännöksi;

3) ennen helmikuun loppua 1918 kaupunginvaltuustolle antamaan kertomuksen toiminnastaan vuonna 1917; sekä

¹⁾ Valt. pöytäk. 5. 6. 25 § ja 12. 6. 34 §.

4) tarpeen mukaan tekemään aloitteen kahden tahi useamman huoneenvuokralautakunnan asettamiseksi tähän kaupunkiin.

Rakennusai-
neiden han-
kinta yleishyö-
dyllisille ra-
kennusyrityk-
sille.

Sosiaalilautakunnan ehdotettua, että kaupunginvaltuusto ryhtyisi toimenpiteisiin rakennusainehankinnan helpottamiseksi kaupungin yleishyödyllisille rakennusyrityksille päätti¹⁾ valtuusto asettaa komitean antamaan lausuntoa asiasta. Tämän komitean jäseniksi valittiin herrat Eskola, Hongell ja Paloheimo sekä arkkitehti E. Fabritius ja yli-reviisori E. Nylander. Samalla päätti¹⁾ valtuusto muonitustoimikunnan välityksellä kehoittaa kaupungin halkokonttoria metsänhakkuusopimuksia tehdessään varaamaan, kun sopivaksi ja edulliseksi havaittiin, kaupungille hakkuuoikeuden kokonaisuin metsäpalstoihin sekä polttoaineita ottaessaan erottamaan rakennuskonttorin käytettäväksi rakennusaineiksi sopivat puut.

Komitea antoi toukokuun 15:ntenä päivätyn mietinnön²⁾, jossa myönnettiin asunnontuotannon alalla vallitsevien olojen olevan omansa herättämään vakavia huolia. Numeroluvuilla osoitettuaan, kuinka tuntuvasti rakennustoiminta oli melko suuresta kaupunkiinmuutosta huolimatta vähentynyt — vuonna 1911 valmistui uusia asuinhuoneita 6,260, mutta vuonna 1916 ainoastaan 254 — katsoi komitea syyn rakennusteollisuuden seisahdukseen pääasiassa olevan rakennusaineiden hinnan kohoamisessa, sillä keskimäärin laskettiin rakennuskustannusten pula-aikana kohonneen ainakin 150 %:lla. Toimenpidettä yhteiskunnan puolelta oli sentähden ehdottomasti tarpeen pysähtyneen rakennustoiminnan elvyttämiseksi ja asuntohädän vaikutusten lieventämiseksi, eikä näyttänyt asiattomalta nykyoloissa odottaa, että valtiokin tässä astui väliin. Kunnan asuntopoliittiset pyrkimykset olivat aikaisemmin kohdistuneet vuokrain järjestelyn aikaansaamiseen, asunnotuotannon helpottamiseen hankkimalla luottoa edullisin ehdoin sekä suoraan rakennustoimintaan yksityisen yritteliäisyyden korvaamiseksi. Mutta sen lisäksi näytti olevan kunnan velvollisuus koettaa mikäli mahdollista helpottaa rakennusaineiden hankkimista kohtuullisiin hintoihin yksityiselle rakennustoiminnalle, ennen kaikkea yleishyödylliselle asunnotuotannolle. Kunnalla oli mahdollisuutta paljottain ostamalla ja tavarantuottajain kanssa edullisia hankintasopimuksia tekemällä turvata eräiden tarveaineiden saanti ja jossain määrin säädellä hintoja. Sen ohessa oli kunnalla suurempia mahdollisuuksia kuin yksityisellä yritteliäisyydellä voittaa ne kuljetusvaikeudet, jotka pula-aikana olivat olleet yhtenä syynä rakennusaineiden suureen hinnannousuun. Ansaitsi niinkään ottaa harkittavaksi, eikö kunta voisi edullisesti ottaa huolekseen eräitä tarveainetuotannon haaroja; Ruotsissa esimerkiksi oli kysymys kunnallisten tiilitehtaiden aikaansaamisesta monin paikoin ollut pohdittavana.

¹⁾ Valt. pöytäk. 16. 1. 7 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 35.

Komitea oli sitä mieltä, että oli järjestettävä kunnallinen erikoiselin, jolla olisi nimenä esimerkiksi Helsingin kaupungin rakennusainetoimisto. Sen tehtävä olisi pääasiassa määriteltävä siten, että toimisto etusijassa pitäisi huolta kaupungin omiin töihin tarvittavain rakennusaineiden hankkimisesta, jonka erikoisalan huolenpito nykyään oli jaettuna useiden rakennuskonttorin osastojen kesken. Tämän ohessa työskentelisi toimisto yksityisen asuntotuotannon, ennen kaikkea vähävaraisten luokkain tarpeisiin tarkoitettujen pienten huoneistojen tuotannon kiihoittamiseksi sekä osin hankkisi tai osoittaisi sitä varten rakennusaineita mahdollisimman huokeasta hinnasta, osin välittäisi rakennusteollisuudelle tarpeellisia tavaroita tai antaisi neuvoja niiden ostossa. Lisäksi tulisi toimiston koettaa mikäli mahdollista helpottaa rakennusaineiden kuljetusta tänne sekä sopivin keinoin, sikäli kuin kävi päinsä, huojustaa rakennusaineiden markkinahintaa y. m.

Varastoja niistä johtuvaan tappion vaaraan nähden oli hankittava ainoastaan sikäli kuin oli välttämätöntä. Eräiden rakennusaineiden varastoonpano ei kuitenkaan ollut vältettävissä, ja aina lienee pidettävä varalla eräitä tavaroita. Tässä kohden oli huomattava, että tila kaupungin ainespihalla Töölössä oli sangen niukka; ainespihaa tehokkaammin käyttämällä tämä epäkohta kuitenkin voitiin poistaa. Tämän varastopaikan lisäksi olisi kaupungilla syytä vähitellen järjestää yksi tai useampia varakenttiä, mieluummin niissä osissa kaupunkia, missä rakennustoimintaa jatkui, sekä mikäli mahdollista meri- ja rautatieliikenteen välittömään yhteyteen. Komitea siis ehdotti, että kaupunginvaltuusto päättäisi:

väliaikaisen rakennusainetoimiston perustettavaksi kaupungin rakennuskonttorin yhteyteen pitämään huolta rakennusaineiden ostelusta kaupungin omiin tarpeisiin ja sen ohessa koettamaan hankkia yleishyödylliselle rakennustoiminnalle riittäviä rakennustarpeita kohtuullisiin hintoihin sekä, sikäli kuin tämän lisäksi on mahdollista, samalla tavoin avustamaan yksityistä, etusijassa osuustoiminnalliseen pohjaan nojaavaa asuntotuotantoa;

tämän toimiston asetettavaksi kaupungin yleisten töiden hallituksen alaiseksi sekä kaupungininsinöörin ylivalvonnan alaisena rakennusainealaan hyvin perehtyneen henkilön johdettavaksi;

antaa rahatoimikamarin tehtäväksi yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa ja huomioon ottamalla mietinnössä tässä kohden esitetyjä näkökohtia laatia lopulliset ehdotukset rakennusainetoimiston johtosäännöksi ja sen henkilökunnan palkkaussäännöksi sekä alistaa ehdotukset kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi;

toimiston käytettäväksi sen tehtävain täyttämisessä antaa etuanti-
varoja 750,000 markkaa liikepääomaksi; sekä

kehoittaa kaupungin yleisten töiden hallitusta kaupunginvaltuustolle antamaan ehdotuksen kaupungin nykyisen, korttelissa n:o 179 sijaitsevan ainespihan uudesti järjestämiseksi kunnallisen rakennusainehankinnan tarpeisiin käytettäväksi sekä sopivain lisävarastopaikkain laittamiseksi kaupungin eri osiin.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto hyväksyi ¹⁾ ensimmäisen ponnen poistamalla sanat »kaupungin rakennuskonttorin yhteyteen» sekä toisen ja kolmannen ponnen sinänsä, jota vastoin neljäs ja viides ponsi poistettiin.

Sen ohessa päätti kaupunginvaltuusto, huomauttaen olevan välttämätöntä, että yhteiskunta helpotti asuntojen, varsinkin pienten huoneistojen, tuotannon jälleen aloittamista, senaattiin tehdä esityksen, että joutuisasti ryhdyttäisiin semmoisiin toimenpiteisiin, jotka toimitetun lähemmän tutkimuksen nojalla havaittaneen tarkoituksenmukaisiksi rakennusaineiden, eritoten puutavarain, nykyisten luonnottoman korkeiden hintain huojistamiseksi.

Ehdotus johtokunnan asettamisesta työttömyyskysymyksiä käsittelemään.

Kirjelmässä elokuun 13 päivältä rahatoimikamari lausui, ettei sen enää ollut mahdollista käsitellä ja hoitaa kaikkia työttömyyden johdosta syntyneitä sekä vallitsevan työttömyyden ja elintarvepulan yhteydessä olevia kysymyksiä. Kamari anoi vapautusta näiden asiain hoidosta ja lausui käsityksensä, että tilanne vaati asettamaan erityisen valio- tai johtokunnan laajoin valtuuksin toimimaan kaupunginvaltuuston sijassa.

Kaupunginvaltuusto ei katsonut ²⁾ voivansa myöntyä esitykseen, koska tämä tietäisi rahatoimikamarin vapauttamista eräästä sen tärkeimmistä tehtävistä, nimittäin kaupungin yleisten töiden järjestämisestä; samalla rahatoimikamari kuitenkin oikeutettiin asettamaan ja palkkaamaan työtaakkansa huojentamiseksi tarpeellisia lisätyövoimia.

Evätty esitys työttömyyslautakuntain asettamisesta.

Kiertokirjelmässä anoi senaatin kulkulaitostoimituskunnan työttömyyskeskuskomitea, että Helsingin kaupunki asettaisi yhden tai useampia kunnallisia työttömyyslautakuntia. Kun kaupunginvaltuusto jo oli valinnut hätäapukomitean samanlaisin tehtävin ja valtuuksin, ei kiertokirje aiheuttanut ³⁾ toimenpidettä valtuuston puolelta.

Helsingin pörssin sääntöjen muutos.

Kirjelmässä maaliskuun 10 päivältä pörssikomitea mainitsi että, sittenkuin pörssin jäsenet olivat komitealta anoneet ryhtymistä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että heitä vastedes edustaisi pörssikomiteassa vähintään kolme henkilöä, sekä pörssikomiteakin oli havainnut luonnottomaksi, että kauppayhdistyksellä on oikeus valita komiteaan useampia jäseniä kuin kaupunginvaltuustolla ja niillä pankeilla, jotka kauppayhdistyksen kera ovat sitoutuneet kannattamaan pörssiä, minkätähden komitean mielestä olisi syytä suoda pörssin jäsenille tilaisuus

¹⁾ Valt. pöytäk. 12. 6. 5 §. — ²⁾ S:n 17. 8. 7 §. — ³⁾ S:n 9. 10. 10 §.

valita useampia kuin yksi jäsen komiteaan etujaan valvomaan, oli pörssikomitea päättänyt ehdottaa sellaista muutosta huhtikuun 25 päivänä 1912 vahvistettujen pörssin sääntöjen 4 §:ään, että kauppayhdistyksen tai kauppakamarin edustajain luku vähenisi kolmeksi sekä pörssinjäsenille suotaisiin oikeus valita niinkään kolme jäsentä komiteaan. Tämän yhteydessä ja kun pörssikomitea sitä paitsi oli havainnut säännöt puutteellisiksi, paitsi eräissä muodollisissa suhteissa, varsinkin siinä, että niissä ei nimenomaan suotu pörssikomitealle käyttövaltaa pörssin varoihin nähden, oli komitea ehdottanut sääntöihin tehtäväksi erinäisiä muitakin muutoksia sekä niiden 12 §:n johdosta esittänyt, että kaupunginvaltuusto hyväksyisi nämä muutosehdotukset.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ¹⁾ ehdotuksen vähäisin muodollisin muutoksin.

Kunnallispormestarin vphra R. F. Wreden anottua eroa virastaan ilmoitti maistraatti aikovansa Turun hovioikeudelle tehdä esityksen vphra Wreden määräämisestä toistaiseksi hoitamaan kunnallispormestarin virkaa. Kaupunginvaltuusto ilmoitti ²⁾ puoltavansa myöntymistä esitykseen.

Kunnallispor-
mestari R. F.
Wreden eroa-
minen.

Kun kaupunginvaltuuston toinen sihteeri varatuomari J. Uggla oli saanut toimekseen Ruotsissa ja Tanskassa tutkia kunnallisia palkkausoloja sekä kalliinajanjärjestelyn perusteita, myönsi ³⁾ valtuusto hänelle virkavapautta elokuun lopusta syyskuun 25 päivään, viransijaisena lakitieteenkandidaatti O. M. Hohenthal.

Virkavapautta
kaupunginval-
tuuston toiselle
sihteerille.

Kirjelmässä marraskuun 22 päivältä anoi rahatoimikamarin sihteeri filosofianmaisteri G. Estlander eroa virastaan tarvitsematta noudattaa säädettyä irtisanomisaikaa. Kaupunginvaltuusto myöntyi ⁴⁾ tähän anomukseen toukokuun 22 päivästä 1918 lukien, kuitenkin siten, että virasta sai luopua aikaisemmin, jos rahatoimikamarin tehtävät voitiin järjestää kaupunkia tyydyttävällä tavalla.

Rahatoimika-
marin sihtee-
rin ja toisen
apulaissihtee-
rin erohake-
mukset.

Sittemmin ja myöskin apulaissihteerin filosofianmaisteri K. Reinin anottua virkaeroa teki rahatoimikamari valtuustolle ehdotuksen kamarin kansliatehtävään järjestämisestä. Tämän ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti ⁵⁾ toistaiseksi määrätä apulaissihteeri J. W. Andersinin v. t. sihteeriksi sekä varatuomarit K. Furuohjelmän ja F. Mörtenrenin ylimääräisiksi esittelijöiksi rahatoimikamariin, joka valtuutettiin mainituksi ajaksi määräämään sopivat henkilöt v. t. notaariksi ja v. t. pöytäkirjuriksi.

Sörnäsän satamamestarin merikapteeni W. A. Svenssonin kuoltua päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto toistaiseksi olla virkaa täyttämättä ja määräsi satamamestarin apulaisen merikapteeni J. E. Ekbomin avonaisuuden aikana sitä hoitamaan.

Sörnäsän
satamamesta-
rinviran hoito.

¹⁾ Valt. pöytäk. 27. 3. 20 §. — ²⁾ S:n 15. 5. 4 §. — ³⁾ S:n 17. 8. 14 §. — ⁴⁾ S:n 7. 12. 19 §. — ⁵⁾ S:n 22. 12. 3 §. — ⁶⁾ S:n 5. 6. 7 §.

Sosiaalilautakunnan sihteerinvirka.

Kirjelmässä huhtikuun 11 päivältä ilmoitti sosialilautakunta, että sen sihteeriksi lakitieteenkandidaatti E. Bööck oli otettu kunnallisen keskuslaitoksen v. t. johtajaksi ja että lautakunta oli v. t. sihteerikseen huhtikuun ajaksi määrännyt lakitieteenkandidaatti E. Cavoniuksen. Kaupunginvaltuusto myönsi ¹⁾ lakitieteenkandidaatti Bööckille kuuden kuukauden virkavapauden ja määräsi lakitieteenkandidaatti Cavoniuksen sinä aikana hoitamaan hänen virkaansa. Kun lakitieteenkandidaatti Bööckille sittemmin oli myönnetty ²⁾ ero sihteerinvirasta, valitsi ³⁾ kaupunginvaltuusto lakitieteenkandidaatti E. Cavoniuksen sosialilautakunnan sihteeriksi.

Verotusvalmistelukunnan toisen sihteerin vaali.

Verotusvalmistelukunnan toiseksi sihteeriksi valitsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto varatuomari K. B. von Fieandtin.

Alipalomestarinviran jälleen täyttämisen.

Sittenkuin alipalomestarille luutnantti C. Lindhille oli myönnetty ⁵⁾ virkaero, valitsi ⁶⁾ kaupunginvaltuusto virkaan kunnalliskodin johtajan kaartinluutnantti W. Bergströmin.

Toisen alipalomestarinviran perustaminen.

Avonaisen alipalomestarinviran täyttämisen yhteydessä palotoimikunta kirjelmässä heinäkuun 24 päivältä esitti toisen alipalomestarinviran perustettavaksi 1918 vuoden alusta samoin palkkaeduin, mitkä oli taattu ensimmäiselle alipalomestarille, sekä palomestarinapulaisen A. J. Leskisen nimitettäväksi virkaan sitä avonaiseksi julistamatta. Kaupunginvaltuusto myöntyi ⁷⁾ tähän esitykseen ja lähetti kysymyksen tarpeellisen muutoksen tekemisestä palojärjestykseen samaan komiteaan, joka oli asetettu ⁸⁾ palojärjestyksestä uudistamaan.

Ensimmäisen kaupunginlääkärin virka.

Kirjelmässä huhtikuun 28 päivältä maistraatti ilmoitti senaatin tehdyn hakemuksen johdosta myöntäneen ensimmäiselle kaupunginlääkärille ylimäär. professorille V. Sucksdörffille virkaeron toukokuun 1 päivästä lukien. Terveystieteiden lautakunnan huhtikuun 26 päivänä tekemän esityksen johdosta kaupunginvaltuusto määräsi ⁹⁾ lääkintöhallituksen asessorin lääketieteen tohtorin vphra O. von Hellensin hoitamaan virkaa, kunnes se jälleen täytettiin. Sittemmin myöntyi ¹⁰⁾ valtuusto vphra von Hellen sin anomukseen saada ensimmäisen kaupunginlääkärinviran ohessa myös hoitaa terveysopin professorinvirkaa yliopistossa.

Terveystieteiden lautakunnan virkaero.

Tultuaan nimitetyksi lääkintöneuvokseksi anoi terveydenhoidontarkastajan tarkastaja lääketieteellisensiaatti A. V. Manner eroa virastaan säädettyä irtisanomisaikaa noudattamatta. Kaupunginvaltuusto myöntyi ¹¹⁾ tähän anomukseen.

Venerisen poliklinikan lääkäriin vaali.

Venerisiä tauteja potevain miesten vastaperustetun poliklinikan

¹⁾ Valt. pöytäk. 8. 5. 18 §. — ²⁾ S:n 9. 10. 40 §. — ³⁾ S:n 7. 12. 30 §. — ⁴⁾ S:n 16. 1. 11 §. — ⁵⁾ Ks. tätä kert. siv. 191. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 25. 9. 4 §. — ⁷⁾ S:n 7. 12. 32 §. — ⁸⁾ Ks. tätä kert. siv. 192. — ⁹⁾ Valt. pöytäk. 8. 5. 3 §. — ¹⁰⁾ S:n 13. 11. 28 §. — ¹¹⁾ S:n 13. 11. 27 §.

johtajaksi kaupunginvaltuusto valitsi ¹⁾ ainoan hakijan lääketieteellisensiaatti B. Grönroosin.

Vastaperustettuun kaupungineläinlääkäriinvirkaan valitsi ²⁾ kaupunginvaltuusto ainoan hakijan filosofianmaisteri H. A. Hinderssonin.

Kaupungin-
eläinlääkäri-
vaali.

Lihantarkastusaseman vanhemman tarkastuseläinlääkäriin O. Lindströmin anottua oikeutta saada aseman johtosäännössä olevan kiellon estämättä harjoittaa eläinlääkäriammattia päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto oleviin oloihin nähden oikeuttaa terveydenhoitolautakunnan, siinä määrin ja semmoisoin ehdoin, mitkä lautakunta katsoi tarpeelliseksi kussakin eri tapauksessa määrätä, myöntämään lihantarkastusaseman eläinlääkäreille luvan toistaiseksi ja kunnes lautakunta toisin määräsi, harjoittaa yksityistä eläinlääkärintoimintaa, ellei semmoisen toiminnan katsottu olevan esteeksi heidän virkatoiminnalleen.

Katsastuseläin-
lääkärien oi-
keuttaminen
harjoittamaan
eläinlääkäri-
ammattia.

Lihantarkastusaseman v. t. johtajalle eläinlääketieteentohtori V. Kankaanpäälle myönsi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto anottua virkavapautta tammikuun 1 päivästä 1918 kuudeksi kuukaudeksi ja määräsi viransijaiseksi vanhemman tarkastuseläinlääkäriin O. Lindströmin.

Virkavapautta
lihantarkastus-
aseman v. t.
johtajalle.

Kaupungin sairaalaylihallituksen ehdotuksesta määräsi ⁵⁾ kaupunginvaltuusto ylimäär. professorin B. Lönnqvistin edelleen toukokuun 1 päivään asti hoitamaan sairaalatarkastajan virkaa. Sittemmin päätti ⁶⁾ valtuusto toistaiseksi olla täyttämättä virkaa vakinaisesti sekä uudisti ylimäär. professorille Lönnqvistille annetun määräyksen toistaiseksi. Budjetin järjestelyn yhteydessä valtuusto kehoitti ⁷⁾ ylihallitusta antamaan lausunnon, eikö virkaa olisi mahdollisimman pian täytettävä vakinaisesti.

Sairaalatarkas-
tajanviran hoi-
taminen.

Kaupungin sairaalaylihallituksen esityksestä myönsi ⁸⁾ kaupunginvaltuusto Nickbyn mielisairaalan ylilääkärille lääketieteellisensiaatti A. Björkmanille virkaeron elokuun 1 päivästä. Virkaa uudelleen täytettäessä valitsi ⁹⁾ kaupunginvaltuusto siihen lääketieteellisensiaatti V. A. Brehmerin.

Nickbyn mieli-
sairaalan yli-
lääkäriinvirka.

Kaupungin sairaalaylihallituksen esityksestä myönsi ¹⁰⁾ kaupunginvaltuusto Marian sairaalan vanhemmalle apulaislääkärille lääketieteentohtori H. Bardylle ylihallituksen hänelle myöntämän kolmen kuukauden virkavapauden lisäksi kahden viikon virkavapauden.

Virkavapautta
Marian sairaa-
lan vanhem-
malle apu-
laislääkäri-
rille.

Vaivaishoitohallituksen toimitusjohtajan B. Breitholtzin tullua nimitetyksi vankeinhoidontarkastajaksi myönsi ¹¹⁾ kaupunginvaltuusto hänelle virkaeron joulukuun 1 päivästä lukien ja valtuutti vaivaishoitohallituksen pitämään huolta viran hoitamisesta, kunnes se oli jälleen täytetty.

Virkæero vai-
vaishoitohalli-
tuksen toimi-
tusjohtajalle.

¹⁾ Valt. pöytäk. 12. 6. 22 §. — ²⁾ S:n 22. 5. 34 §. — ³⁾ S:n 13. 2. 20 §. — ⁴⁾ S:n 19. 12. 3 §. — ⁵⁾ S:n 16. 1. 10 §. — ⁶⁾ S:n 24. 4. 17 §. — ⁷⁾ S:n 22. 12. 7 §. — ⁸⁾ S:n 5. 6. 17 §. — ⁹⁾ S:n 25. 9. 2 §. — ¹⁰⁾ S:n 18. 9. 36 §. — ¹¹⁾ S:n 13.11. 31 §.

Vaivaihoito-
allituksen sihteerinvirka.

Kaupunginvaltuuston myönnettyä vaivaihoitohallituksen sihteerille ent. senaattorille A. Nyberghille eron virasta toukokuun 1 päivästä lukien oikeutettiin¹⁾ hallitus määräämään viransijainen virkaa hoitamaan. Ennen viran jälleen täyttämistä tuli hallituksen antaa valtuustolle ehdotus siihen liittyvään palkkaetujen lopulliseksi järjestämiseksi.

Kunnalliskodin johtajanviran jälleen täyttäminen.

Kunnalliskodin ja työlaitoksen johtajanviran tultua avonaiseksi²⁾ entisen viranpitäjän toiseen virkaan nimittämisen johdosta valitsi³⁾ kaupunginvaltuusto johtajaksi kassanhoitaja O. W. Haglundin.

Työväenopetuksen tarkastajan vaali.

Työväenopetuslaitosten tarkastajaksi valitsi⁴⁾ kaupunginvaltuusto lehtori E. Pontánin. Sittemmin pyysi⁵⁾ lehtori Pontán vapautusta tehtävästä, koska viranpitäjän pääedellytyksenä oli pidetty teknillistä kasvatusta ja kokemusta ammattiopetuksessa. Uutta vaalia toimitettaessa valittiin⁶⁾ virkaan insinööri A. Breitholtz.

Virkavapautta ruotsinkielisten kansakoulujen tarkastajalle.

Kaupunginvaltuusto myöntyi ruotsinkielisten kansakoulujen tarkastajan filosofiantohtori A. Liliuksen anomukseen saada virkavapautta loka- ja marraskuun ajaksi sekä määräsi⁷⁾ viransijaiseksi seminaarinlehtori A. Takolanderin.

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten tarkastajan vaali.

Tarkastajaksi hoitamaan avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten silmäläpitoa valitsi⁸⁾ kaupunginvaltuusto lakitieteenkandidaatti E. Mandelinin.

Kaupungin-
asemakaava-
arkkitehdin
vaali.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdiksi valitsi⁹⁾ kaupunginvaltuusto apulaisasemakaava-arkkitehti B. Brunilan.

Rakennuskonttorin kamreerin vaali.

Rakennuskonttorin kamreeriksi valitsi¹⁰⁾ kaupunginvaltuusto nuoremman kaupunginkirjurin O. Roosin.

Lausuntoja mallasjuomain anniskeluolueuden lupa-hakemuksista.

Sittenkuin maistraattiin oli annettu 4 hakemusta saada lupa kesäkuun 1 päivän 1917 ja kesäkuun 1 päivän 1919 välisenä aikana noudettavaksi myydä mallasjuomia ja Helsingin anniskeluosakeyhtiö oli anonut saada käytettäväkseen kaikki ne oikeudet, mitkä asiasta voimassa olevan asetuksen mukaan eivät kuuluneet panimoille, sekä samalla ilmoittanut, että sen oli, siihen nähden että mallasjuomain vähittäismyynti oli sota-aikana kielletty, täytynyt irtisanoa kaikkien niiden huoneistojen vuokrasopimukset, missä liikettä oli harjoitettu, ja palveluksestaan erottaa kaikki myymälänjohtajat, ei yhtiö, kun oli epätietoista, milloin mallasjuomain vähittäismyyntiä jälleen sallittiin, voinut ilmoittaa niitä paikkoja, missä oikeuksia käytettäisiin, eikä niitä henkilöitäkään, jotka liikettä eri paikoissa hoitaisivat, oli maistraatti pyytänyt kaupunginvaltuuston lausuntoa hakemuksista. Asianomaisen valiokunnan annettua mietinnön¹¹⁾ asiasta päätti¹²⁾ valtuusto

¹⁾ Valt. pöytäk. 22. 5. 12 §. — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 244. — ³⁾ Valt. pöytäk. 7. 12. 29 §. — ⁴⁾ S:n 12. 6. 35 §. — ⁵⁾ S:n 19. 6. 18 §. — ⁶⁾ S:n 25. 9. 6 §. — ⁷⁾ S:n 25. 9. 8 §. — ⁸⁾ S:n 25. 9. 5 §. — ⁹⁾ S:n 16. 1. 12 §. — ¹⁰⁾ S:n 25. 9. 3 §. — ¹¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 10. — ¹²⁾ Valt. pöytäk. 27. 2. 16 §.

puoltaa kahta ja ehdottaa evättäväksi kahta hakemusta sekä ilmoittaa että, koska Helsingin anniskeluosakeyhtiö ei, niinkuin mallasjuomasetuksessa säädettiin, ollut ilmoittanut niitä paikkoja, missä myyntiä harjoitettaisiin, eikä niitä henkilöjä, jotka sitä hoitaisivat, ei valtuusto voinut antaa asiallista lausuntoa yhtiön hakemuksesta.

Sittemmin ehdotti ¹⁾ kaupunginvaltuusto edelleen yhtä mallasjuomain vähittäismyyntioikeuden lupahakemusta evättäväksi.

Suomen kaupunkien valtuuskunnan ilmoituksen mukaan tuli toinen Suomen kaupunkikokous pidettäväksi Helsingissä syyskuun 28 ja 29 päivänä, johon kokoukseen kaupunginvaltuustoa kehoitettiin valitsemaan edustajia. Valtuusto valitsi ²⁾ edustajiksi herrat af Forselleksen, Norrménin, Stenrothin, Tarjanteen ja Tolletin sekä toisen sihteerinsä J. Ugglan.

Kaupungin edustus Suomen yleisessä kaupunkikokouksessa.

Niinikään sai kaupunginvaltuusto kutsun ottaa osaa Helsingissä lokakuun 1 ja 2 päivänä pidettävään yleiseen Suomen asuntokongressiin. Edustajikseen valitsi ³⁾ valtuusto herrat Ivalon, Norrménin ja Paloheimon, varamiehinä herrat Frey ja Lindberg.

Kaupungin edustus Suomen yleisessä asuntokongressissa.

Vaadituksi lausunnoksi eräästä senaattiin annetusta komitean mietinnöstä ehdotuksineen kuntain rahataloustilaston uudesti järjestämiseksi päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto Uudenmaan läänin kuvernöörille lähettää tilastokonttorin asiasta antaman lausunnon, jossa komitean mietinnön mainittiin nojaavan oikeisiin periaatteisiin ja sen ehdotusten yleensä olevan tarkoituksenmukaisia, mutta muistutuksia tehtiin eräitä komitean laatimia taulukaavakkeita vastaan.

Kuntain rahataloustilastoa koskeva lausunto.

Maistraatin kirjelmässä heinäkuun 6 päivältä vaadittua kaupunginvaltuuston lausuntoa Helsingin kunnanvaltuutettujen Uudenmaan läänin kuvernöörille lähettämistä Hagan huvilayhdyskunnan rakennusjärjestyksen ja rakennuskaavan ehdotuksista päätti ⁵⁾ valtuusto maistraatille lähettää kaupunginasemakaava-arkkitehti B. Brunilan asiasta antaman lausunnon, jossa ehdotuksia vastaan tehtiin seuraavat muistutukset:

Lausunto Hagan huvilayhdyskunnan rakennusjärjestyksen ja rakennuskaavan ehdotuksista.

että täsmällisemmät määräykset olisi vahvistettava sen rakennuslautakunnan jäsenten toimikelpoisuudesta, joka rakennusjärjestyksen ehdotuksen mukaan on asetettava järjestämään ja valvomaan rakennustoimintaa yhdyskunnassa;

että valtionviranomaisille olisi suotava jonkin verran laajempi valta valvoa yhdyskunnan järjestämistä, kuin mikä sille rakennusjärjestyksessä myönnetään oikeuttamalla se vahvistamaan ylimalkaisen rakennuskaavan;

että rakennusjärjestyksestä puuttuu määräyksiä muusta kuin

¹⁾ Valt. pöytäk. 27. 3. 2 §. — ²⁾ S:n 22. 5. 25 §. — ³⁾ S:n 19. 6. 17 §. — ⁴⁾ S:n 27. 2. 2 §. — ⁵⁾ S:n 7. 12. 2 §.

tulenkestävästä aineesta olevien rakennusten suurimmasta korkeudesta sekä teiden ja yleisten paikkain tekemisestä ja kunnossapidosta ynnä laskujohdoista; samoin kuin

että rakennuskaavassa olisi osoitettava eri kortteleille ehdotetut rakennustavat, ulkopuoliset rakennusrajat, milloin nämä eivät käy yhteen tontinrajain kanssa, sekä laskujohdot.

Kirjelmässä tammikuun 3 päivältä vaati maistraatti kaupunginvaltuuston lausuntoa Helsingin kunnanvaltuutettujen hyväksymästä ja Uudenmaan läänin kuvernöörin vahvistettavaksi lähettämästä ehdotuksesta Munkkiniemen taajaväkisen huvilayhdyskunnan järjestyssäännöksi. Kaupunginvaltuustolla ei ollut ¹⁾ ehdotusta vastaan mitään muistuttamista.

Kirjelmässä maaliskuun 5 päivältä lähetti maistraatti kaupunginvaltuustolle lääninhallituksen lähetteen Helsingin kunnanvaltuutettujen esityksen johdosta että annettaisiin järjestyssäännöt Brändön ja Malmby-Staffansbyn huvilayhdyskunnille, terveydenhoitojärjestys Sockenbackan huvilayhdyskunnalle, rakennus-, palo- ja terveydenhoitojärjestys Botbyn huvilayhdyskunnalle sekä rakennus-, palo- ja terveydenhoitojärjestys Hertonäsän ja Drumsön huvilayhdyskunnille. Antamassaan lausunnossa kaupunginvaltuusto ilmoitti ²⁾ puolestaan ehdottavansa esitettyjä toimenpiteitä hyväksyttäväiksi.

Helsingin kunnanvaltuutetut mainitsivat kirjelmässä marraskuun 17 päivältä 1916 että, kun järjestyneen asutuksen aikaansaaminen Helsingin pitäjän Baggbölen huvilayhdyskunnassa suureksi osaksi oli asianmukaisesti vahvistetun tarkoituksenmukaisen rakennuskaavan varassa, mutta siinä kohden tuskin oli odotettavana aloitetta mainitun yhdyskunnan puolelta, olivat kunnanvaltuutetut päättäneet esittää, että tuollainen rakennuskaava laadittaisiin Helsingin kaupungin toimesta. Kun Baggbölen yhdyskunta rajoittui välittömästi Äggelbyssä oleviin kaupungin tiluksiin ja suurin osa sen aluetta vietti päin Vantaanjokea, mistä kaupunki otti juomavetensä, olivat kunnanvaltuutetut vakuutettuja siitä, ettei valtuusto kieltäytyisi tällä tavoin ottamasta osaa asutuksen järjestämiseen mainitulla alueella, missä enimmältä osalta asui työntekijöitä, jotka saivat toimeentulonsa Helsingin kaupungissa.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen sekä terveydenhoitolautakunnan ja rahatoimikamarin lausuttua mielensä ja viitattua kaupungin vesijohtovedelle Vantaanjoen likaantumisesta koituviin vaaroihin, sen johdosta että likavettä johdettaisiin jokeen puheenalaisesta yhdyskunnasta, mutta samalla huomautettua, että alue jo oli palstoitettu eikä

¹⁾ Valt. pöytäk. 27. 3. 3 §. — ²⁾ S:n 17. 4. 3 §.

Lausunto Munkkiniemen huvilayhdyskunnan järjestyssäännön ehdotuksesta.

Lausunto eräiden Helsingin pitäjän huvilayhdyskuntain järjestys- y. m. sääntöjen ehdotuksista.

Baggbölen huvilayhdyskunnan rakennuskaava.

ollut kaupungin oma eikä kuulunut siihen, päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto olla ottamatta esitystä huomioon.

Kaupunginvaltuusto puolsi ²⁾ 15 ja ehdotti evättäväksi ³⁾ 2 tapauksessa muiden maiden alamaisten tekemiä anomuksia Suomen kansalaisoikeuden saamisesta.

Lausuntoja Suomen kansalaisuushakemuksista.

Kaupunginvaltuusto puolsi ⁴⁾ 9 ja ehdotti evättäväksi ⁵⁾ 3 tapauksessa ulkomaalaisten hakemuksia saada harjoittaa elinkeinoa tässä kaupungissa.

Lausuntoja elinkeino-oikeuden hakemuksista.

Neljässä tapauksessa kaupunginvaltuusto puolsi ⁶⁾ myöntymistä hakemuksiin, jotka tarkoittivat luvan saamista rohdoskaupan harjoittamiseen kaupungissa.

Lausuntoja rohdoskaupan, myrkyllisten aineiden kaupan ja huutokauppaajan ammattin harjoittamista tarkoittavista tupahakemuksista.

Niinikään antoi ⁷⁾ kaupunginvaltuusto yhdessä tapauksessa puoltavan lausunnon hakemuksesta, joka tarkoitti luvan saamista myrkyllisten aineiden kaupan harjoittamiseen kaupungissa.

Yhdessä tapauksessa ehdotti ⁸⁾ kaupunginvaltuusto evättäväksi huutokauppaajan ammattin harjoittamis lupaa tarkoittavaa hakemusta.

tupahakemuksista.

Herrain Ehrnroothin, Grotenfeltin ja Tulenheimon tultua määrättyiksi senaatin jäseniksi ja sen johdosta anottua vapautusta kaupunginvaltuusmiestehtävästä päätti ⁹⁾ valtuusto myöntyä näihin anomuksiin. Niinikään vapautettiin alempana mainitut valtuusmiehet tehtävästään, nimittäin herra Nykopp ¹⁰⁾ paikkakunnalta pois muuton, herra Elving ¹¹⁾ korkean iän, herra Ståhlberg ¹²⁾ ajanpuutteen sekä herrat Castrén ja Frey ¹³⁾ senaatin jäseniksi nimittämisen johdosta.

Vapautus kaupunginvaltuusmiehyydestä.

Budjettivaliokunnan jäseniksi valittiin ¹⁴⁾ herrat Alfthan, Castrén, af Forselles, Frey, Mantere, Norrmén ja Paasikivi; sittemmin valittiin ¹⁵⁾ herrain Castrénin ja Freyn sijaan herrat Eskola ja O. Rosenqvist.

Budjettivaliokunnan jäsen-ten vaali.

Väkiiviina- ja mallasjuoma- y. m. aineiden kauppaa koskevia asioita valmistelevaan valiokuntaan valittiin ¹⁵⁾ herrat Huber, Ivalo, Lassenius, Salingre ja Tulenheimo; sittemmin valittiin ¹⁶⁾ herra Tulenheimon sijaan herra Suolahti.

Jäsen-ten vaali juovutusjuomavalio-kuntaan.

Tehdystä anomuksesta vapautti ¹⁷⁾ kaupunginvaltuusto oikeusneuvosmies W. F. Heimbürgerin rahatoimikamarin jäsenyydestä ja valitsi jäseneksi kamarin varajäsenen pankinjohtaja A. Neoviuksen sekä hänen sijaansa varajäseneksi herra O. Rosenqvistin. Sittemmin myönnyttiin ¹⁸⁾ herra Rosenqvistin anomukseen saada vapautus mainitusta

Vapautus raha-toimikamarin jäsenyydestä.

¹⁾ Valt. pöytäk. 27. 3. 19 §. — ²⁾ S:n 5. 6. 2 §; 19. 6. 1 §; 18. 9. 1 §; 9. 10. 2 §; 13. 11. 2 §; 7. 12. 1 §. — ³⁾ S:n 7. 12. 1 §. — ⁴⁾ S:n 13. 2. 1 §; 27. 2. 1 §; 13. 3. 1 §; 12. 6. 2 §; 19. 6. 2 §; 18. 9. 2 §; 23. 10. 3 §; 13. 11. 3 §. — ⁵⁾ S:n 22. 5. 1 §; 23. 10. 3 §. — ⁶⁾ 5. 6. 4 §; 18. 9. 3 §; 9. 10. 3 §. — ⁷⁾ S:n 9. 10. 4 §. — ⁸⁾ S:n 30. 1. 5 §. — ⁹⁾ S:n 17. 4. 34 §. — ¹⁰⁾ S:n 9. 10. 52 §. — ¹¹⁾ S:n 23. 10. 40 §. — ¹²⁾ S:n 13. 11. 49 §. — ¹³⁾ S:n 7. 12. 39 §. — ¹⁴⁾ S:n 16. 1. 15 §. — ¹⁵⁾ S:n 16. 1. 16 §. — ¹⁶⁾ S:n 17. 4. 34 §) — ¹⁷⁾ S:n 13. 2. 19 §. — ¹⁸⁾ S:n 23. 10. 41 §.

tehtävästä ja hänen sijaansa valittiin herra Udd kolmanneksi varamieheksi.

Joulukuussa anoivat rahatoimikamarin jäsenet pankinjohtaja A. Neovius ja arkkitehti H. Lindberg sekä varajäsen ylimäär. professori E. Ehrnrooth vapautusta mainituista tehtävistä. Kaupunginvaltuusto myöntyi ¹⁾ tähän ja valitsi uusiksi jäseniksi pankinjohtaja G. Estlanderin ja arkkitehti A. Nybergin sekä varajäseneksi lääketieteentohtori H. Lavoniuksen, kaikki siihen asti, kuin uusi vaali marraskuun 27 päivänä 1917 annetun kaupunkien kunnallislain mukaan voitiin toimittaa.

Jäsenen vaali oikeusapulautakuntaan.

Oikeusneuvosmies W. F. Heimbürger, joka oli valittu oikeusapulautakunnan jäseneksi vuosiksi 1917—19, vapautettiin ²⁾ pyynnöstään tästä tehtävästä ja hänen sijaansa valittiin jäseneksi herra Frey sekä viimeksi mainitun sijaan varajäseneksi varatuomari O. Möller. Sittemmin vapautettiin ³⁾ herra Freykin lautakunnan jäsenyydestä.

Jäsenen vaali holhouslautakuntaan.

Samaten vapautettiin ⁴⁾ herra Charpentier holhouslautakunnan jäsenyydestä vuosina 1917—20 ja hänen sijaansa valittiin varatuomari G. Norrmén.

Jäsenen vaali sosiaalilautakuntaan.

Jäseneksi sosiaalilautakuntaan tästä tehtävästä vapautetun ⁵⁾ herra Ehrnroothin sijaan valittiin 1918 vuoden loppuun herra Sederholm.

Jäsenen vaali verotusvalmistelukuntaan.

Apteekkari E. Stigzelius, joka oli valittu verotusvalmistelukunnan jäseneksi huhtikuun 1 päivään 1919, vapautettiin ⁶⁾ pyynnöstään tästä tehtävästä ja jäseneksi hänen sijaansa valittiin filosofianmaisteri A. Ekström.

Uusi puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja vuokrasovittelulautakuntaan.

Vuokrasovittelulautakunnan puheenjohtajaksi valittiin ⁷⁾ sosiaalilautakunnan esityksestä herra Söderholm ja varapuheenjohtajaksi lakitieteenkandidaatti H. Ritavuori.

Puheenjohtajan ja jäsenten vaali huoneenvuokralautakuntaan.

Puheenjohtajaksi huoneenvuokralautakuntaan valitsi ⁸⁾ kaupunginvaltuusto herra Söderholmin, varapuheenjohtajaksi lakitieteenkandidaatti H. Ritavuoren ja Helsingin sosialidemokraattisen kunnallisyhteisön ehdotuksesta jäseneksi muurari E. Nyqvistin sekä varajäseniksi puuseppä J. W. Holmin ja maalari I. Mannisen samoin kuin Helsingin suomalaisen talonmistajayhdistyksen ja pohjoisen talonmistajayhdistyksen yhteisestä ehdotuksesta jäseneksi rakennusmestari W. Ekmanin, johon ehdokkaaseen Helsingin talonmistajayhdistyksen oli yhtynyt, sekä varajäseneksi rakennusmestari H. Kaartisen ja maalarimestari A. Haanojan.

Sittemmin vapautettiin ⁹⁾ herra Söderholm puheenjohtajan toimesta ja hänen sijaansa valittiin herra Öhman.

Jäsenen vaali majoituslautakuntaan.

Majoituslautakunnan jäseneksi 1918 vuoden loppuun alikapteeni M. Tamelander-vainajan sijaan valittiin ¹⁰⁾ lautakunnan varajäsen ali-

¹⁾ Valt. pöytäk. 22. 12. 4 §. — ²⁾ S:n 13. 2. 19 §. — ³⁾ S:n 7. 12. 39 §. — ⁴⁾ S:n 17. 4. 35 §. — ⁵⁾ S:n 17. 4. 34 §. — ⁶⁾ S:n 18. 9. 58 §. — ⁷⁾ S:n 27. 2. 17 §. — ⁸⁾ S:n 12. 6. 34 §. — ⁹⁾ S:n 23. 10. 42 §. — ¹⁰⁾ S:n 19. 6. 6 §.

kapteeni A. Lindberg sekä varajäseneksi hänen sijaansa luutnantti L. Karsten.

Sittenkuin herra Charpentier oli pyynnöstään vapautettu¹⁾ kasvatustalautakunnan jäsenyydestä vuosina 1917 ja 1918, valittiin hänen sijaansa lautakunnan jäseneksi varatuomari C. J. Wegelius ja lautakunnan puheenjohtajaksi vuodeksi 1917 ent. kuvernööri I. Gordie. Sittemmin myönnyttiin²⁾ vphra E. Cedercreutzin anomukseen saada vapautus lautakunnan jäsenyydestä ja hänen sijaansa valittiin lääketieteellisensiaatti E. O. Lindén uusintavaaleihin asti.

Jäsenen vaali kasvatustalautakuntaan.

Kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnan jäseniksi valitsi³⁾ kaupunginvaltuusto filosofiantohtori S. Johanssonin ja neiti D. Neoviuksen sekä suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan jäseniksi toimittaja K. Ahtialan ja kamreeri J. Laherman, kaikki elokuun 1 päivästä lukien.

Jäsenten valitseminen kansakoulujohtokuntaan.

Arkkitehti R. Björnberg-vainajan sijaan valitsi⁴⁾ kaupunginvaltuusto teollisuuskoulun johtokunnan jäseneksi pankinjohtaja V. Leanderin.

Jäsenen vaali teollisuuskoulun johtokuntaan.

Pyynnöstään vapautettiin⁵⁾ professori A. Serlachius vaivaihoitohallituksen puheenjohtajatoimesta ja herra Tulenheimo saman hallituksen jäsenyydestä, ja valittiin heidän sijaansa herra Noponen ja ent. prokuraattori L. Kihlman, jälkimmäinen puheenjohtajaksi 1917 vuoden loppuosaksi. Uudeksi jäseneksi hallitukseen valittiin⁶⁾ sittemmin varatuomari O. Möller.

Puheenjohtajan ja jäsenen vaali vaivaihoitohallitukseen.

Varajäseneksi kaupungin yleisten töiden hallitukseen paikkakunnalta poismuuttaneen ministerivaltiosihteeri C. Enckellin sijaan valittiin⁷⁾ insinööri J. Stjernvall.

Varajäsenen vaali kaupungin yleisten töiden hallitukseen.

Kun uudet eduskuntavaalit oli määrätty toimitettaviksi lokakuun 1 ja 2 päivänä, valitsi⁸⁾ kaupunginvaltuusto Uudenmaan läänin vaalipiirin keskuslautakuntaan kaksi jäsentä ja yhden varajäsenen, ja tulivat jäseniksi filosofiantohtori R. Furuohjelm ja aktuaari O. Groundstroem sekä varajäseneksi kirkkoherranapulainen K. K. Aro.

Jäsenten vaali Uudenmaan läänin vaali-piirin keskuslautakuntaan.

Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokunnan jäseniksi kesäkuun 1 päivän 1917 ja saman päivän 1918 väliseksi ajaksi valittiin⁹⁾ herrat Huber ja Salingre.

Jäsenten vaali Helsingin anniskeluosakeyhtiön johtokuntaan.

Pörssikomitean jäseniksi vuosiksi 1918—1920 valitsi¹⁰⁾ kaupunginvaltuusto puolestaan vuorineuvos R. Elvingin sekä herrat Paasikiven ja F. von Wrightin.

Jäsenten vaali pörssikomiteaan.

Ukkokodin johtokunnan jäseneksi laamanni T. J. Boisman-vainajan sijaan valitsi¹¹⁾ kaupunginvaltuusto herra Häggmanin.

Jäsenen vaali ukkokodin johtokuntaan.

Tarkastamaan Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian tur-

Eräiden laitosten tilintarkastajain vaalit.

¹⁾ Valt. pöytäk. 17. 4. 35 §. — ²⁾ S:n 22. 12. 5 §. — ³⁾ S:n 12. 6. 33 §. — ⁴⁾ S:n 22. 5. 21 §. — ⁵⁾ S:n 17. 4. 33 ja 34 §; 24. 4. 16 §. — ⁶⁾ S:n 8. 5. 36 §. — ⁷⁾ S:n 22. 5. 17 §. — ⁸⁾ S:n 17. 8. 4 §. — ⁹⁾ S:n 22. 5. 32 §. — ¹⁰⁾ S:n 7. 12. 34 §. — ¹¹⁾ S:n 9. 10. 51 §.

vakodin 1917 vuoden tilejä valittiin¹⁾ pankinjohtaja J. Thurman ja revisori E. Pikoff.

Helsingin anniskeluosakeyhtiön 1916 vuoden tilien tarkastajaksi valittiin²⁾ kaupunginkassanhoitaja S. Ehrstedt.

Tarkastamaan pörssikomitean saman vuoden tilejä valittiin³⁾ herra E. Krogius.

Jäsenten vaali kunnollisen palvelusväen apurahojakavaan valiokuntaan. Jäseneksi valiokuntaan, jonka oli jaettava vuodelta 1917 apurahat kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahastosta, valittiin⁴⁾ herrat Harmaja, Hongell, Noponen, Nummivuori ja V. von Wright.

Kaupungin ja teollisuuden tilantarkveyskysymystä pohtivan komitean täydentäminen. Sittenkuin komitea, jonka kaupunginvaltuusto oli lokakuun 24 päivänä 1916 asettanut⁵⁾ valmistelemaan kysymystä lisätilan osoittamisesta kaupan ja teollisuuden tonttitarpeen tyydyttämiseksi, oli ilmoittanut jäsenten herra Elvingin ja ministerivaltiosihteeri C. Enckellin olevan estyneitä ottamasta osaa komitean töihin, valitsi⁶⁾ kaupunginvaltuusto heidän sijaansa jäseniksi herra Bengelsdorffin ja insinööri J. Stjernvallin.

Kaupungin johto- ja lautakuntain jäsenten toimikauden pitennys. Marraskuun 27 päivänä 1917 annetun, 1918 vuoden alusta noudatettavaksi hyväksytyn kaupunkien kunnallislain 7 luvun 55 §:n säännöksen mukaan tuli aikaisemman lainsäädännön mukaan asetettujen kunnallisten toimihenkilöiden ja johtokuntain edelleen pysyä toimissaan, kunnes vastaavat vaalit oli uuden kunnallislain mukaan toimitettu ja valitut olivat ryhtyneet toimeensa. Välttääkseen seisahdusta kunnallishallinnon hoidossa päätti⁷⁾ kaupunginvaltuusto, edellyttäen ettei laillisessa järjestyksessä annetuilla väliaikaisilla määräyksillä muuta säädetty, antaa niiden kaupungin johto- ja lautakuntain jäsenille, joiden toimikausi päättyi 1917 vuoden lopussa, tehtäväksi edelleen hoitaa toimiaan, kunnes vastaavat vaalit oli uuden kunnallislain määräyksen mukaisesti toimitettu ja valitut olivat ryhtyneet toimiinsa.

Johto- ja lautakuntain jäsenten vaali. Kaupunginvaltuusto valitsi kuitenkin holhouslautakunnan, Sedmigradskyn pientenlastenkoulun johtokunnan ja Suomen taideteollisuusyhdistyksen johtokunnan jäsenet, koska näitä laitoksia ei käynyt pitäminen varsinaisina kunnallisina laitoksina eivätkä ne siis olleet uuden lain vastamainitun säännöksen alaisia. Valituiksi tulivat⁷⁾:

holhouslautakuntaan: jäseneksi kamreeri Axel Rikberg vuosiksi 1918—1921;

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokuntaan: jäseniksi professori K. R. Wahlfors ja filosofiantohtori Albert Lilius vuosiksi 1918—1920; sekä

Suomen taideteollisuusyhdistyksen johtokuntaan: jäseneksi arkkitehti Armas Lindgren vuosiksi 1918—1919 sekä varajäseniksi arkkitehti E. Schroderus ja tehtailija T. Emeleus vuodeksi 1918.

¹⁾ Valt. pöytäk. 8. 5. 29 §. — ²⁾ S:n 16. 1. 17 §. — ³⁾ S:n 7. 12. 34 §. — ⁴⁾ S:n 7. 12. 40 §. — ⁵⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 6. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 13. 11. 38 §. — ⁷⁾ S:n 7. 12. 44 §.